İkinci Baskı

Türkiye'de Çingene Olmak

MUSTAFA AKSU

KESİT

KESIT

Mustafa Aksu, 1931 Düzce doğumlu 1953 yılında girdiği T.C.D.D. teşkilatının çeşitli kademelerinde çalıştı. Yüksek öğrenimini T.C.D.D.'de çalışırken tamamladı. 1956'da Barış Partisinin kurucu üyesi oldu. Aksu emekli olduğu 1982 yılından bu yana Çingene savunusunu konu alan çeşitli konferanslar verdi, çeşitli dergi ve gazetelerdebu konu üzerine yazılar yazdı. Evli ve iki çocuk babası olan Aksu'nun ikide torunu vardır.

TÜRKİYE'DE ÇİNGENE OLMAK • MUSTAFA AKSU

YAYIN NO: 6, GÜNCEL KİTAPLAR/3

ISBN 9944-321-06-0

genel yayın yönetmeni
İslam Özkan

tashih/redaksiyon
Aloda Kaplan

son okuma
Timur Çayır

kitap iç düzenleme
Termit Design House

kapak
Termit Design House
www.termitdesignhouse.com

birinci baskı
Ozan Yayıncılık, Kasım 2003

ikinci baskı
Eylül 2006

baskı ve cilt
Step Ajans

KESİT YAYINLARI
Molla Fenari Sokak.
İnel Han No: 3 Kat: 2
Cağaloğlu/İstanbul

tel: 0212 526 52 43 - 526 85 50-51
faks: 0212 526 85 52

kesit@kesityayinlari.com
www.kesityayinlari.com

© Bu eserin her hakkı saklıdır. Yayınevinin izni olmadan kopyalanamaz ve çoğaltılamaz.

İçindekiler

İkinci Baskıya Ait Önsöz 9

I. BÖLÜM
KÖYÜM 11

Evlilik İçin İlk Soru, İlk Olumsuz Yanıt! 12
Okumama, Dolaylı Engel 12
Çingene Kimliğimin Sıkıntıları! 13
Bir Baltaya Sap Olmak! 14
Ya Kız Olsaydın!... 14
Hemşerim Zarar Vermek İstedi, Başaramadı! 15
İşe Giriş ve Yüksek Öğrenime Kayıt 16
Evlilik İçin Kimlik Sorunu
Evliliğime Müslümanlık(!) Adına Engel Olunmak İstendi... 16
Askere Gidiş, Demiryollarına Dönüş 17
Sen İlkokulu Bitirdin Değil mi? 18

II. BÖLÜM
ÇİNGENELERE YÖNELİK SUÇLAMALAR 19

Düşünmelisiniz, Kendinize Sormalısınız 20
Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk'e 2 Soru 21
Müftülerin Çingeneler Hakkındaki Görüşleri 21
Diyanet İşleri Başkanlığı'na Başvurular ve Cevapları 23

Devlet Bakanı ile Milletvekillerinin İlgisizliği 26
Diyanet'in "Devrim Nitelikli" Fetvası!... 27
Birinci Basın Toplantısı 29
Diyanet İşleri Başkanlığı'na Teşekkür Mektubum 30

III. BÖLÜM
SÖZLÜK VE ANSİKLOPEDİLERDE
ÇİNGENE SÖZCÜĞÜNÜN KARŞILIĞI 33

MEB ve TDK Sözlüklerini Hazırlayanlar 35
Altın Sözlükte Neden Yazılmamış? 36
Milli Eğitim Bakanlığı'nı ve Türk Dil Kurumu'nu Ziyaretlerim 37
Yaptığım Başvurular ve Sonuçları 38

IV. BÖLÜM
İŞTE EĞİTİMLİ (!) İNSANLARIN HALİ 41

Çingeneleri Parti Yönetimine Almayız! 42
Ali Dayı Çingeneydi! 44
Kızlar Kaçınca, Evlilik Gerçekleşti! 45
Hadi Be Sen de Şaka Etme! 46
Ohh Be Dünya Varmış! 47
Korkmayın! El Sıkmakla, El Öpmekle,
Öpüşmekle Çingenelik Geçmez!... 48
Güleriz Ağlanacak Halimize! 49
Çingenelerin Devlete Sıkıntıları Olmamıştır 50
İnsanlar Neden İnsanca Düşünemezler? 51
Diyelim ki, Siz de Çingenesiniz!.. 51
Amacım Nedir, Ne İstiyorum? 51

V. BÖLÜM
BAŞVURULARIM 53

Başvurularım 53
Devlet Bakanlığının Olumlu Görüşü 54
TBMM İHK Başkanlığına Cevabı 56
Türk Dil Kurumu'nun Cevabı Olumsuz 58
Kültür Bakanlığı Yaraya Tuz-Biber Ekti 58
İkinci Basın Toplantısı 59
ATV "Ceviz Kabuğu" Programı 60
Sivil Toplum Örgütleri Programın Tekrar Yayınlanmasını İstediler 61
Emekli Hakimin Şaşırtıcı Sözleri!... 61
Çingenelerin Nüfus Cüzdanlarına "İslâm" Yazılır 62

Başkanlığın 25.06.2001 Tarih VE 221 Sayılı (Zılgıtlı) Cevap Yazısı!.. 63
Evrensel Gazetesi'nin 13 Temmuz 2001 Tarihli Haber Yazısı 64
Başbakan Sayın Bülent Ecevit'e Açık Mektup 64

VI. BÖLÜM
İŞTE İKİ "AYDIN" İNSAN!.. 65

Milli Eğitim Bakanlığı Sözlüklerinde Gereken
Düzeltmeler Değiştirmeler, Çıkartmalar Yapıldı 66
Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde de Değişiklik Yapıldı 67
Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Gerçekleştirilen 2. Hizmet 68
Bir Güzel Gelişme de Ankara Valiliği'nden!.. 69
Kitabın İncelenmesi Bitti mi? 71
Önyargısız Hukukçuların Destekleri... 72
Şiirle Yapılan Irkçılık! 75
Başbakan Yardımcısı'nın Umut Veren Cevabı 76
Sözünü Yerine Getirmek 77

VII. BÖLÜM
M.E.B. ANSİKLOPEDİSİNDEKİ AYRIMCILIK 83

Size Sormak İstiyorum 84
Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Olumlu Sonuç Alamadım!... 85
Dil Derneği Cevap Bile Vermedi 86
İskân Yasası'nın 4. Maddesi Değiştirilmeli! 86
Edirne Eski Milletvekili Erdal Kesebir'in İskan
Yasasıyla İlgili Değişiklik Önergesi ve Gerekçe Yazısı 88
Eski Başbakan Sayın Süleyman Demirel'in
Bu Yasa Değişikliğiyle İlgili Olumsuz Görüş Yazısı 90
Siyasi Partilerin Konuya Bakışı 91
DYP Eski Milletvekillerinin İskan Yasası'nın 4. Maddesinde
Değişiklik Yapılması İçin Verdikleri Önerge Yazısı 92

VIII. BÖLÜM
YARGIDA HAK ARAMA ÇABALARIM 95

1. "Türkiye Çingeneleri" İsimli Kitapla İlgili Dava 95
2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Ansiklopedileriyle İlgili Dava: 96
3. Dil Derneği Sözlükleriyle İlgili Dava 100
Genelgelerin Uygulanması Denetlenmeli 100
Üç Güzel Dosttan Üç Güzel Mektup 101
Çingeneler 105
Bir Hatırlatma ve Bir Not! 107

SONSÖZ 109

"İnsan" ve "Aydın" Olmanın Sorumluluğu 109

AÇIKLAMALAR 113

Çingenelere Vatandaşlık Hakkı Neden Verilmesin? 116
MEB Genelgelerinin Uygulanması Müfettişlerce Takip Edilecek 118
Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde İkinci Kez Yapılan Değişiklik 120
İçişleri Bakanı Çingenelerden Özür Diledi!... 121
Sayın Başbakan'ın Net ve Cömert Daveti(!) 122
Türkiye Çingeneleri Neden Örgütlenmeli? 123
Kimlik Sorunu ve Çingeneler 126
Belgeler 131

İkinci Baskıya Önsöz

Kitabımın birinci baskısındaki "ilksöz" sözcüğünü, genişletilmiş bu ikinci baskısında "önsöz" olarak kullandım.

Bu kitabımda Türkiye Çingenelerinin halk arasındaki hurafe söylemlerden kaynaklanan sorunlarını ve nedenlerini araştırdım, irdeledim, eleştirdim. Devlet kurumlarının sözlüklerinde, ansiklopedilerinde ve yayımladıkları araştırma kitabında Çingenelerin neden ve nasıl aşağılandıklarını, dışlandıklarını, suçlandıklarını anlattım. Yasa maddelerinde ve genelgelerde Çingenelerle ilgili yapılan ayrımcılık örneklerini sergilemeye çalıştım. Yaratılan sorunların çözümlenmesini talep ettim..

Türkiye Çingeneleri üzerine sözlü ve yazılı olarak yapılan yanlışlar, toplumsal barışı bozucu suçlamalar, ayrımcılık ve bölücülük örnekleri ülkemizde ilk kez bu kitabımla gündeme getirilmiştir. Bundan rahatsızlık duyulmamalı, aksine, gecikilmiş olması nedeniyle sorunların çözümüne yardımcı olunmalıdır...

Çalışmalarımı, insan olma sorumluluğumla, karşılık beklemeden, iyi niyetle ve belgelere dayanarak yapmaktayım. Bu çalışmalarımda başka bir neden aranmamalıdır.. İçeriden ve dışarıdan hiçbir şekilde destek aramadım. Başkalarının yönlendirmesine ihtiyaç duymadım. İnsanların önyargılarından kurtulmalarına, top-

lumsal barışın, laikliğin ve demokrasinin güçlenmesine çalışıyorum. Bu kararlılığımı sürdüreceğim...

Ülkesini seven onurlu ve duyarlı kişi olarak amacımın yanlış anlaşılmaması, yanlış yorumlanmaması ve çalışmalarımda art niyet aranmaması gerekir...

I. Bölüm
Köyüm

Köyümün adı, Çilimli. Çilimli, Düzce'nin ilçesi olduğu için mahallemin şimdiki adı, Ulu Cami Mahallesi'dir. Çilimli ilçesi Düzce'den Adapazarı yönünde 10. kilometreden sonra sağa ayrılan asfalt yoldan 5-6 kilometre ilerde. Nüfusu 5.500 civarında.

Çocukluğumda merkezî bir köydü burası. 1960'lara kadar gelir kaynağı, tütün idi. Onun yerini fındık üretimi aldı. Çevrenin rengi değişti. İlçede 3 fabrika var, lisesi var. 3 önemli fakülte Düzce'de.

Burası köy durumunda iken, Tekel İdaresi, Tarım Kredi Kooperatifi vardı. Okulu olmayan civar köylerin çocukları, bizim köyümüzdeki okula devam ederlerdi. Cuma günlerinde kurulan Pazar çok hareketli geçerdi.

Çingene kökenli 20–22 aile bu mahallenin en iyi bölümünde yerleşmişler. Su sıkıntıları yok. Su mahallenin içinden geçiyor. Eskiden tütün üretirlerdi, şimdi fındık. Demircilik, kalaycılık, sıvacılık zanaatları zamanla, arabayla yapılan kullanım eşyalarının satışına döndü. Toprağı olmayanlar ırgat olarak çalışıyor.

Köyümüzün 1935'lerde ilk kadın muhtarı Kaşife Abla, muhtarlığını iki dönem sürdürdü. İsteseymiş, gene kazanırmış. Mehmet Ağa, köyümüzün en saygını. Geniş topraklara sahipti. Tütün tarlasını mahallemizdeki topraksızlar için orta kullanıma açardı. Çok

yararı olurdu fakirlere. 3 ve 4 nolu çocukları, Jale ve Maksut hala en sıcak, en değerli arkadaşlarımdır. İlkokul, mahallemize 15-20 dakika uzaktaydı. Mahallemizin kızları ilk kez 1948'lerde başladı ilkokula. 1985'lerde nahiye (bucak) olduktan sonra, ortaokul açılıncaya kadar mahallemizin çocukları ortaokul okumadılar. Ben 1941'de 10 yaşımdayken başladım ilkokula. Okumayı, yazmayı ve toplamayı önceden öğrendiğim için doğrudan 2. sınıfa başlatıldım. Müsamerelerde önemli rol bana verilirdi. Mümessilliğe kolay seçilirdim. Orta ve lise dönemlerimde de münazaralarda ekip başkanı olurdum.

Evlilik İçin İlk Soru, İlk Olumsuz Yanıt!

Okuldan mezun olunca, şair olduğu için çok beğendiğim öğretmenim Basri Gocul'a -nedense- "Çingenelerle evlilik yapılır mı?" diye sormuştum. Çingene olduğumu yakından bildiği halde, "Hayır, Çingenelerle evlenilmez" demişti!...

Çocuk yaşımda beynimi sarsan ilk söz bu olmuştu! Sebebini soramadım. Yeni evliyken emekli olan bu öğretmenimle karşılaştığım zaman geçmişi hatırladım, ama kendisine hatırlatmadım.

Okumama, Dolaylı Engel

İlkokulun son sınıfında "büyük okullarda" okumayı kafama koymuştum. Ama Çingenelerden ortaokula gideni görmemiş, duymamıştım. Yoksul olduğum için 23 km. uzaktaki Düzce Ortaokulu'na devam edemezdim. Okuma arzumu bilenler "Çingene olduğun için seni okutmazlar, engel olurlar" diyorlardı. Yakınlarım da öyle düşünüyordu. "Bir zanaat öğrenmeye bak" diyorlardı. İnançlıydım, tüm olumsuzluklara rağmen etkilenmedim. Cesaretim hiç kırılmadı.

Mezun olduğum yıl, Astsubay Hazırlama Okulu'na girmek üzere başvurdum. Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nde yapılan sağlık muayenesini "guatr" teşhisiyle kaybettim. Milli Eğitim Bakanlığının plânlamasına göre, Arifiye Köy Enstitüsü'ne giremedim. O yıl, ilkokulda hademe olarak çalıştım.

Okullar tatil olunca, gazete ilânına göre, Tuzla'daki Çayırova Teknik Bahçıvanlık Okulu'na girmek için başvurdum ve kabul

edildim. Parasız, yatılı olduğu için iyiydi. O günlerde Bolu'da Erkek Sanat Okulu'na yarım yatılı öğrenci alınacağı duyurulunca, beni mezun eden Ahmet Tekin öğretmenimin önerisiyle bu okula girdim. Aynı köyden arkadaşlarımla birlikte okula başladığımız zaman, en mutlu kişi bendim!..

Okula başlayalı 4 ay olmuştu. Ramazan Bayramı arifesinde yatılı öğrencilerin Bolu'dan ayrılmasına izin verilmediği bildirildi. Arkadaşlarım kaçmaya karar verdiler ve benim de katılmamı istediler. "Çingene olduğumu ihbar ederler" korkusuyla kabul ettim. Köye kaçtık. Bayramın birinci günü arkadaşlarımın akrabası olan Sırrı öğretmen durumu öğrenince, onları toplamış ve bana haber vermeden Bolu'ya hareket etmişler. Haberim olunca ben de yola çıktım. Sırrı Öğretmen'le Bolu'da karşılaşınca bana "Okul Müdürünüz seni affetmedi. Okula almayacak" dedi. İnanmadım, okula gittim. Engelle karşılaşmadım.

Arkadaşlarımdan öğrendim ki; Sırrı Öğretmen köyden ayrılırken bana haber verilmesini istememiş! Nedeni; Çingene olmam... Yani okumama engel olmak istemiş!...

O yılın sonunda 2. sınıfa doğrudan geçtim. Köyden arkadaşlarım bütünlemeye kaldılar. Nazmi ve Niyazi sınava girmediler, okuldan ayrıldılar.

Ahmet; 2. sınıftan babası vefat edince ayrıldı. Benim durumum iyiydi. 3. sınıfa doğrudan geçtim.

Çingene Kimliğimin Sıkıntıları!

Yaz tatilinde para kazanmak için Düzce Belediyesi'ne başvurarak, sivrisinek bataklıklarının kurutulması işinde geçici olarak çalışmak istedim. Belediye Başkanı Mansur Bey, Çingene olduğumu öğrenince kabul etmedi; üstelik kovdu.

Okulda 3. sınıfa Şinasi'yle beraber başladık. Zaman zaman bana sıkıntı veriyordu. Benim Çingene olduğumu başkalarına duyuruyordu. Söz ve davranışlarıyla bana rahatsızlık verenlerin sayısı artınca, sınıftaki sobaya ısınmak için bile yaklaşamaz olmuştum. Muzaffer Koçak isimli öğretmenimin olumsuz davranışları da eklenince, 1. dönemin sonunda okuldan ayrılmaya karar verdim ve ayrıldım.

Köyümüzdeki Tekel İdaresi'ne, mevsimlik işçi alınmaya başlanınca, ben de girmek istedim. Tekel'in başmemuru beni ve ailemi yakından tanıyordu. İşe alacağını söyledi ve fakat oyaladı, almadı.

Akşamlan kitap, dergi, gazete okumak için halk odasına giderdim. Bir akşam gidişimde içeride iyi giyimli bir yabancı da vardı. Beni dinledikten sonra, yeni gelen Tekel Başmemuru olduğunu söyledi ve "Yarın sabah daireye gel. İşe başlayacaksın" dedi. Ne kadar sevindiğimi anlatamam...

Ertesi gün işe başladım. Mevsimlik işçi çalıştırması bittiği halde beni çıkarmadı. Okulların açılacağı güne kadar çalışmama müsaade etti. Okuldan ayrılmadan önce askere giden Müdür Cevat Öncül, beni çok severdi. Okulların açılışına bir hafta kala Bolu'ya gittim. Orhan Badem Öğretmenim, Cevat Bey'in askerden döndüğünü, Niğde Erkek Sanat Enstitüsü Müdürlüğü'ne atandığını, Abant'ta olduğunu söyledi ve kendisini görmemi istedi.

Başka çare olmadığı için Abant'a yürüyerek gittim. Müdürü bulunca heyecanımdan ağladım. Onun da gözleri sulanmıştı; sırtımı, başımı okşadı. Ertesi sabah ayrılırken: "Dilekçeni kayıt için gönder, bir hafta sonra da kendin gel" dedi.

Sevincimden kuşlar gibi uçuyordum. Köye döndüm. Durumu öğrenen Tekel Başmemuru da sevindi. Ortaokula Bolu'da başlamıştım, Niğde'de bitirdim.

Bir Baltaya Sap Olmak!

Ortaokul mezunu olunca, o yıl astsubay okuluna girmek üzere yeniden başvurdum. Bu kez muayeneye İzmit Askerî Hastanesi'nde girdim. Guatrım olduğu için, muayeneyi gene kazanamadım.

Doktor guatrım olduğunu söyleyince "Ama efendim" dedim; "Bana bir zararı olmuyor ki". Doktor ne demek istediğimi anladığı için, masada yanında oturan arkadaşına "Bak" dedi; "Delikanlı, bir baltaya sap olayım da; ne olursa olsun diyor" dedi!...

Ya Kız Olsaydın!...

Sağlık muayenesini kazanamayınca, Gölcük Askerî Tersanesi'nin Deniz İkmâl Merkez Müdürlüğü'ne gittim ve zorlukla tah-

mil-tahliye işçisi olarak işe başladım. Bir yıl süreyle çalıştıktan sonra, İzmit Erkek Sanat Enstitüsü'nün 4. sınıfına kaydımı yaptırdım. İşçiyken barındığım yerde, subay amirlerimin müsaadesiyle kalarak, vapurla İzmit'e sabah-akşam gidip geliyordum. Yıl sonunda son sınıfa geçtim.

Okul tatil olunca eski iş yerimde çalışmak istedim. Komutan değişmişti. Aracı subay amirlerimin desteğine rağmen işe giremeyince, bir yarbayın önerisiyle; komutan olan kurmay albayın eşine, iş için ricada bulunmak üzere evine gittim.

Komutanın eşi iyi karşıladı ve beni dinledikten sonra

"Sen erkek olduğun için çok şanslısın. Bu okuma aşkı ve yoksul durumunda, ya kız olsaydın" dedi! Verilen mesajı anlamıştım. Bu mesaj benim için bugün de geçerliliğini koruyor. Komutan eve öğlen yemeğine geldi, eşi söyledi; o gün işe başladım!...

Hemşerim Zarar Vermek İstedi, Başaramadı!

Okullar açılınca işten ayrıldım. Aynı yerde kalarak son sınıfa devam ediyordum. Hemşerim olan İsmail benimle çok ilgileniyordu. Fakat Üsküb kasabasına izinli gidip dönünce davranışları birdenbire değişti. Sebebini tahmin ediyordum, ama sormamayı tercih ediyordum. Birkaç gün sonra durum anlaşıldı. Bolu'da okurken bana sıkıntı verenlerden Üsküb'ü Muharrem Aygün, İsmail'in komşusuymuş. Benim Çingene olduğumu o söylemiş İsmail'e.

İsmail kimliğime öylesine tepki duymuş ki; zarar vermek amacıyla, barındığım yerden çıkartılmam için ilgililere gidip beni şikâyet etmiş. İnzibat erleri işçi barınaklarında araştırma yapmışlar. Sorduklarının hepsi, beni korumak için adımı vermemişler. Haberim olunca, subay amirlerime söyledim, çıkarılmam önlendi. Üzülüyordum!...

1.dönemin sonunda düşündüm: Bolu'dan ayrılalı 4 yıl oldu. Beni tanıyan öğrenci kalmamıştır. Gideyim, yarım yatılılık devam ediyorsa 2. yarıyılı orada tamamlayayım, dedim. Gittim, okul müdürüyle görüştüm. Eski öğretmenlerimin de desteğiyle kabul edildim ve mezun oldum.

İşe Giriş ve Yüksek Öğrenime Kayıt

İş bulmam kolaylaşmıştı. Yüksek tahsilimi çalışırken yapmalıydım. 1953 yılında TCDD'de açılan sınava girerek kazandım. Çalışırken, 1954 yılında fark derslerinden sınava girip lise diplomasını alarak, Ankara İktisadî ve İdari Bilimler Akademisi'ne kaydoldum.

Zonguldak'taki memuriyetimde lojmanım da olduğu için, bir yıl sonra evlenmeyi düşündüm. Uygun birini bulmak üzere, zaman zaman araştırma yapmaya başladım.

Evlilik İçin Kimlik Sorunu, Evliliğime Müslümanlık(!) Adına Engel Olunmak İstendi...

Çevrem hayli genişlemişti. Benimle evlenmek isteyen kızlar, kızlarının benimle evlenmesine engel olmayacak aileler vardı. Seçim şansım artmıştı. Okulunu yeni bitiren bir genç kızı tercih ettim. Amirim olan Gar Müdürü Sezer Bey'in aracılığıyla nişanlandım. Çingene kimliğim bilinseydi; belki, amirim olan Gar Müdürü aracı olmazdı, nişanlanma isteğim kabul edilmezdi.

Nişanlımla 3 ay birbirimizi tanıdıktan sonra beğenildiğim kanısına vardım. Ancak gene de, evlendikten sonra kimliğim bilinince doğması muhtemel sıkıntıları dikkate alarak, durumu nişanlıma açıklamaya karar verdim.

Bir gün Maviköşe Pastanesi'nde nişanlımla otururken konuyu açtım. Özetle şöyle konuştuk:

- Türkiye'de Çingenelerin olduğunu biliyor musun?
- Biliyorum. Çankırı'da bir mahalle var.
- Çingenelerle evlilik yapıldığını biliyor musun?
- Görmedim ama, yapılması gerekir.
- Evet öyle ama, yapılmadığını ben biliyorum.
- Öyle ise yanlış olur. Anlaşabildikten sonra evlenilmeli.
- Evet doğru. Ama öyle olmuyor işte.
- Neden?
- Çingene oldukları için.
- Olsun.
- Ama ben de Çingene'yim.

- Önemli değil ki. Dürüstlüğün, kişiliğin önemli.
- Ama annen, baban kabul etmezler sanıyorum.
- Hayır, engel olmazlar.
- Ya olurlarsa?
- Olmazlar.

Konuşmamızın sonunda rahatladım. Sevgim, saygım daha da arttı. Bu, mutluluğumuzun ilk işareti, ilk adımı oldu.

Aradan 3 ay daha geçti. Ben Eskişehir'e meslek kursuna gittim. Bu arada nikâh işlemini de başlattım. Köyümde evleneceğimi öğrenen bir okul arkadaşım, nişanlıma gönderdiği isimsiz-imzasız ve daktilo ile yazdığı mektuba şunları not düşmüş:

"Mustafa Aksu ile evlenmek üzere olduğunuzu öğrendim. Mustafa, Çingene'dir. Ben bir Müslüman(!) olarak görevimi yapıyorum. Çingene olduğu için Mustafa'yla sakın evlenme!"

Mektup nişanlımın babasına verilmiş, o da Düzce'den gönderildiği için açmış okumuş. Sonra kızına vermiş ve kararını söylemesini istemiş. Nişanlım mektubu okuduktan sonra "Mustafa bana söylemişti, ben biliyordum" dememiş. "Bu mektupta isim ve imza yok. Uydurma, iftira olabilir. Esasen Çingene olması da önemli değil. Mustafa, iyi insan" demiş.

Annesi de kızına destek olunca babası susmuş. Tepki göstermemiş ama; içine sindirememiş olmalı ki, mektubu bir notla bana postalayıp, yazılanlar hakkında bilgi vermemi istemişti.

Bir-iki gün düşündükten sonra cevap verdim. Mektupta ihbar edilen kimliğimin(!) doğru olduğunu bildirdim ve kimliğimin evlilik için engel sayılmamasını ifade ettim.

Bir ay sonra Zonguldak'a döndüğümde konuyu nişanlımla konuştuk. Baba içine sindirmiş olmalı ki; hiçbir olumsuzluk yaşanmadı. Nikah işlemi tamamlandı ve evlilik gerçekleşti!...

Askere Gidiş, Demiryollarına Dönüş

1956 yılında askere çağırıldım. Yedek subay öğrenciliğimi Ankara'da, bir yıllık kıta hizmetimi İstanbul Selimiye'de yaptım. Eşimle birlikte İstanbul'un güzelliklerini yaşadık.

Yedek subaylığım bitince, tekrar TCDD'de görev aldım.

Sen İlkokulu Bitirdin Değil mi?

Yıl 1970. Ankara'da Genel Müdürlük'te Şube Müdürü'yüm. İlkokuldan öğretmenim olan İlköğretim Müfettişi Ahmet Tekin ile ailece görüşüyoruz. Köyümüzden abimin ve öğretmenimin ilkokuldan arkadaşı olan Hava Kurmay Albay emeklisi ve Köy İşleri Bakanlığında Özel Kalem Müdürü olan Mehmet Akyol'dan konuşuyoruz. Kendisi beni tanımazdı. Öğretmenim onun adresini verdi ve ziyaret etmemi önerdi.

Bir gün telefon ettim. Eşiyle konuştum. Tanışmak üzere ziyarete gelmek istediğimizi söyledim. Eşi de köyümüzdendi ama tanışmıyorduk. Kabul etti, eşimle birlikte gittik. Hoşbeşten sonra Mehmet Abi nerede çalıştığımı sordu, söyledim. "Çilimli'de kimlerdensin?" dedi. Abimin, babamın adını söyledim; hatırlayamadı. "Çingene Mahallesi'nden" deyince hatırladı; "Haaa, evet şimdi hatırladım. Sen ilkokulu bitirdin değil mi?" dedi.

"Akademi mezunuyum, TCDD Meslek Lisesi'nde ve Eğitim Merkezi'nde çalışıyorum, ayrıca ek görev olarak meslek dersleri öğretmenliği yapıyorum" deyince sustu, tıkandı, durakladı. Bu soruyu Çingene olduğum için sorduğunu, cevabını alınca da şaşırdığını anlamıştım! Kurmay Albayı düştüğü kuyudan çıkarmak için konuyu değiştirdim!..,

II. Bölüm
Çingenelere Yönelik Suçlamalar

Gençlik yıllarımdan beri, Çingenelerin neden horlanıp dışlandıklarını, aşağılandıkları, suçlu görüldüğünü ve gösterildiğini zaman zaman merak ederdim. Son 33 yılda köylü-kentli, işçi-memur, eğitimci, idareci, hukukçu, din görevlisi, asker, siyasetçi binlerce insan üzerinde bu konuyu araştırdım.

Bu çalışmalarımı evde, işyerinde, parklarda, trende, otobüste her vesileyle yaparken Çingene kimliğimi gizledim. Böylece hem kendimi korumuş oldum, hem de insanların Çingenelere karşı önyargılı görüşlerini "kıvırmadan" ifade etmelerini sağladım. Dolayısıyla durumun vehametini tespitim kolay oldu.

İşte anlatılanların özeti:

4000 yıl önce yaşayan İbrahim Peygamber, Nemrut ve yandaşları tarafından ateşe atılarak yakılmak istenmiş. Mancınık çalışmayınca ya da ateş yanmayınca bunun nedenini araştırmışlar ve sonunda bir planı uygulamaya karar vermişler. Meleklerin İbrahim'i koruduğu sanısıyla, Cin ile Gan adındaki kardeşlere olay yerinde açıkta zina yaptırmışlar. Bölece İbrahim'i ateşe atabilmişler; ama ateş su olmuş, odunlar da balık... Yanma olayı gerçekleşmemiş. Olay yeri de Şanlıurfa'daki Balıklı Göl imiş.

Olayın bundan sonrası Çingenelerin suçlanmasıyla ilgili: Zina yapan kardeşler Allah tarafından güya lanetlenmişlermiş!

Bunların soyundan gelenlere Çingene denilmişmiş! Çingeneler bu yüzden inançsızlarmışmış! Dinleri, mezhepleri yokmuşmuş! İnanabilmeleri için önce gavur olmaları gerekiyormuşmuş! Bir Çingeneyle cinsel ilişki yapılırsa, cünüplüğün (kirliliğin) temizlenmesi için, 40 adet kiremitin ya da tuğlanın erimesine kadar kaynatılacak bir su ile yıkanılması gerekiyormuşmuş! Onun için İslamiyet, Çingenelerle evliliği yasaklamışmış! Hatta Kuran'da evliliği yasaklayan hükümler varmışmış!!!

Şimdi bunları duymayanlara, bilmeyenlere soruyorum: Bu hurafelere siz de inandınız mı? Din adamları bu konuda ne düşündüklerini söylerler mi? Türkiye nüfusunun % 99'unun Müslüman olduğunu sananlar bu rakamı değiştirirler mi?

Çok yazık! Bu hurafelerle şartlanan, önyargılı insanlar Çingenelere sıcak yaklaşamazlar. Sevgi, saygı duyamazlar. İlişkileri bozulur; rahatsızlık, huzursuzluk artar. İşte bugünkü durum da budur. Çingeneler hurafelere (boş inançlara) dayalı nedenlerle horlanıp dışlandıkları için, özkimliklerini gizlemeye çalışırlar... Müslümanlık inancı, insanlık anlayışı bu olmamalı...

Düşünmelisiniz, Kendinize Sormalısınız

Hepimiz, Adem ile Havva'nın çocuklarıyız. İnsanların anasını-babasını seçme şansları yok. İnsanları aşağılamak, dışlamak hakkımız olamaz. İslam dinine göre üstünlük sadece Allah'a yapılan ibadetledir ve bunun takdiri de Allah'a aittir.

Madem ki anamızı, babamızı seçme şansımız yok, madem ki doğum Allah'ın iradesiyle oluşuyor; öyleyse siz de Çingene olabilirdiniz. Ayrıca Çingene olmadığınızı bilmeniz, ispatlamanız da mümkün değildir ve aslında buna ihtiyaç da duyulmamalıdır. Kaldıki; suç ve cezalar bireyseldir. Bir kişinin işlediği suçun cezası başka birine yüklenemez, çektirilemez. Üstelik birileri -bize göre- kötüdür diye, mensup olduğu ailesine ya da toplumuna kötü bakmamalıdır, bakarsa ilkellik olur.

Doğan her çocuk Müslüman ise, Çingene çocukları neden Müslüman sayılmasın? Kaldı ki kimin inançlı, kimin inançsız olduğunun tesbit görevi insanlara verilmemiştir. İnsanlara sevgiyle yaklaşmalı, yardımcı olmalıyız.

İnsanlara yararlı olabilmek için konumuzla ilgili olarak şu bilgiyi vermek istiyorum.

İbrahim Peygamber'in Nemrut tarafından ateşe atılmak istenmesiyle ilgili Kuran ayetleri; Enbiya: 68–71, Ankebut:24, Saffat: 97-98'dir. Evlilikle ilgili olan ayetler ise; Maide: 5, Bakara: 21,Ahzâb: 37, Nisa: 3,22 ve 23'dür. Çingeneleri haksız olarak suçlu görmek ve göstermekten kurtulmak için, bu ayetler okunmalıdır.

Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk'e 2 Soru

Profesör Doktor Yaşar Nuri Öztürk, "Çıplak Uyarı" kitabının 1998 tarihli 5. baskısının 49. ve 102. sayfalarında şunları yazmış:

Sayfa 49 - "Manisa Saruhanlı'dan Uzunkaya'nın sorusu: "Hocam, Allah rızası için görevimi yapmaktayım. Sizden bir ricam var. Çingeneleri camide gördüğüm zaman Allah bilir ya, belki benim de ibadetim bozuluyor. Namaz kılan bir Çingene, Müslüman olur diyorlar. Madem ki Müslüman olur, birbirimizden neden kız alıp vermiyoruz? Çingenelerin yanında namaz kılınır mı kılınmaz mı? Lütfen açık açık bildiriniz."

Sayfa 102 - İstanbul'dan yazan Ali Altındağ, şu ürpertici soruyu soruyor: "Halk arasında yaygın bir inanç var: Çingenelerin "lanetli" kavim olduğu. Bu konu ne dereceye kadar doğrudur? Bu konuda herhangi bir ayet veya hadis var mıdır?"

Öztürk hocanın bu sorulara verdiği cevaplar, kitabında yazılıdır. Verilen bilgiler okunmalıdır.

Müftülerin Çingeneler Hakkındaki Görüşleri

Çingeneleri aşağılayan, onları İslam saymayan, evlilik konusunda yanlış görüşlere sahip olanlar arasında ne yazık ki, bazı müftüler de var. İşte 1999 yılında yaşadığım örneklerden 3 tanesi.

1. Diyanet İşleri Başkanlığında Başmüfettiş Abdurrahman Sezgin'in odasında konuşuyoruz:

"-Sayın Sezgin; Çingenelerin, Diyanet'in görev alanına giren inanca yönelik sorunlarının çözümü için olumlu sonuç alamadığımı biliyorsunuz. Bu konuda görüşlerinizi öğrenmek istiyorum.

-Ben Trakya bölgesinde 10 yıl müftülük yaptım. Cami yapımı

için en büyük desteği, Çingenelerden gördüm. İnançlı ve dürüst insanlardır.

- Türkiye genelinde inançsız olduklarının sanıldığını da biliyor musunuz?

- Evet biliyorum. Ama doğru değil.

- Öyleyse, bu konuda insanları aydınlatıyor musunuz?

- Ben Alevîler hakkında çok yazdım, çok konuştum. Benim Alevî olduğumu sandılar. Şimdi de Çingene zannetmesinler.

- Zannetsinler ne olur? Ben de Çingeneyim ya.

- Peki İslam' a göre Çingenelerle evlilik yapılabilir mi?

- Yapılabilir. Ama ben çocuklarıma müsaade etmem.

- O neden?

- Yakınlarımın, çevremin tepkisiyle karşılaşmamak için!"...

2. Memleketim olan Çilimli Müftüsü'nü ziyaret ettim. Çilimlili olduğumu ve Çingene kimliğimi gizleyerek şu konuşmayı yaptık.

- Müftü Bey, dün akşam Ankara'dan eşimle birlikte geldik; kızımla evlenmek isteyen gencin ailesini yakından tanımak için. Konuşmamız sırasında onların Çingene olduklarını öğrendik. Sormak istiyorum; İslam'a göre Çingenelere kız verilebilir mi?

- Hayır verilemez. İslam'a uygun olmaz.

- Evet ama, sebebini de öğrenmeliyim.

- Onlar namaz kılmazlar, inançları sağlam değil.

- Ama gece ve sabahleyin namazı birlikte kıldık?

- Olsun. Siz sordunuz, ben cevapladım.

Bir müftünün bu önerisi, insanlık ve İslamiyet adına çok önemli, çok üzücü!... Bunun şakası bile olmamalı.

3. Bu üçüncü örneğim şahitli ispatlı.

Diyanet'ten sorumlu Devlet Bakam Hüsamettin Özkan'ın Basın Danışmanı olan Cengiz Özer Bey'in odasında 4 kişi birlikteyiz. Onlar benim Çingene olduğumu biliyorlar. Sohbet ederken İçeriye giren, 50 yaşlarında gözüken biri; Cengiz Bey'e kendisini eski müftülerden ve Bursa İlâhiyat Fakültesi Öğretim Üyesi olarak tanıttı. İşini bitirip çıkarken ben seslendim:

- Bir dakika hocam; Allah hasta olan kuluna doktoru da gönderirmiş. Bu arkadaşlarımızla anlaşamadığımız bir hususta İslamî açıdan sizden bilgi rica ediyorum.

- Hay hay, buyurun.

- Üniversitede okuyan kızım, aynı fakültede Çingene olan bir arkadaşıyla evlenmesine karşı çıktığım için, bu arkadaşlarım beni kınadılar. Yanlış düşünüyorsun, dediler. Söyler misiniz, İslam'a göre benim kararım doğru değil mi?

- Evet doğru. Çingeneden kız alınabilir ama kız verilmesi doğru olmaz."

Odadaki arkadaşlar; "Kız alınıyor da, neden verilmiyormuş?" diye sorunca, izin isteyip gitti.

İşte bunlar acı gerçekler. Demek ki insanlar bilim adamı da olsalar, şartlanmışlıktan ve önyargılı olmaktan kurtulamıyor. Önyargılı olmak; güzel düşünmemizi, doğru karar vermemizi, insan sevgimizi önlüyor, köreltiyor. Zararlı hale sokuyor. Çok acı. Çingeneler işte bu yüzden özkimliklerini gizlemek sıkıntısını yaşıyorlar!

İnsanların horlanmaktan, dışlanmaktan kurtulmasını isteyen gerçek "aydın" kişiler, bu ilkel duruma seyirci kalmamalı; insanların bu "cehaletten" kurtulmalarına yardımcı olmalıdırlar.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na Başvurular ve Cevapları

Çingene kardeşlerimizin ülkemizde hurafelerden, şartlanmışlıktan, önyargılı olmaktan kaynaklanan ve asırlarca devam eden sorunlarının çözümlenmesi amacıyla Diyanet İşleri Başkanı Sayın Mehmet Nuri Yılmasz'ı ilk kez 1998'de ziyaret ettim. İnsanların bu konuda aydınlatılmasını istiyordum.

Böyle bir taleple ilk defa karşılaştığını ve durumun bu noktada olduğundan bilgisi olmadığını ifade etti. Bu nedenle başvurumu yazılı olarak 13.04.1998'de yaptım.

Diyanet'in 27.05.1998 tarih ve 613 sayılı cevabı şöyle:

"Başkanlığımız, asli görevi olan toplumu dinî konularda "Aydınlatma hizmetlerini yürütürken; Yüce kitabımız Kuran'ın ışığı altında konuları tahlil etmekte ve Sevgili Peygamberimiz'in sünnetine uygun açıklamalarda bulunmaktadır.

İslam'ın her konudaki ulvî mesajı evrensel bir özellik taşır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'e göre; insanların bir erkekle bir dişiden ya-

ratıldıkları, birbirleriyle tanışmak maksadıyla kabileler ve milletler olarak hayat sahnesine getirildikleri, Allah katındaki üstünlüğün, ancak Allah'a kulluk hizmetiyle ölçüleceği beyan edilmektedir.

Bu itibarla, insanların şu veya bu kabileden olmalarının, şu veya bu ülkede doğmalarının, anne veya babalarını seçmelerinin ellerinde olmadığı hususu, hatiplerimiz tarafından, hutbelerde; vaizlerimiz tarafından da vaazlarda uygun vesilelerle dile getirilerek sunî ayrımlara iltifat edilmemesi, herkesin birbirine saygı ve sevgi ölçüleri içinde muamele ederek birlik ve beraberlik içinde yaşamaları telkin ve tavsiye edilmektedir.

İlgili dilekçenizde ifade edilen hususların bu mülahazalar çerçevesinde değerlendirilmesinin uygun olacağı düşüncesiyle bilgilerinize rica ederim.

Sami USLU
Başkan Yardımcısı"

Bu önemli cevap yazısını; İslam'ı doğru ve güzel tanıtan özlü bir yazı olduğu için, böyle düşünülmesi, bilinmesi, insan ve toplum ilişkilerinin bu ölçüye göre sürdürülmesi; kimlik farklılıklarının evlilik için engel olmadığının, Çingenelerle de evlilik yapılmasının İslam'a uygun olduğunun öğrenilmesi amacıyla aldım kitabıma.

Kuran'ı inceleyen kişi olarak bunları ben de biliyorum, endişem yok. İnsanların önyargılarından kurtulmalarının da zor olduğunu biliyorum ama önyargıyı azaltmak mümkündür.

30 yılı aşan araştırmalarımda ne yazık ki; insanların çoğunun hurafelere dayalı nedenlerle Çingenelerin Müslüman olmadıklarını sandıkları için, bu doğrulara rağmen, Çingenelerle ilgili görüşlerinde, davranışlarında ve kararlarında bir gelişme olmamıştır.

Nitekim Diyanet'in sürdürmekte olduğu bu tür bilgilendirmeler yeterli olsaydı; Çingenelerin hörlanmaları, dışlanmaları, aşağılanmaları bitmiş olurdu. İslam'a uygun olmayan boş inançlarla evliliğe engel olunmazdı. Çingeneler özkimliklerini gizlemekten kurtulmuş olurlardı. Ülkemizde bugünkü sıkıntılar yaşanmazdı!...

Bütün bu hususları Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderdiğim 16.06.1999 tarihli dilekçemde açık-seçik anlattım. Çingenelerin

hurafelerle nasıl suçlandıklarını açıkladım. Bu nedenle vaazlarda ve hutbelerde Çingene isminin telaffuz edilmesi, hurafelerle suçluymuş gibi görülmesinin ve gösterilmesinin İslam'a uygun olmadığının, Çingenelerle de evlilik yapılabileceğinin anlatılmasını istedim.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 16.06.1999 tarihli bu dilekçeme cevaben gönderdiği 06.07.1999 gün ve 759 sayılı yazısında şu bilgiler yazılmıştır.

T.C.
BAŞBAKANLIK DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Sayın: Mustafa Aksu
İlgi: a) 16.06.1999 tarihli dilekçeniz
b) Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 02.07.1999 tarih ve 640 sayılı yazısı

İlgide kayıtlı dilekçenizde belirtilen hususlarla ilgili olarak Din İşleri Yüksek Kurulundan alınan ilgi (b) yazıda: "İslam dini ırkçılığı kesinlikle reddeder. Bütün insanlar Hz. Adem ve Hz. Havva'dan türemiştir. Hiçbir ırkın, diğer bir ırka üstünlüğü yoktur. Bu hususta bir Hadis-i Şerifte: Ey insanlar! Uyanınız, şüphe yok ki Rabbiniz birdir; babanız, ananız birdir. Ne Arap'ın, Arap olmayana, ne Arap olmayanın Arap'a; ne beyaz ırkın siyah ırka, ne siyah ırkın beyaz ırka bir üstünlüğü vardır. Üstünlük ancak takva iledir" buyurulmuştur.

Kur'an-ı Kerim'de de: "Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, ondan en çok korkanınızdır" buyurulmuştur. Bu itibarla Kur'an-ı Kerimde ve Hadis-i Şeriflerde Çingenelerin ahlaksızlık yapan, hırsız ve kötü kişiler olduğundan dolayı onlarla evlilik yapılmasını yasaklayan bir hükmü bulunmamaktadır. Onların sünnet olmadığını, aile mahremiyetlerinin bulunmadığını, cünüplükten temizlenebilmeleri için 40 tuğla veya kiremitin erimesine kadar ısıtılacak su ile yıkanmalarını bildiren herhangi bir ayet ve hadis yoktur" denilmektedir.

Dilekçenizde ifade edilen hususların bu mülahazalar çerçevesinde değerlendirilmesi uygun olacağı düşüncesiyle bilgilerinize rica ederim.

Sami USLU
Başkan a.
Başkan yardımcısı"

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu yazısı da çok doğru. Üstelik Kuran'dan ve hadislerden de örnek verildiği için daha da iyi. Bu açıklamalı bilgileri, bilmeyenlerin de öğrenmesi için aldım kitabıma. Bunları ben de biliyorum. Uygun yerlerdeki konuşmalarımda ben de anlatıyorum. Ama İmam-Hatip diplomam olmadığı için, başımda sarık bulunmadığı için, bir imam kadar etkili olamıyorum.

Esasen bu bilgilerin bana değil; fetva yazısıyla, cami vaaz ve hutbeleriyle, radyo ve TV sohbet konuşmalarıyla insanlara verilmesini talep etmiştim. Bu nedense gerçekleşmiyor. Neden çekinildiği de açıklanmıyor.

Fazilet Partisi'nin emanetçi ilk Genel Başkanı hemşerim İsmail Gültekin Bey'in bana verdiği "Çingene Hakkında Standart Fetva" başlıklı yazıyı önemi nedeniyle okuyalım.

"Hangi soydan ve ırktan olursa olsun, dinimiz insan olma yönünden bütün insanları eşit saymıştır. Peygamber efendimiz "beyazın siyaha; Arap'ın Arap olmayana üstünlüğü yoktur. Üstünlük takva ile yani Allah'a ve emirlerine en çok saygı göstermekledir" buyurmuştur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de "Allah katında en üstün olanınız, O'na karşı en çok saygılı ve dini hükümlere en çok uyanınızdır" buyurulmuştur. Bu itibarla insan olmak yönünden, Çingene ile diğer insanlar arasında hiçbir fark yoktur.

"Çingene Müslüman olmaz" sözünün mesnedi olmaz Hangi ırktan ve milletten olursa olsun, şehadet kelimesini dili ile söyleyip kalbi ile tasdik eden, yani Allah'tan başka kulluk edecek bir ilah bulunmadığını ve Hz. Muhammed (S.A.V)'in de son peygamber olduğunu kabul eden herkes Müslüman'dır."

Bu da çok iyi, çok doğru, çok yararlı. Herkes bundan payına düşeni almalıdır.

Devlet Bakanı ile Milletvekillerinin İlgisizliği

Bilindiği gibi din görevlilerimizin inançla ilgili söylemlerinde yanlışlık olsa bile, halkımızın çoğu doğru kabul eder. Çünkü okumaya, düşünmeye, araştırmaya alışık değildir; dinledikleriyle yetinirler.

Bu nedenle toplumların çingeneler hakkında boş inançlara (hurafelere) dayalı yanlışlardan arınabilmeleri için, bu konudaki doğ-

ru bilgilerin diyanet işleri başkanlığınca hazırlanması, öncelikle din görevlilerimizin bilgilendirilmesi ve müftülüklerden halkın aydınlatılması istenmelidir.

Bu hizmet verilirken, birleştiriciliği sağlamak amacıyla, yazı içinde ve konuşmalar arasında Çingene ismi rahatlıkla ve mutlaka telaffuz edilmeli ve belirttiğim yanlışlardan örnekler verilmelidir. Bu düşüncemi gerçekleştirebilmek için yardımlarını rica etmek üzere, Diyanetten Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Hüsamettin Özkan'ı ve Düzce kökenli Bolu Milletvekillerini Meclis'teki odalarında ziyaret ettim.

Sonuç: Boştu... Yaşadığım anılar acı! Ama ben bu insanlık hizmetinin yine de gerçekleştirileceğine inanmaktayım.

Diyanet'in "Devrim Nitelikli" Fetvası!...

Amacın doğrultusundaki uğraşlarımla ilk başarım Diyanet İşleri Başkanlığında gerçekleşti. Sözü edilen Başkanlığın TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına gönderdiği çok olumlu cevap yazısı aynen şöyle:

T.C.
BAŞBAKANLIK DİYANET İŞLERİ BAŞKANLİĞİ

Sayı : B.02,1. DİB. 0.12.00 01/17–664
Konu : Çingene asıllı vatandaşlarımız

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
BAŞKANLIĞINA

12.06.2000

İlgi: a) 17 MAYIS 2000 Tarih ve a., 01.1 hk/202/202 sayılı yazınız.
b) 09.06.2000 tarih ve B. 02.1 DİB. 0.12.00 01/239 – 658 sayılı yazınız.

İlgi (a) yazınızda adı geçen Mustafa Aksu'nun talepleri de dikkate alınarak hazırlanan ilgi (b) yazımız 11 müftülüklerimize gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Ekler
Ek-2 ilgi (b) yazı

Rıdvan Çakır
Diyanet İşleri Başkam V.
Başkan Yardımcısı

Şimdi, bu yazı ekinde kayıtlı olan ilgi (b) yazıyı birlikte okuyalım:

T.C.
BAŞBAKANLIK DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
Din Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.02.1. DİB. 0.12.00.01/239/658
Konu : Çingene Asıllı Vatandaşlarımız 09.06.2000

..... VALİLİĞİNE
(MÜFTÜLÜK)

Ülkemizde yaşayan bir grup vatandaşın Çingene asıllı olduğu, bu insanların etnik kökenleri, yaşam tarzları, aile münasebetleri ve sosyal ilişkileri hakkında toplumda bir takım yanlış anlayış ve kanaatlerin bulunduğu, bu çerçevede Çingenelerin; birbiriyle zina eden Cin ve Gan adında iki kardeşin soyundan geldikleri için Allah'ın lanetine uğradıkları, inançsız, ahlaksız, hırsız ve kötü kişiler oldukları, aile mahremiyetlerinin bulunmadığı, sünnet olmadıkları, bu sebeple kendileriyle evlenmenin doğru olmayacağı şeklindeki söylentileri halk arasında dolaştığına dair bilgiler Başkanlığımıza ulaşmıştır.

İslam'ın her konudaki mesajının evrensel olduğu, bütün insanların Hz. Adem ve Havva'dan türedikleri, dünyaya eşit ve günahsız olarak geldikleri, hangi kökene sahip olursa olsun Allah'ın yarattığı insanın saygıdeğer olduğu, hiçbir ırkın diğer ırka üstünlüğünün bulunmadığı, Allah katında üstünlüğün ancak takva ile olduğu, insanların farklı ırklar halinde yaratılmasının Cenabı-ı hakkın kudretinin yüceliğine, işaret ettiği, etnik kökenlerden dolayı insanları potansiyel suçlu görme ve küçümsemenin günah olduğu, bir topluluk içindeki bazı insanların kötü ahlak ve davranışlarından dolayı o toplumun tamamının kötülenemeyeceği, kişiler veya gruplar hakkında bilmeden hüküm vermenin büyük bir vebal olduğu, bu kişilerle evlilik yapılamayacağına dair Kur'anda veya Hz. Peygamber'in hadislerinde herhangi bir hükmün olmadığı malumdur.

Hal böyle olunca toplumumuzda Çingeneler hakkında yukarıda zikredilen bazı yanlış inanç, tutum ve davranışların hurafe niteliğinde olduğu, böylesi hurafe, batıl inanç ve düşüncelerin İslam diniyle bağdaştırılmasının düşünülemeyeceği açıktır.

İslâm dininin bütün sadeliği ile batıl ve hurafe inançlardan uzak tutularak aziz Milletimize aktarılmasını sağlamak, Başkanlığımız mensuplarının en önemli görevleri arasında yer almaktadır. Bu itibarla;

1- Müftülüklerin de aylık toplantılarında zaman zaman bu konunun gündeme getirilerek din görevlilerinin bilgilendirilmesine,

2- Vaaz ve hutbeler ile mahallî TV ve radyolarda yapılan dini ve ahlaki sohbetlerde Çingenelerle ilgili mezkûr inanç ve kanaatlerin doğru olmadığına, halkımızı aydınlatıcı bilgilere yer verilmesine önem verilecektir.

Ayrıca sözkonusu vatandaşlarımız arasından birçok musikişinasın çıktığı ve başarılı çalışmalarıyla halkın beğeni ve takdirini topladığı dikkate alınarak, müftülüklerinizde Türk Tasavvuf Musikisi koroları oluşturulmak istenmesi halinde, bu kişilerden de yararlanma cihetine gidilebilecektir, bilgi ve gereğini rica ederim.

DAĞITIM
Valiliklere (müftülük)

Mehmet Nuri Yılmaz
Diyanet İşleri Başkanı

Not: Bu talimat ilçe müftülüklerine il müftülüklerince ulaştırılacaktır."

1996 yılında başladığım uğraşlarımın ürünü olan ve Cumhuriyet tarihinde ilk kez verilen "**devrim**" nitelikli bu fetva yazı, Diyanet İşleri Başkanlığınca yazılı ve görsel basına verilerek, kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

Bu önemli ve yararlı hizmetten duyulan memnuniyet nedeniyle, İnsan Haklan Derneği Ankara Şubesi'nin desteğiyle 19.06.2000 tarihinde bir basın toplantısı düzenlendi. Toplantıda yaptığım konuşmamın özetini ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderdiğim teşekkür mesaj yazımı basın mensuplarına da vermek suretiyle kamuoyuna duyurulmasını sağladım.

Ayrıca, 14 Haziran 2000'de Kanal A' da canlı yayında ve 15 Temmuz 2000'de Ostim TV'nin beyaz masa programında 3 saat süren canlı yayında konuyla ilgili konuşmalarla kamuoyunun bilgilendirilmesine çalıştım.

Birinci Basın Toplantısı

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Çingenelerle ilgili olan 09.06.2000 tarih ve 658 sayılı yazısının müftülüklere gönderilmesi üzerine düzenlenen basın toplantısında şu konuşmayı yaptım.

19.06.2000

"Sayın Basın Mensupları,

Konumuz Türkiye Çingenelerinin sorunlarını, bu soruların nedenlerini çözümlerini, isteklerini, bu konuda yetersiz kalan kurumları ilgililere ve kamuoyuna açıklamaktır.

Ülkemizdeki Türk vatandaşı Çingene kardeşlerimiz, etnik köken farklılığı nedeniyle ve hurafelere dayanılarak horlanıp dışlanırlar, 2. sınıf vatandaş muamelesi görürler. Bu ilkel anlayış ve davranışlar okul sözlüklerinde, Türkçe sözlüklerde ve ansiklopedilerde de görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na ve Türk Dil Kurumu'na ait sözlüklerde ve MEB onayından geçen ve geçmeyen tüm sözlüklerde Çingeneler "cimri, hasis, açgözlü, arsız, yüzsüz, hayasız, çığırtkan" olarak tanıtılmıştır.

Çingene kardeşlerimiz bu haksız ve ağır suçlamalar nedeniyle hangi konumda olurlarsa olsunlar, kimliklerini gizlemek zorunda kalmışlardır. 65 yaşıma kadar kimliğimi ben de gizledim. Son yıllarda ünlü Çingene sanatçılarınısn "Romanım" demelerinin sebebi de budur.

Bilgisizlikten ve şartlanmışlıktan kaynaklanan bu önyargıların, haksız ve ağır suçlamaların yok edilmesi amacıyla resmi çalışmalarıma 5 yıl önce başladım.

Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan duruma uygun fetvanın çıkarılmasını ve kamuoyunun bilgilendirilmesini, cami vaazlarında radyo ve televizyonlarda insanların eğitilmesini, aydınlatılmasını talep ettim.

Ancak 2000 yılına kadar ilgisiz kalındığı için durumu 15 Şubat 2000 tarihinde Cumhurbaşkanlığı'na, ilgili devlet bakanlıklarına ve TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyon Başkanlığına arzettim.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nda olumlu ve yapıcı özellikte bir gelişme oldu: Talebimize uygun şekilde "devrim" niteliğindeki fetva verilerek basın kanalıyla kamuoyuna yazılı olarak sunuldu. Ayrıca, valilikler kanalıyla müftülüklere gönderdiği genelge emirde bildirilen çerçeveye uygun şekilde halkın aydınlatılmasını istedi.

Diyanet İşleri Başkanlığında ilk kez gerçekleştirilen bu yararlı çalışma için Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderdiğim teşekkür yazım, siz değerli basın mensuplarına verilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nda ve Türk Dil Kurumu Başkanlığı'nda konuyla ilgili bir çalışma henüz yapılmadı. Ümitle bekliyoruz.

Sosyal barış adına, insanlık adına ilk kez başlatılan bu uğraşlarımız için değerli basınımızın katkıda bulunacağını umuyorum. Geldiğiniz ve ilgilendiğiniz için teşekkür ediyorum. Saygılarımla.

Mustafa AKSU
Araştırmacı Yazar"

Diyanet İşleri Başkanlığı'na Teşekkür Mektubum

"Diyanet İşleri Başkanlığına
Ankara
19.06.2000

Ülkemizdeki Çingene kökenli kardeşlerimiz; hurafelerle şartlandırılan, önyargılı yapılan insanlar tarafından horlanırlar, dışlanırlar, aşağılanırlar!

Bu gerçek Başkanlığınca da bilindiği için 09.06.2000 tarihinde verilen yazılı tarihi fetvanız kamuoyuna basın yoluyla duyurulmuştur, 658 sayılı bu genelge yazınız valilikler kanalıyla müftülüklere gönde-

rilerek, vaazlar ve hutbeler ile mahalli TV ve radyolarda bu konuda halkımızı aydınlatıcı bilgiler verilmesi istenmiştir.

Bu hizmetiniz asli göreviniz olmakla birlikte, Cumhuriyet tarihinde ilk kez gerçekleştirildiği için "Diyanet'te devrim" olarak kabul edilmelidir. Uygun görüldüğü takdirde, benimde katkıda bulunabilmem için, müftülüklerde yapılacak eğitim çalışmalarına katılmak isterim.

Tarihe geçecek bu fetvanız ve başlattığınız eğitim çalışmalarınız için sonsuz şükranlarımızı arzeder, saygılarımızı sunarız.

Mustafa AKSU
Araştırmacı-Yazar"

III. BÖlüm
Sözlük ve Ansiklopedilerde Çingene Sözcüğünün Karşılığı

Devlet kurumlarına ve özel kuruluşlara ait okul sözlükleri ile Türkçe sözlüklerde ve ansiklopedilerde Çingeneler için yazılanları öğrenmek üzere sık sık kütüphanelere giderek araştırmalar yaptım. Okuduğum çeşitli sözlüklerde Çingeneler için yanlış bilgilerin, aşağılayıcı tanımların ve deyimlerin yazıldığını gördüm.

Ansiklopedilerde verilen bilgilerde farklılıklar var:

İslâm Ansiklopedisi'yle Görsel Ansiklopedi'de Çingenelerin ilk yurtlarının Mısır olduğu; Büyük Larousse'ta asıl yurtlarının ihtilaflı olduğu; Temel Britannica'da gerçek yurtlarının ve göç tarihinin bilinmediği; Ana Britannica ve Kültür Ansiklopedilerinde ise Kafkas ırkından ve Asya kökenli oldukları yazılmış. Ansiklopedilerin çoğunda Çingenelerin Hindistan'dan göç ettikleri bildirilmiş ve fakat göç tarihleri farklı yazılmıştır.

Türkçe sözlüklerde ve ansiklopedilerde Çingeneler için yazılanlarda ortak özellik, bu toplumun küçümsendiği, dışlandığı şeklinde ifade edilebilir. Bu konuda devlet kurumlarında, TBMM'de ve mahkemelerde verdiğim uğraşlar ve sonuçları daha sonraki sayfalarda anlatılacaktır.

MEB ve TDK Sözlüklerinde Çingene Tanımı

Milli Eğitim Bakanlığının 1995 ve 2000 basımlı Türkçe sözlük-

lerinde Çingene tanımı şöyle yapılıyor: "Hindistan'dan çıktığı sanılan genellikle çalgıcılıkla ve ızgara, maşa, elek, kalbur gibi ufak tefek şeyler satmakla geçinen göçebe topluluktan esmer kimse, Kıptî." Türk Dil Kurumunun 1988, 1998, 2000 basımlı Türkçe sözlüklerinde ise Çingene: "Hindistan'dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde göçebe olarak yaşayan bir topluluk veya bu topluluktan olan" kimse.

Her iki kurumun sözlüklerinde diğer ortak tanımlar şöyle yazılmış. "Çingene: Esmer, cimri, elisıkı, arsız, yüzsüz, çığırtkan."

TDK sözlüğünde: "Çingene borcu, Çingene çergesi, Çingene düğünü, Çingene kavgası, Çingene pembesi" deyimleri ve olumsuz anlâmları yazılmıştır.

Otuza yakın diğer etnik köken isimlerine ait tanımlar birer satırlıkken, Çingeneler için yarım sayfalık olmuş. Neden?..

Burada şu açıklamaları yapmam gerekiyor:

1. Yarım asır kadar öncesinde elek-kalbur, ızgara-maşa yapıp satmak, hatta kalaycılık, Çingenelerin geçim kaynaklarından idi. Zamanla teknolojinin gelişmesiyle elek-kalbur üretimi fabrikasyon haline dönüşünce, bu sanatın yerini bohçacılık aldı.

2. Bakır madenî, endüstride kullanılmaya başlanınca, kalaylanmasına gerek kalmayan yemek kapları üretildiğinden, kalaycılık bitti. Bu sanatı yapanlar başka çalışma alanlarına geçtiler.

3. Izgara-maşa yapıp satmak geçim için yetmedi. Ayrıca, bunların yapımına da ihtiyaç kalmadı.

4. Elek-kalbur ve ızgara-maşa satımları ile kalaycılık hizmetleri, yılın müsait aylarında göçebeliği ve çadır yaşamını gerektiriyordu. Bu çalışma alanları da ortadan kalkınca göçebe yaşam, yerleşik yaşama dönüştü.

Bu bilgileri, Çingene isminin asıl anlamının, bugünün şartlarına uygun şekilde değiştirilmesi gerektiğini belirtmek için verdim.

Çingene isminin ikinci anlamı olan esmer tanımına gelince. Çingene isminin diğer adı "Kıptî"dir, bu doğru. "Esmer" sözcüğü renk adıdır. Esmer renk, Çingenelere özgü bir renk değildir. Çingenelerin "esmer renkli" olarak tanıtılması yanlıştır. Çünkü Çingeneler arasında kumral, sarışın olan beyaz tene sahip kimseler az değildir. Önemli olan bir başka husus daha var.

Anayasa'nın ve İnsan Haklan Evrensel Beyannamesi'nin, uyulması zorunlu olan temel ilkeleri vardır. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Kanunu'nda yer alan "insan hakları", bütün insanlar için doğuştan gelen vazgeçilmez, devredilmez ve dokunulmaz haklardandır. Aynı yasanın 2. maddesinde, insanî değerleri benimseyen ve insan haklarına saygılı olan yurttaşlar yetiştirileceği bildirilmiştir.

Bu durumda; Türkçe sözlüklerde Çingeneleri aşağılayan, dışlayan tanımların, olumsuz deyim ve açıklamaların yazılması insan haklarına uygun değildir. Bunları okuyanlar insan haklarına saygılı olamazlar, insanî değerleri benimseyemezler.

Bu nedenle, sözlüklerin Çingene maddesinde bugünün şartlarına uygun düzeltmeler ve çıkartmalar yapılmalıdır.

MEB ve TDK Sözlüklerini Hazırlayanlar

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'na bağlı Türk Dil Kurumu Başkanlığı'nca hazırlanan ve yayımlanan 1988 ve 1998 basımlı Türkçe sözlükteki isimler:

1. Prof. Dr. İsmail Parlatır: Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Başkanı

2. Prof. Dr. Nevzat Gözaydın: Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Üyesi

3. Prof. Dr. Hamza Zülfikar: Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu ve Kurumun Başkan Yrd.

4. Belgin Tezcan Aksu: Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Uzmanı

5. Seyfullah Türkmen: Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Uzmanı

6. Yaşar Yılmaz: Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Uzmanı

Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan ve yayımlanan 1995 ve 2000 basımlı örnekleriyle Türkçe Sözlüğü hazırlayanların isimleri:

1. Nevin Kardaş: Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

2. Salih Önen: Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

3. Mesut Duman: MEB Müşaviri

4. Ahmet Fidan: MEB Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü Müdür Yardımcısı

5. Sevgi Gökdemir: Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

6. Hanifi Erkıran: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
7. Hasan Koç: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
8. Yılmaz Terzi: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
9. Alaattin Korkmaz: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
10. Müjdat Korkmaz: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
11. Zeki Akyüz: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
12. Necati Yurt: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
13. Murat Uluğtekin: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
14. A. Osman Güzel: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
15. Şakir Gürsoy: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
16. Hilmi Demirsoy: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
17. Namiye Başbuğ: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

İnceleme Komisyonu üyelerinin isimleri:

1. Prof. Dr. Leyla Karahan: Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi
2. Doç. Dr. Şuayip Karataş: Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi
3. Harun Reşit Topsakal: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
4. İbrahim Çelik: Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Türk Dil Kurumu'na ve Milli Eğitim Bakanlığı'na ait Türkçe sözlükleri hazırlayanların hepsi Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenidirler; liselerde, üniversitelerde öğretmenlik yapıyorlar.

Eğitimci, "Aydın" kişi" olmalıdır. Şartlanmışlıktan çıkamayanlar, önyargılı olmaktan kurtulamayanlar "aydın" olamıyorlar.

"Aydın" olmak için evrensel düşünmeye çalışmak, insan sevgisini yüreğinde taşımak, beynini doğrular, güzellikler için yormak, yardımlaşmaktan mutluluk duymak gerekir.

Eğitimci kişi etnik köken farklılıklarını kültür zenginliği olarak gören, kötülükleri iyiliklere, çirkinlikleri güzelliklere, yanlışları doğrulara taşıyan kişi olmalıdır. İnsanlara sevgiyle yaklaşamayan kişi, iyi bir eğitimci olamaz...

Altın Sözlük'te Neden Yazılmamış?

Milli Eğitim Bakanlığı'nm 1995 ve 2000 basımlı örnekleriyle Türkçe sözlükleri ile Türk Dil Kurumu Başkanlığı'nm 1988, 1998 basımlı Türkçe sözlüklerinde ve 2000 basımlı Okul Sözlüğü'nde Çingenelerin "cimri, elisıkı, hasis, arsız, yüzsüz, çığırtkan" olarak tanımlandığını ve ayrıca "Çingene cergesi, Çingene parası, Çinge-

ne düğünü, Çingene kavgası" deyimleri ve açıklamalarıyla küçük düşürülmek istendiğini görmüştük. Bunlar, 12 kişilik uzman kadronun hazırladığı Dil Derneği'ne ait Türkçe sözlükte de yazılı.

Altın Sözlük'te, horlayıcı, dışlayıcı, aşağılayıcı tanımlar yapılmamış; onur kırıcı deyimler ve açıklamala yazılmamış; Çingene isminin sadece asıl anlamının yazılmasıyla yetinilmiştir.

Diğer sözlüklerde yazılı olan aşağılayıcı ve dışlayıcı unsurlar taşıyan tanımlar Altın Sözlük'te neden yok diye düşündüm ve buldum: Yazarının "gerçek aydın" olması... Başka açıklaması olamaz. Bu vesileyle Türkçe öğretmeni Sayın Hüseyin Kuşçu'ya şükranlarımı sunuyorum. Kendisini yakından tanımak isterdim.

Türk Dil Kurumu'nun sözlüklerini hazırlayanların 1998 yılındaki görev unvanları 3 uzman, 3 profesör. Milli Eğitim Bakanlığı'nın sözlüklerini hazırlayan 21 kişinin arasında uzman, doktor, doçent ve profesör olanlar var... Demek ki bu sıfatlar "aydın" olmak için yetmiyormuş.

Alman bilim adamı Albert Einstein; "İnsanları önyargılarından kurtarmak, bir atomu parçalamaktan zordur" demişti. Çok haklıymış!...

Milli Eğitim Bakanlığı'nı ve Türk Dil Kurumu'nu Ziyaretlerim

MEB ve TDK Türkçe sözlüklerinde Çingeneler hakkında yanlış yazılan, hakaret ve benzeri unsurlar taşıyan yazıların çıkartılması için öngörüşme yapmak üzere, bu kurumların ilgili ve yetkililerini ziyaret etmek istedim. 1998 yılı başlarında ayrı ayrı randevu alarak yaptığım ziyaretlerimde aramızda geçen konuşmalar özetle şöyledir:

- Efendim ben; Çingene kökenli, bürokrat emeklisi, araştırmacı yazarım.

- Hoş geldiniz, buyurun.

- Otuza yakın etnik köken isimlerinin anlamları, sözlüklerinizde bir satırı geçmiyor. Çingeneler için yarım sayfa ayrılmış. Yanıltıcı bilgiler ve olumsuzluk içeren deyimler yazılmış!

- Öyle mi? Olmaması gerekir.

- Evet öyle. Ben de olmaması gerekir diyorum. Ama yazılmış.

- Sözlüğe bakalım.

Sözlük getiriliyor. İlgili, Çingene maddesini okuduktan sonra hafife alan bir tavırla:

- Ama bunlar eskiden de yazılıyordu. Halk arasında da söyleniyor.

- Evet ama, eskiden de yazılıyor olması, halk arasında da söylenmesi haklılık kazandırmaz, kitaplara yazılmasını gerektirmez. Çingenelerin onurları kırılıyor, insanlar olumsuz olarak yönlendiriliyor!

- Ama bunlar eskiden yazılmış, yeni baskısına yazmayalım.

- Bu eski baskılar okuyucuların hizmetinde olduğu için, öncelikle onlardan çıkartılması gerekir.

- Nasıl?

- Onu siz benden iyi bilirsiniz.

- Siz nasıl düşünüyorsunuz?

- Önce, Çingene maddesinde yapılacak düzeltmeler ile çıkartılacak tanımlar ve deyimler tespit edilir. Bir genelgeyle ilgili kurumlara ve kuruluşlara bildirilir.

- Ama bunu yapmak zor.

- Zor değil, kolay ve gerekli.

- Arkadaşlarımla görüşeyim.

- Lütfen...

Yaptığım Başvurular ve Sonuçları

1998 yılında Türk Dil Kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerini ziyaret ederek, sözlüklerin Çingene maddesinde bu konuda gereken düzeltmelerin, olumsuz ve onur kırıcı tanımların, deyimlerin ve edebiyattan alıntıların çıkartılmasını talep etmiştim. Daha sonra bu ilgililerle bir-iki görüşmem daha olmuştu. Bir yıl kadar oyaladılar; hiçbir işlem yapılmadı. Başvurumu yazılı yapmaya karar verdim.

Milli Eğitim Bakanlığı'na 14.06.1999 ve 16.06.1999 tarihli, Türk Dil Kurumu Başkanlığı'na 01.06.1999 ve 21.06.1999 tarihli dilekçelerimle başvurdum.

Dilekçelerimde özetle:

"Sözlük anlamları zamanla değiştiği gibi, insanların ve toplum-

ların sosyal yaşamlarında da zamanla değişiklikler, gelişmeler oluyor. Teknolojinin gelişmesiyle üretim araçları fabrikasyon haline dönüşünce, insanlar da çalışma alanlarını değiştirmek zorunda kalıyorlar.

Bu yüzden Çingene toplumunun çalışma alanlarında ve sosyal yaşamlarında önemli değişiklikler ve gelişmeler olmuştur.

Bu nedenle; 1995, 2000 ve 1988, 1998, 2000 basımlı Türkçe sözlüklerinizin Çingene maddesi yeniden düzenlenmelidir. Yapılacak düzeltmeler, değişiklikler ve çıkartmalar tespit edilmeli ve bir genelgeyle eski sözlüklere işlenmesi sağlanmalıdır" dedim.

Bu hizmetin, toplumlar arası ilişkilerin ve sosyal barışın güçlenmesi için insanlık adına yapılmasını istedim.

Nedense, dilekçelerime cevap bile verilmedi!... Acaba ayrımcılığın sürdürülmesi, huzursuzluğun artması mı isteniyor? Yoksa Çingenelere karşı olumsuz şartlanmışlıklarından, önyargılarından kurtulamıyorlar mı? Bu ikincisi kesin.

Öyleyse, başvurularımdan vazgeçmem gerekmez. Durumu devletin en üst makamlarına arz etmeliyim.

IV. Bölüm
İşte Eğitimli (!) İnsanların Hali

Sözlüklerde, ansiklopedilerde ve araştırma kitaplarında Çingenelerle ilgili verilen bilgilerde yanlışlar çok. Yeterince araştırma yapılmadığı; önyargılı olanlardan alman olumsuz bilgilerle yetinildiği; hakaret ve suç unsurları taşıyan yazılarla insanların ayrımcılığa ve bölücülüğe yönlendirildiği anlaşılıyor.

Bu nedenle, ülkemizin çeşitli yörelerinde yaşayan Çingenelerin arasında yaşayarak hazırladığım yazılarım "İşte Çingene Gerçeği" adıyla yayımlandığı zaman, insanların Çingeneler hakkındaki düşüncelerinde gelişmeler olacağını umuyorum.

İnsanların, Çingeneler hakkındaki görüşlerini öğrenmek için yaptığım araştırmalarım sırasında üzücü söz ve davranışlarla karşılaştım. İnsanları yakından tanıdığım için 'olacak o kadar' deyip yoluma devam ettim. Önyargılılar arasında yüksek diplomalıları, yüksek unvanlıları, kocaman yöneticileri, değerli eğitimcileri(!) görerek ve tanıyarak üzüldüm!...

Şimdi 4 örnek vereceğim.

1. İçişleri Bakanhğı'nda 3 merkez valisinin birlikte oturdukları odada konuşuyoruz.

Çingene olduğumu ilk kez öğrenen yaşlı merkez valisi sordu:

- Mustafa Bey, Çingenelerin dili var mı?

- Var.

- Siz de biliyor musunuz?
- Hayır.
- Peki. Dinleri, mezhepleri var mı?
- Var. Türkiye Çingeneleri Müslüman'dır. Mezhepleri Hanefi'dir. Ben de bir şey sorabilir miyim?
- Sorun!
- İnsanların analarını, babalarını seçme şansları var mı?
- Yok.
- Çingenelerle evlilik yapılması size göre uygun mu?
- Hayır değil.
- Neden?
-...

2. Ankara'da Kumrular Sokak'taki Adnan Ötüken Kütüphanesi'nde tanıştığım bir Jandarma Albayı ile konuşuyoruz.

- Albayım nerelisiniz?
- Yozgatlıyım.
- Orada da Çingeneler var mı? Evlilik yapılıyor mu?
- Çingeneler Yozgat'ta da var. Ama evlilik yapılmaz.
- Acaba neden?
- Neden olacak. Çingene oldukları için!...

3. Çankırı'da TCDD'de görevliyken komşumuz ve aile dostumuz Ahmet İnci anlattı:

"Oturduğum evin sahibi Çingene. Kira borcumu ödemeye evine gidince çok hürmet ediyorlar. "Siz gençsiniz, ihtiyacınız olabilir; kirayı ödemekte acele etmeyin" diyorlar. Ama Çingene oldukları için çaylarını içmiyorum!....

4. TCDD'de Yüksek Disiplin Kurulu Raportörü'yken, bir gün Kurul toplantısında çalışmaya ara verilip çayları mızı içerken, Kurul Üyesi Erdoğan Bey Çingenelere ait bir anısını anlatıyordu. Başkan Emekli Albay Hüsnü Kayalıoğlu araya girerek; "Bırak şu .... Çingeneleri. Onlar insandan sayılmazlar" dedi. Sanıyorum, en çok ben üzüldüm, en fazla ben acıdım. Ama Çingene kimliğimi gizlemek için tepki gösteremedim!...

Çingeneleri Parti Yönetimine Almayız!

Araştırma çalışmalarımı siyasi partilerde de yaptım. Partilerin

yönetici olanları arasında önyargılı olanlar çok. Ama vereceğim 3 örnekte, parti ve kişi isimlerini yazmayacağım.

1. 1995 yılında memleketim Düzce'de (...) Partisi'ni ziyarete gittim. Hukukçu olan İlçe Başkanı ve 4 yönetici arkadaşıyla odasında konuşuyoruz. Hoşbeşten sonra çaylarımızı yudumlarken Başkan bana sordu:

- Sizi tanımak isteriz.
- Tabii efendim. Ben emekliyim, Ankara'da oturuyorum. Çilimli'liyim. Ziyarete geldim.
- İyi yaptınız. Çilimli'de yakınlarınız var mı?
- Evet var. Seyrek de olsa, ziyaret ediyorum onları.
- Çok iyi.

Tanımadıklarını anlayınca ben sordum:

- Buradaki Çingenelerle ilişkiniz iyi mi?
- Fena değil. Seçim zamanı ziyaret ediyoruz.

Gülüştük. Anlamıştım söylenmek isteneni.

- Yönetiminizde Çingene yok mu?
- Yok. Ama 4 tane üyemiz var.

İlçe Sekreteri "5" diyerek düzeltti.

- Onlarla evlilik yapılmıyor değil mi?
- Yapılmıyor. Zaten onlar da vermezler!...

2. Edirne İl'de (...) Partisi'ne uğradım. Yabancı olduğumu anlayınca ilgilendiler. İl Sekreteri'nin odasına aldılar. Parti Muhasibi sordu:

- Partimizin üyesi misiniz?
- Hayır, yeni emekli oldum. Ankara'da oturuyorum. Bir tanıdığımızın ziyaretine geldim. 2 gün sonra döneceğim.
- Partimize ilgi duyuyor musunuz?
- Ankara'ya dönünce kaydımı yaptıracağım.
- Çok iyi olur.
- Bu ilde "Ergüder" adında bir Çingene önceki seçimlerde milletvekili adayı olmuştu. Galiba kazanamadı.
- Evet kazanamadı. Sonra bizim partiye yanaştı; yüz vermedik!
- Neden?
- Çingene olduğu için!..
- Onlarla evlilik de yapılmıyor galiba?

- Çingenelerle evlilik yapılmaz ki!
- Neden?
- Çingene oldukları için!...

3. Bu üçüncü örneğimiz de Kocaeli'nden. Eşimle birlikte Baç Mahallesi'ndeki tanıdıklarımızın ziyaretine gitmiştik. Şehri iyi biliyordum. Yalnız olarak (...) Partisi'ni ziyaret ettim. İl Başkanı'yla görüşmek istediğimi söyleyince odasına götürdüler. Konuşuyoruz:

- Hoş geldiniz beyefendi. Buralı mısınız?
- Hoş bulduk. Düzce'liyim. Yeni emekli oldum. Değirmendere'ye ya da Karamürsel'e yerleşmek istiyoruz.
- Çok iyi olur. Size Karamürsel'i önermek isterim.
- Teşekkür ederim. Partinizin durumu nasıl?
- Partimiz yeni kuruldu, ama ilk seçimde buradan milletvekili çıkaracağımızı umuyoruz.
- İyi iyi. Demek güçleniyorsunuz. Burada Çingeneler kalabalık mı? Partinize ilgi gösteriyorlar mı?
- Şehirde Çingenelerin oturdukları 4 mahalle var.
- Onlarla ilişkileriniz iyi mi? Yönetiminizde onlardan da var mı?
- Yönetimde yok.
- Çingene oldukları için mi?
- Evet
- 4 mahalle var dediniz. Burada sanayi geliştiği için onların da durumu iyi olsa gerek. Çingene olanlarla evlilik yapılıyor mu?
- İşsiz olan yok sayılır. Okuyanları da var. Ama evlilik olayına rastlamadım. Sanırım olmuyor.
- Çingene oldukları için galiba?
- Evet!
- Siz de, Çingenelerle evlilik yapılmamalı diyor musunuz?
- Elbette!..

Bunların her biri ayrı ayrı birer Aziz Nesin'lik malzeme. Üstat sağ olsaydı, sanırım bunları oyunlaştırırdı.

Ali Dayı Çingeneydi!

Şimdi bir örnek de güzel düşünenlerden vereyim. Aydın'daki evimizde kapı komşumuz Osman Bey anlattı:

"Afyon'da yüksek tahsilimi tamamlayınca, önceden tanışık olduğumuz bir ailenin kızıyla evlenme işlemlerimizi tamamlamış, kiralık evi de bulunca, düğün tarihini ve yerini belirleyerek davetiyeleri dağıtmıştık.

Ev sahibi evini kiraya vermekten vazgeçince hepimiz telaşlandık. Ailece ev arıyoruz. Nişanlımın babası benim de tanıdığım arkadaşı Ali Amca'ya rastlamış. Ali Amca durumu öğrenince," Benim evin üst katı boş duruyor. Çocuklar taşınsınlar, otursunlar" demiş. Sevindik. Ertesi gün nişanlımla birlikte Ali Amca'ya gidip daireyi gördük, beğendik. Fiyatını sorunca aldığımız cevaba şaşırdık. Çünkü çok ucuz bir fiyat söylemişti. 3 aylık kira bedelini peşin ödeyelim deyince "Hayır dedi. "Aylık da ödemeyin. Paranızı bankada değerlendirin, bana yıl sonunda ödersiniz" dedi.

İşte bu Ali Dayı, Çingene'ydi... "Düğün davetiyesini önceden vermediğimiz için üzüldük, utandık!"

Kızlar Kaçınca, Evlilik Gerçekleşti!

Evlilikle ilgili anlatacağım 2 olayın kahramanı; Edirne Lalapaşa ilçesinden büyük esnaf ve Çingene kökenli arkadaşım, Mustafa Taşçeviren.

1. Mustafa Bey'in büyük oğlu Artvin'de bulunduğu sırada, tanıştığı lise mezunu bir kızla evlenmeye karar vermişler. Durum kızın ailesine duyurulmuş. Memur olan baba, damat adayı Çingene olduğu için tepki göstermiş. Gençler çaresiz kalınca, birlikte Artvin'i terk edip, Lalapaşa'ya kaçmışlar.

Mustafa Bey, gençleri dinledikten sonra telefona sarılmış ve kızın babasına "Kızın evimizde, sağlık durumu iyi. Kendisiyle de telefonda konuşacaksınız. Teklifim şu; bu çocuklar birbirlerini sevmişler. Biz, onları evlendirip mutluluklarını görmek isteriz. Çingene kimliğimizi evliliğe engel saymayın. Düğünü isterseniz orada, isterseniz burada, istediğiniz gibi yaparız. Kararınızı öğrenmek için 3 saat sonra sizi tekrar arayacağım. Kabul etmezseniz, içinize sindiremezseniz, kızınızı kendi elimle götürür, zarar verilmeden teslim ederim" demiş.

Mustafa 3 saat sonra kızın babasını tekrar aramış. Baba "kabul" demiş. Düğünün Lalapaşa'da yapılmasını istemiş. Davet edilmiş-

ler. Düğün şekli ve masraflar oğlan tarafının takdirine bırakılmış ve evlilik gerçekleşmiş. Aileler arasında mutluluk devam ediyor...

2. Mustafa Bey'in küçük oğlu askerden dönünce, Edirne'de oturan bir kızı istemek üzere ailesini "dünürlükçü" göndermiş. Mustafa Bey, eşi ve geliniyle birlikte gidince, önce Çingene kökenli olduklarını söylemiş; kendisini tanıttıktan sonra, usulüne uygun şekilde kızı oğluna istemiş.

Kız ailesi süre istemiş; bir süre sonra cevaplarını bildirmişler: Çingene kimliği sebebiyle kabul edemeyeceklerini söylemişler!...

Mustafa Bey aracılar vasıtasıyla durumu olgunlaştırmaya çalışırken, olumsuzluğu gören kız, oğlana isteyerek kaçmış. Aracılar kız ailesini razı etmişler. Düğün yapılmış ve evlilik gerçekleşmiş!...

Ancak kızın üniversitede öğretim üyesi olan dayısı, bu evliliği içine sindiremediği için yeğeniyle konuşmuyormuş.

Hadi Be Sen de Şaka Etme!

Ankara'da yerleşme yerimiz olan Batıkent'teki sitemizin yakınında Adnan Kahveci Parkı var. Bazen oraya gider, emekli arkadaşlarla sohbet ederiz: Bir gün yanıma oturan Kayseri Pınarbaşı'ndan Memduh Bey ile henüz yeni tanışıyoruz: Kendisini Çerkez olarak tanıttı. Çerkezlerin örf ve adetlerine ait bilgiler verdikten sonra sordu:

- Mustafa Bey, siz nerelisiniz?
- Düzce'liyim.
- Ooo! Düzce güzel yer.. Siz de Çerkez misiniz?
- Hayır, Çerkez değilim.
- Ben öyle sandım. Peki nesiniz?
- Çingene'yim.
- Ne dediniz?
- Çingene'yim dedim.
- Hadi be sen de. Şaka etme!
- Şaka etmiyorum, doğru söylüyorum, Çingene'yim.
- Olmaz öyle şey!..
- Neden olmasın? Allah seni Çerkez, beni Çingene yaratmış. Takdir O'na ait... Sustu; biraz da kızmış gibiydi. Kalktı. Diğer arkadaşlarının yanına gitti!..

Ohh Be Dünya Varmış!

28.06.1998 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde Çingene öz-kimliğimi ilk kez açıkladığım zaman "Oh be dünya varmış" demiştim. Artık araştırmalarımı yaparken Çingene olduğumu gizlemeye ihtiyaç duymuyorum.

Memleketim Çilimli'ye yakınlarımı ziyarete gittiğimde, Düzce Belediye Başkanı Ruhi Bey'i telefonla arayıp tanışmak istediğimi söyledim, Bir gün sonra Düzce İmam-Hatip Lisesi'nin kuruluş yıldönümü kutlanacakmış; orada buluşmak üzere randevu verdi. Gittim. Hoşbeşten sonra konferans salonuna geçtik. Salon çok kalabalık, ön taraf seçkin davetlilere ayrılmış. Hasan Mezarcı ile Abdülmelik Fırat da orada. Davetliler telsiz mikrofonda kendilerini tanıtıp "Geçmiş bayramınızı kutlarım" diyorlardı. Bu sırada Belediye Başkanı -nedense- salondan ayrıldı.

Ben de söz aldım. Kendimi tanıttıktan sonra: "Çingeneyim ama, T.C. vatandaşıyım, resmî olarak Türk'üm. Çingeneyim ama, dinlerin en yücesi olduğu için Müslüman'ım.

Çocuklarınıza, eşlerinize, yakınlarınıza Çingeneler hakkında yanlış bilgiler vermeyin" dedim. Konuşmam 22 dakika sürmüş.

Ertesi gün Düzce'den Ankara'ya döneceğim. Kırtasiyeciden gazetemi alırken iç tarafta orta yaşlı birisi "Buyurun Mustafa Bey, oturunuz" dedi. Tanıyamadım. O açıkladı: "Dün salondaki konuşmanızı dinledim. Orada bizlere önerdiklerinizi, biz bugünden itibaren uygulamaya koyduk" dedi.

Bu kişi Düzceli. Düzce İmam-Hatip Lisesi'nde meslek dersleri öğretmeniymiş. Adı; Üzeyir. Sevindim tabii... Düzce'ye gidişlerimde kendisini ziyaret ediyorum.

Bu son örneği 2000 yılında kendim yaşadım. TCDD Ankara Hastanesi'nde Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Uzmanı Dr. Ali Sever' le ilgili olan bu örnek, diğer örneklerden daha farklı ve daha anlamlı.

Dr. Ali Bey'i eşimin fizik tedavisi sebebiyle tanıdım. Sevecen, sakin konuşan, hoşsohbet ve "aydın" bir kişi. İnsanlara yaklaşımı ve üslubuyla dikkatimi çekti ve "kanım kaynadı".

Bir gün, Amik Dergisi'nde yayımlanan "Ben de Çingeneyim"

başlıklı yazımı, okuması ricasıyla kendisine verdim. Ali Bey, Çingene kimliğimi bu yazıyı okuyunca öğrenmiş olacaktı.

Bir ay kadar sonra kendisine muayene olmak üzere polikliniğe gittim. Odasına girdiğim zaman coşkuyla yerinden kalktı ve kucaklaştık. Şöyle söyledi:

"Sizden hem özür diliyorum, hem de teşekkür ediyorum. Çünkü az da olsa, Çingeneler hakkında önyargılarım vardı. Yazınızı okuyunca utandım ve önyargılarımdan kurtuldum.

İşte bu nedenle hem özür diliyorum, hem de teşekkür ediyorum" dedi...

Korkmayın! El Sıkmakla, El Öpmekle, Öpüşmekle Çingenelik Geçmez!...

Öğrenci olduğum yıllarda yaşadığım sıkıntıları, şahit olduğum olumsuzlukları, araştırmalarım sırasında insanların Çingenelere ilkel ve şaşı bakışlarını görerek 1998 yılına kadar Çingene kimliğimi gizlemek zorunda kaldım!... Özkimliğimi ifade edememenin ayıbını yaşadım!...

Ama hiçbir zaman kimliğimin ezikliğini duymadım. Yaradan'a şikayetçi olmadım. Adamsendeci, vurdumduymaz olmadığım için, insanların zavallılığına üzüldüm! Art niyetli olmalarına kızdım.

Emekli olduğuma göre, insan haklan, demokrasi ve insanlık adına bu çalışmaya başlamam gerektiğine karar verdim. Yılların birikimi olan bu ilkel anlayışın silinmesi, Çingenelerin özkimliklerini gizleme ayıbından kurtulmaları, dirlik ve düzenliğin ve toplumsal barışın korunması için, çalışmalarıma Diyanet İşleri Başkanlığı'nda, Türk Dil Kurumu'nda ve Milli Eğitim Bakanlığı'nda başladım. Ancak, özel görüşmelerime ve yazılı başvurularıma rağmen bu kurumlardan olumlu bir cevap alamayınca, Ankara'da mahalli radyolarda ve Ankara dışında bazı mahalli televizyonlarda konuyla ilgili konuşmalar yaptım. İlgililer duymazdan geldiler.

28.06.1998 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde "Çingeneyim, Gurur Duyuyorum" başlığı ile fotoğraflı olarak iki sayfalık röportaj yazı yayınlanınca derinden bir "Ohh" çekmiştim. O zaman, Çingene etnik köken ismine sempatili ve antipatili olanlar ortaya çıktı.

Yıllarca saygılı davranan bazı arkadaşlarım; bizi sıkça arayan, ziyaret eden ailelerden bazıları benim Çingene olduğumu öğrenince, kimileri doğrudan, kimileri de zamanla ilişkilerini kestiler, uzaklaştılar! İlgilerini arttıranlar da oldu. Onlara teşekkür ediyorum.

Gazetede kimliğimi açıklayınca umduğumuz başımıza geldi: 43 yıllık iki baldızım gazetedeki röportajı okuyunca, evimize kadar gelip tepkilerini ifade ettiler.

Eşim onlara; "Ben enişteniz Çingene olduğunu bilerek evlendim. Onun dürüstlüğü ve kişiliği, kendisiyle evlenmek için yeter de artar bile. Ben sizin yaşadığınız sorunları yaşamadım. Mutlu olduğumuzu siz de biliyorsunuz" dedi.

Eşim 19 yaşında nişanlıyken de böyle düşünmüştü. "Ah" dedim içimden: "Ah, insanlar hep böyle düşünseler, bu anlayışta olsalar..."

Baldızlarıma şunu söyledim: "Her şeye rağmen, evimizin kapısı sizlere her zaman açık olacak. Gelir, gidersiniz, Ablanızla yeğenlerinizle de görüşürsünüz. Ama evinize ben gelmem, görüşmem; siz de rahatlamış olursunuz"

Baldızlarımı evden uğurlarken -alışkanlıktan olacak- öpüşünce onlara, "Korkmayın" dedim. "El sıkışmakla, el öpmekle, öpüşmekle Çingenelik geçmez!..."

Zamanla onlar da değiştiler. Değişmelerinde, doktor olan kayınbiraderimin büyük rolü oldu.

Güleriz Ağlanacak Halimize!...

Bürokrasiden emekli oluncaya kadar özkimliğimi gizlememin acısını çıkarmak için vesileler yaratıyordum. Amacım, insanları Çingeneler hakkındaki önyargılarından kurtarmaktı. Etlik semtinde subay, bankacı, eğitimci, işçi emeklisi arkadaşlarımla zaman zaman Dalokay Parkı'nda bir araya gelip sohbet ediyoruz.

Bir seferinde onlara uygun bir biçimde Çingene olduğumu ifade edince, inanamadıklarını söylediler. Sebebini sorduğumda; "Siz kravat takıyorsunuz, iyi giyiniyorsunuz, önemli görevlerde bulundunuz; Çingenelere benzemiyorsunuz" dediler. İşte insanların beyinlerindeki Çingene algısı.

Çingene olduğumu ısrarla söyleyince birisi: "Eğer gerçekten Çingene iseniz, anneniz sizi Çingene olmayan bir aileden çalmış olabilir" demez mi? Hepsi kahkahayla güldüler. Ben acı duydum.

Bir diğeri araya girdi; "Mustafa Bey sahiden Çingene ise, annesi Çingene olmayan bir erkekle zina ederek Mustafa Bey'i kazanmıştır" demez mi! Gene bir kahkaha!...

Hey gidi koca Aziz Nesin hey! Yaşasaydın; bunları oyunlaştırarak insanları düşündürür, aydınlatırdın!...

Çingenelerin Devlete Sıkıntıları Olmamıştır

Ülkemizdeki Çingene kardeşlerimiz de; diğer etnik kökenli kardeşlerimiz gibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdırlar. Onlar da askerlik yaparlar, onlar da vergi öderler. Tarihin hiçbir döneminde devlete sıkıntı yaratmamışlardır. Ülkemizin sevincine de kederine de daima ortak olmuşlardır! Çingene toplumunda asker kaçağı arasanız da bulamazsanız.

Çingeneler, sanılanın aksine inançlıdırlar, ahlâklıdırlar. Evlilik dışı ilişkiye ve cinsel deneyime onay vermezler. Tarikatçılar, çeteler, soyanlar-soyduranlar, boşaltanlar-dolduranlar, çalanlar-çırpanlar, hortumlayanlar arasında yer almazlar, Laik ve Atatürkçü'dürler...

Aralarında bilim adamı, doktor, doçent, profesörler var. Bürokrasinin zirvesinde hizmet verenler var. Geniş çaplı ticaret yaparak ülke ekonomisine katkıda bulunanlar; bakanlık, başbakanlık yapanlar da var. Ne yazık ki, hurafelere (boş inançlara) dayalı "sanılar" ile, kitaplarda yazılan yanlış ve maksatlı suçlamalar yüzünden; horlanıp dışlanmamak, aşağılanmamak, zarar görmemek için; tüm Çingeneler gibi onlar da özkimliklerini gizlemişler, gizlemeye devam ediyorlar!..

Son 20 yılda kimliğini gizlemek imkanı olmayan ünlü sanatçı Çingenelerin, kendilerini etnik köken ismiyle ilgisi bulunmayan "roman" (!) olarak tanıttıklarına şahit oluyoruz. Bazı Çingenelerin ise; "Biz Çingene değiliz, Müslümanız" dediklerini gazetelerden öğreniyoruz. Sanki Çingeneler Müslüman değillermiş; Müslüman olamazlarmış gibi!,.. Kimi Basın mensupları da, -nedense- "Çingene" yerine "Roman" sözcüğünü kullanıyorlar.

İnsanlar Neden İnsanca Düşünemezler?

İslama uygun olmayan boş inanışlarla ve ön yargılı kitap-yazılarıyla Çingeneleri kötü görenler ve gösterenler;

- İnsanların analarını, babalarını seçme şanslarının bulunmadığını, kendilerinin de Çingene olabileceklerini;
- Hepimizin Adem ile Havva'nın çocukları olduğumuzu,
- Yüce Allah'ın: "Ben sizi ayrı kavimler halinde yarattım; tanışasınız, anlaşasınız diye" buyurduğunu;
- Suç ve cezaların bireysel olduğunu, "her koyun kendi bacağından asılır" atasözünü;
- Her toplumda iyilerin de, kötülerin de olabileceğini;
- Çingeneleri kötü tanıtan kitapların basım giderlerinin hazineden karşılanmasında, Çingenelerin de payı bulunduğunu,

Bilmiyorlar mı? Neden insanca düşünemezler? Eğitimsizlikten mi?...

Diyelim ki, Siz de Çingenesiniz!..

- Evet bir an için, sizin de Çingene olduğunuzu kabul edelim. Çingenesiniz diye horlanmaktan, dışlanmaktan, aşağılanmaktan, 2. sınıf vatandaş sayılmaktan, memnun olur musunuz?
- Oğlunuz, Çingene olmayan bir ailenin kızıyla evlenmek isterse; kız ya da ailesi Çingene olduğunuz gerekçesiyle kabul etmezlerse üzülmez misiniz?
- Öğrenci olan çocuğunuz, Çingene olmayan arkadaşlarıyla birlikteyken, kitapta Çingeneleri kötü tanıtan yazıları birlikte okudukları zaman doğacak sıkıntılara sevinir misiniz?
- Çingenesiniz diye, çevrenizde size küçümseyici ve şüpheli davranılmasından mutlu olur musunuz?

Sanmıyorum. Öyleyse adamsendeci, vurdumduymaz olmayalım. İnsan olmamızın sorumluluğuyla önyargılarımızdan önce kendimizi, sonra da başkalarımızı kurtarmaya çalışalım.

Amacım Nedir, Ne İstiyorum?

Çingene toplumunun sorunlarını gündeme getirdiğim için maksatlı olarak suçlamalarda bulunulacağını düşünerek, amacımı ve isteğimi açık-seçik belirtmem gerekir.

Duyarlı bir insan olarak amacım, insanları Çingeneler hakkındaki yanlışlarından şartlanmışlıklarından, önyargılarından kurtarmak; yapılan ayrımcılığı birleştiriciliğe dönüştürmek; toplumlar arası ilişkilerin ve sosyal barışın güçlenmesine katkıda bulunmaktır.

Çingeneler, tarihinin hiçbir döneminde ayrı bir devlet, ayrı bir toprak, ayrı bir bayrak istemek ihtiyacını duymamışlar; ülkeye hiçbir şekilde sıkıntı yaratmamışlardır.

T.C. vatandaşı olan Çingeneleri horlanıp dışlanmaktan, aşağılanmaktan, 2. sınıf vatandaş muamelesi görmekten; bu nedenle özkimliklerini gizleme ayıbından kurtarmak, insan olmanın sorumluluğunu taşıyan herkesin görevi olmalıdır. Hiçkimse, "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" dememelidir...

Diğer tüm Çingeneler gibi ben de; özkimliğimize saygı gösterilmesini; Çingeneleri aşağılayıcı, hakaret edici, suçlayıcı yazıların kitaplardan çıkartılmasını; dolayısıyla, toplumlar arası huzurun bozulmamasını istiyorum.

Kitabımın tamamı okunduğunda, bu gerçeğin daha iyi anlaşılacağını; bu uğraşlarımda haklılığımın kabul edileceğini, Çingeneler hakkındaki yanlış ve olumsuz görüşlerin değişeceğini umuyorum.

Dostoyevski; . "Her insan, herkes karşısında, herşeyden sorumludur" demiş. İnsanlar adamsendeci, vurdumduymaz olmamalı.

Alman Şairi Goethe; "Kinleri ancak, sevgiyle yeneriz," demiş. "Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır" atasözü unutulmamalı.

Büyük Yunus'un "Yaratılanı severim, Yaradan'dan ötürü" sözü çok anlamlı. İnsanı sevmenin önemini vurguluyor.

Yüce Peygamberimizin; "İnsanların en iyisi, insanlara en yararlı olandır" buyruğunu hiç unutmamalıyız...

Karşılıksız yapılan bu hizmetten mutluluk duyarak çalışmalarımı sürdürüyorum. Kitaplardaki bu kirliliklerin temizleneceğine; yapılacak eğitim çalışmalarıyla, güzel günlerin yaratılacağına inanıyorum...

V. Bölüm
Başvurularım

Din görevlilerinin ve halkın Çingeneler hakkındaki yanlışlarından kurtarılması ile Türkçe sözlüklerde Çingeleri yanlış tanıtan yazıların çıkartılması taleplerime ilgili kurumlar olumlu cevap vermediler. Haklı isteklerimi gerçekleştirebilmek için, durumu devletin üst makamlarına arzetmek ihtiyacını duydum.

Bu nedenle Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlığa, ilgili devlet bakanlarına, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı'na gönderdiğim 14 Şubat 2000 tarihli dilekçemde şunları yazdım.

a. Ülkemizde halk arasında efsaneye dayalı nedenlerle ve rivayetlerle Çingenelere 2. sınıf vatandaş gözüyle bakılır, olumsuz söz ve davranışlar aşağılamalar ve dışlamalar bu anlayışa göre şekillenir! Bu konuda din görevlilerinin ve halkın aydınlatılması için Diyanet işleri Başkanlığı'na yaptığım başvurularımda belirttiğim taleplerim karşılanmadı.

b. Milli Eğitim Bakanlığı ile Türk Dil Kurumu, Türkçe ve okul sözlüklerinde Çingene ismi "cimri, eli sıkı, hasis, açgözlü, arsız, yüzsüz, çağırtkan" şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca olumsuzluk içeren deyimler ve açıklamaları yazılmıştır. Aşağılayıcı, dışlayıcı unsurlar taşıyan bu tanımlamaların ve deyimlerin sözlüklerden çıkartılması taleplerime "MEB ve TDK olumlu cevap vermediler.

Halk arasındaki söylemler ve sözlüklerdeki bu yazılarla insanlar, Çingenelere karşı olumsuz yönde şartlandırılmakta, önyargılı hale getirilmektedir. Bu suretle Çingene kardeşlerimizin horlanmalarına, dışlanmalarına, özkimliklerini gizlemelerine sebep olunmaktadır.

Bunlar yapılırken ve yazılırken; insanların analarını, babalarını seçme şanslarının bulunmadığı, kendilerinin de Çingene olabilecekleri, suç ve cezaların bireysel olduğu, hepimizin Adem ile Havva'nın çocukları olduğumuz, eğitim kurumlarında Çingene çocukların da bulunduğu ve bu anlayışın tehlikeli sonuçları hiç düşünülmemiştir.

Durumu bilgilerinize sunar, gereğinin yapılması hususunu saygılarımla arzederim.

Mustafa AKSU

Cumhurbaşkanlığından gönderilen 07.03.2000 tarih ve 1959 sayılı cevap yazısında olumlu görüşler ifade edilmiş ve dilekçemin Başbakanlığına gönderildiği bildirilmiştir.

Başbakanlık 10.03.2000 tarih ve 10211 sayılı yazıyla, İnsan Haklarından Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın bu konuyla ilgili görüş bildirmesini istemiştir.

Devlet Bakanlığının Olumlu Görüşü

Sözkonusu tarihte Devlet Bakanı olan Sayın Mehmet Ali İrtemçelik Bey'in çok önemli görüşlerinin bildirildiği 10.04.2000 tarih ve 435 sayılı yazısı aynen şöyle.

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

Sayı: B.02.0,0015/435
Konu: Irk ayırımcılığı
BAŞBAKANLIĞA
İlgi: 22 Mart 2000 tarih ve B.02,0. Müs. 0.13.00.00 / 211 sayılı yazıları.

Mustafa Aksu isimli şahsın Çingene kökenli vatandaşlara karşı toplumun bilgisinin ve değer yargılarının yanıltıcı ve kırıcı olduğunu vurgulayarak, bu konuda önlem alınması için Cumhurbaşkanlığına yaptığı ilgide kayıtlı yazıların ve eki başvurunun bir örneği Bakanlığımıza da gönderilmiştir. Adı geçenin bu yazı ile birlikte Bakanlığımıza iletmiş olduğu "Emekli Bir Çingenenin Feryadı" başlıklı diğer bir yazısının örneği sunulmaktadır.

Mustafa Aksu söz konusu yazılarında, ülkemizde doğan yaşayan herkes gibi Çingenelerin de Türk olduklarını, ancak Çingenelerin yanlış tanıtıldıklarını ve haklarında inançsız, nikahsız, sünnetsiz ve kötü kişiler şeklinde ön yargıları bulunduğunu, bu önyargılarla mücadele etmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürüttüğünü, bu bağlamda 17 Türkçe sözlük ve 12 ansiklopediyi incelediğini, Milli Eğitim Bakanlığı ile Türk Dil Kurumuna ait olan bu sözlüklerde Çingenelerin "cimri, eli sıkı, hasis, açgözlü, arsız, hayasız, yüzsüz, çığırtkan" şeklinde sıfatlarla tanımlandıklarını; bazı ansiklopedilerde Çingenelerin pis insanlar oldukları, ilkel yaşadıkları, sosyal ve kültürel seviyelerinin düşük olduğu, çocuk ve hayvan çalıp sattıkları gibi ifadelerin yer aldığı belirtilmektedir. Adı geçen devamla, sözlük ve ansiklopedilerdeki bu yanlışların düzeltilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ve Türk Dil Kurumu yetkilileriyle görüşmeler yapmasına ve bu görüşmelerin ardından, dilekçeler göndermesine rağmen bir sonuç alamadığını ifade etmektedir.

Mustafa Aksu ayrıca, Çingenelere yönelik önyargılarla mücadele amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı ile de çeşitli görüşmeler yürüttüğünü ve anılan Başkanlığa dilekçeler gönderdiğini, bu çerçevede özellikle fetva verilmesi ve Cuma vaazlarıyla insanların aydınlatılması üzerinde durduğunu, ancak bu çabalarından da bir sonuç alamadığını bildirmektedir.

Tabiatıyla çingelere yönelik ön yargıların, yürütülebilecek çeşitli faaliyetlerle kısa süre içinde ortadan kalkması mümkün değildir. Ancak yine de bu anlamda Milli Eğitim Bakanlığı Türk Dil Kurumu ve Diyanet İşleri Başkanlığınca çalışmalar başlatılmasının ve özellikle sözlük ve ansiklopedilerde yer aldığı belirtilen onur kırıcı ifadelerin düzeltilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Gereğini takdirlerinize saygılarımla arzederim.

Ek: 1

Mehmet Ali İrtemçelik
Bakan

Cumhurbaşkanlığı makamına arzettiğim 15.02.2000 tarihli dilekçem 07.03.2000 tarihinde Başbakanlığa gönderilmiş; Müsteşar yardımcısı Fisun Koroğluna 10.03.2000 tarihli kayıtla havale edilmiştir.

Diyanet işleri Başkanlığı konuyla ilgili görüşlerini 28.03.2000 tarihinde TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Başkanlığına, Devlet Bakanlığına ve Başbakanlığa bildirmiştir. Ancak Başbakanlık, dilekçeyle başvuruma rağmen, sonucu adresime bildirmemiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın TBMM İHK Başkanlığına Cevabı

TC.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı : 3.08.0TTK. 0.01.01.04/3316 8343/12.07.2000
Konu : Mustafa Aksu'nun Başvurusu Hk.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına.

a) TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığının 02.03.200 tarih ve A.01.1, İHK/202/202 sayılı yazısı ve Mustafa Aksu'nun dilekçesi.

b) Mustafa Aksu'nun 18.06.1999 gün ve 4348 sayılı dilekçesi.

c) Mustafa Aksu'nun 19.06.1999 gün ve 4200 sayılı yazısı.

ç) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 23.06.1999 tarih 7630 sayılı yazısı.

d)Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 22.06.1999 tarih ve 7571 sayılı yazısı

İlgi: a) Yazı ekinde Başkanlığımıza gönderilen Mustafa Aksu'nun dilekçesinde Bakanlığımızı ilgilendiren hususlar incelenmiştir.

Anayasa ve Milli Eğitim Temel Kanununda yeralan ve Milli Eğitim felsefemizin önemli bir yönünü yansıtan "insan hakları", bütün insanlar için doğuştan gelen vazgeçilmez, devredilmez ve dokunulmaz haklardandır.

Türkiye çok çeşitli menşeden insanların bir arada yaşadığı, değişik ırkların bir mozaik oluşturduğu üniter bir devlettir. Ülkemizde değişik kökenlere mensup insanlar yaşamaktadır. Vatandaşlık bağı ile Türkiye Cumhuriyetine bağlı olan herkes yasalar önünde özgür ve eşittir. Hiç kimsenin dil, din, ırk ve mezhep yönünden bir başkasına üstünlüğü yoktur.

Milli Eğitimin Temel İlkeleri arasında din, dil, ırk ve etnik köken ayırımı yapan, bilimsellik ve eşitlik ilkesine aykırı, herhangi bir etnik grubu küçük düşürücü unsurlar bulunmamaktadır. Eğitim, öğretim programlan, ders kitapları ve öğretim materyallerinin hazırlanmasında da bu hususlara dikkat edilmektedir.

Esasen söz konusu sözlükte yer alan Çingene ve benzeri kelimelerin anlamları verilirken kullanılan ifadelerin argo terimler olduğu, bu nedenle sözlükte yer almasının dilimize katkı sağlamadığı açıktır.

Mustafa Aksu'nun ilgi (b), (c) dilekçelerindeki talebi doğrultusunda söz konusu sözlükte yer alan kelimeler ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır. Bu konuda ilgili birimlerle yapılan yazışmaların birer örneği ekte sunulmuştur. Bu doğrultuda gerekli çalışmalar sürdürülmekte olup, konu sonuçlandırıldığında ilgiliye gerekli bilgi verilecektir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ekler: 1,2,3,4,5

Orhan ÖZALP
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı

Görüldüğü üzere bu yazı, ifade tarzı ve düşünce itibariyle alkışlanacak bir yazıdır. Ancak, aradan geçen uzun zamana rağmen, başlatıldığı bildirilen çalışmanın halen sonuçlanmamış olması dikkat çekicidir.

TBMM İHK Başkanlığı'nın Dilekçeme Cevabı

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞI

Sayı : A.01.1 İHK/202/202
Konu : Başvurunuz hk.

Sayın Mustafa AKSU;
Kentkoop. Mah. 5. cad. Umutyolu Sitesi D2/C
Batıkent/Ankara

11 Nisan 2000

Komisyonumuza yapmış olduğunuz başvuru incelenmiştir. Konu hakkında gerekli araştırmanın yapılması amacıyla başvuru dilekçeniz Milli Eğitim Bakanlığı'na, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı'na iletilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığının 28.03.2000 tarihli yazısında "Yüce dinimizin insanlar arasında renk, ırk, cinsiyet farkı gözetmeyip, insanların doğuştan eşit olduklarını kabul ettiği, hal böyle olunca; toplumumuzda varolan bazı yanlış inanç, tutum ve davranışların hurafe niteliğinde olduğu, böylesi hurafe batıl inanç ve düşüncelerin evrensel özelliklere sahip olan İslam diniyle bağdaşmasının düşünülemeyeceği;

Bu hususların vaaz ve hutbeler yoluyla vatandaşlarımıza her fırsatta anlatılarak, halkımızın aydınlatılmasına çalışıldığı size daha önce gönderilen cevabı yazıların birer fotokopisi de gönderilerek bildirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının 27.03.2000 tarih ve 3316 sayılı yazısında ise, "daha önce vermiş olduğunuz dilekçenizde de talep ettiğiniz doğrultuda söz konusu sözlükte yer alan kelimeler ile ilgili gerekli çalışmaların başlatıldığı, konu sonuçlandırıldığında size gerekli bilginin verileceği" ifade edilmiştir.

Bilgileriniz rica olunur.

Dr. Sema Tatar Pişkinsüt
Komisyon Başkanı
Aydın Milletvekili

Bu yazının son bölümünde verilen bilgiden, MEB'nın 27.03. 2000 tarih ve 3316 sayılı yazısıyla gerekli çalışmaların başlatıldığı, sonucun adresime bildirileceği anlaşılmaktadır.

2000 yılının Mayıs ayında TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığında, ilgili ve yetkililerle görüşürken şunları söyledim: Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 28.03.2000 tarihli yazısında bildirilen hususlar doğrudur ve İslamiyetin temel ilkeleridir. Ancak, Diyanet İşleri Başkanlığı'na 16.06.1999 tarihinde verdiğim dilekçemde; "Türkiye'de insanlar Cin ile Gan'ın zina ettiklerini, bu yüzden lanetlendiklerini, inançsız ve nikahsız olduklarını, Çingenelerle evlilik yapılmasının Kur'an'da yasaklandığını sanıyorlar. Vaazlarda anlatılan doğruların Çingeneleri kapsamadığını sandıkları için Çingeneler horlanmaktan, aşağılanmaktan kurtulamıyorlar. O nedenle fetva verilirken, bunların doğru olmadığı açık-seçik anlatılmalı, mahalli radyo ve TV'lerde insanlar eğitilmeli, verilecek fetva basın yoluyla kamuoyuna duyurulmalı" dedim ve durumun buna göre değerlendirilmesini rica ederek, sözkonusu yazımın suretini kendilerine verdim.

Türk Dil Kurumu'nun Cevabı Olumsuz

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun Bey'in TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı'na gönderdiği 27.03.2000 tarih ve 3316, adresime gönderilen 08.04. 2000 tarih 630, Bakan Sn. Mehmet Ali İrtemçelik'in istifasından sonra Devlet Bakanlığına gönderdiği 07.08.2000 tarih ve 1215 sayılı cevap yazıları çözümleyici değildir!...

İleri sürülen gerekçeler "ipe un sermektir." Aslında, önyargılarından kurtulamadığı anlaşılıyor. MEB ilgilileri de öyle...

Ama ben, "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" anlayışında olmadığım için uğraşlarıma, çalışmalarıma devam edeceğim.

Diyanet İşleri Başkanlığında olduğu gibi, geç de olsa; sözlüklerin Çingene maddesinde de, gereken düzeltmelerin ve çıkartmaların yapılacağına inanıyorum...

Kültür Bakanlığı Yaraya Tuz-Biber Ekti

Tarih 14 Haziran 2001. "Türkiye Çingeneleri" isimli kitabı oku-

yorum. Okudukça "tüylerim diken diken" oluyor!.. 125 sayfalık kitabın 25 ayrı sayfasında (15 ilden mahalle ve köy isimleri de verilerek) Çingenelerin "hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık, vurgunculuk, gaspçılık, tefecilik, dilencilik, genelev işletmeciliği, gayri meşru işler ve fuhuş yaptıkları; karılarının kocalarını aldattıkları; çok eşli, çok çocuklu, nikâhsız ve kavgacı oldukları" şeklinde tanıtılıyor; ayırımcılık, bölücülük yapıldığı iddia ediliyor!

Kitabın yazarı Doç. Dr. Ali Rafet Özkan, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin İlahiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi Anabilim Dalı Başkanıdır. Kitabı yayımlayan ve satan ise; Edirne Kültür Müdürlüğü'nde oluşturulan 15 kişilik "Roman Dans Gurubu"yla yurtiçinde ve yurtdışında konserler veren Kültür Bakanlığı'dır!..

Bu fakülteden yetişecek müftülerin ve din dersi öğretmenlerinin yaratacağı olumsuz ve tehlikeli sonuçları düşünerek şaşırdım, ürktüm, kahroldum!..

Bu ayrımcılığın, bölücülüğün beyinlere enjekte edilmesini önlemek amacıyla, kitabın toplatılması için Sayın Bakan'ı bizzat ziyaret ederek, 15.06.2001 tarihli dilekçemi verdim.

Bakanın telefon emriyle aynı gün Yayınlar Dairesi'nden DÖSİM Müdürlüğüne gönderilen talimat yazısıyla il kültür müdürlüklerindeki 299 adet kitap merkez depoya çekildi. Dilekçeme verilen 20.06.2001 tarih ve 1600 sayılı cevap yazısında: "Konuyla ilgili kitabın incelemeye alındığı, dilekçede belirtilen hususların, kitabın bundan sonraki işlemlerinde dikkate alınacağı" bildirildi...

İkinci Basın Toplantısı

04 Temmuz 2001 tarihinde İnsan Hakları Derneği'nin desteğiyle Dernek Genel Merkezi'nde yaptığım ikinci basın toplantısında, Kültür Bakanlığı'nın bu durumunu açıkladım. MEB ve TDK sözlükleriyle ilgili şikayetlerim konusunda gelişme olmadığını anlattım.

Toplantıda işlediğim konular bazı gazetelerde ve televizyon kanallarında haber yapıldı. Bazı TV'ler Ana haber programlarına konuk ettiler. Ama ilgililerden ve yetkililerden ses çıkmadı.

Bu basın toplantısında, bir yıl önce tanıştığım Van Milletvekili Sayın Fethullah Erbaş'ın, Çingene sorunları için "Meclis araştırma-

sı önergesi hazırlayacağını"; İstanbul Milletvekili Sayın Süleyman Yağız'ın, kitap, gazete ve dergilerde insanları aşağılayıcı ve küçültücü yazıların çıkartılması ve kullanılmaması amacıyla kampanya başlatılması için, üyesi olduğu TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na yazılı teklifte bulunacağını kendilerinden öğrendiğimi söyledim.

ATV "Ceviz Kabuğu" Programı

13 Temmuz 2001 günü ATV'nin "Ceviz Kabuğu" Programına "Türkiye Çingeneleri" kitabının yazarı Doç. Dr. Ali Rafet Özkan'la birlikte konuk olduk.

Beni saat 23.00'de evden arabayla alıp programa götüren Kastamonulu şoför yolda sordu:

- Beyefendi, bugünkü programda Çingeneler hakkında konuşulacakmış. Siz de konuşacaksınız değil mi?
- Evet, ben de konuşacağım.
- Konuşun tabi. Allah onları lanetlemiş. Onu da anlatın.
- Ben bilmiyorum; ne zaman olmuş.
- Olmuş olmuş. Kur'an'da yazıyormuş!...

6 saati aşan programda Çingenelerin boş inançlarla horlanıp dışlandıklarını; kitaplarda aşağılayıcı, hakaret edici ve suçlayıcı yazılar yazıldığını anlattım. Yazanları, yayınlayanları, satanları, sorunlara ilgisiz kalanları teşhir ettim.

Programın başında sunucunun sorusu üzerine, kitapta Çingeneler için hakaret ve suç unsurları taşıyan yazılarını savunan yazar; eleştirilerimin sonunda, kitabında yazdıklarının, duyumlara dayalı olduğunu itiraf etti ve özür diledi!...

Programa telefonla girenlerin, düşüncelerimi desteklediklerine şahit oldum. Çingene kimliğimi neden gizlediğimi soranlara, "sayılarının çok olduğunu bildiğim 'karanlık düşüncelerden' zarar görmemek için" dedim!. Konuyla ve insan haklarıyla ilgili olarak söylenmesi gerekenleri söylemeye çalıştım.

Ertesi gün eve dönünce, sabahın erken saatlerinde başlayan ve günlerce devam eden, yurtiçinden ve yurtdışından telefonla arayanlar oldu. Çoğunu tanımadığım insanların heyecanlı ve takdir dolu konuşmalarından mutlu oldum; manevi güç kazandım!..

Sivil Toplum Örgütleri Programın Tekrar Yayınlanmasını İstediler

Programdan sonraki günlerde telefonla arayanlar, bizzat görüştüğüm, yeni tanıştığım kişiler programın çok yararlı geçtiğini; izleyemeyenlerin de bulunduğu dikkate alınarak, programın yeniden yayınlanmasının faydalı olacağını söylediler. Bu konuda girişimde bulunmamı önerdiler.

Bu amaçla sivil toplum örgütlerini ziyaret ettim. Tüm Emekliler Sendikası'ndan, Eğitimciler Sendikası'ndan, Sosyal Hizmetler Derneği'nden, Çağdaş Haber Gazetesi'nden, Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Merkezi'nden verilen imzalı-mühürlü istek formlarını ve 85 demokrat insanın imzalarını taşıyan açık adresli istek listelerini ATV İstanbul adresine faksladım.

Zaman-zaman ilgililere ve yetkililere telefon ettim. Önceleri umut verdiler ama, bu genel arzu -nedense- gerçekleştirilmedi.

Bu istek formları ile listeleri dosyamda hatıra olarak saklıyorum.

Emekli Hakimin Şaşırtıcı Sözleri!...

13/14 Temmuz 2001/tarihli ATV'nin "Ceviz Kabuğu" programının tekrar yayınlanması için sivil toplum örgütlerinin genel merkezlerini ziyaretim sırasında inanılmaz acı bir olay yaşadım... Anlatayım.

Ankara'da (...) Derneği'ne gidip sekreter üye ile görüştüm. Talebimi uygun gördüğünü söyledi ve başkanlık odasına götürüp; odadaki başkan, başkan yardımcısı ve emekli hakimle tanıştırdı.

Ben, Çingene kimliğimi de açıklayarak ziyaret gerekçemi anlatırken, başkan yardımcısı avukat hanım sözümü kesti! "Biz öyle bir istekte bulunmak istemeyiz" dedi.

Emekli hakim araya girdi. "Çingeneler hırsızdırlar, fuhuş yaparlar, göçebe hayatı yaşarlar. Nüfus cüzdanları yoktur, askere alınmazlar" dedi.

Şaşırdım! "Bu söylediklerinizin yanlış. Çingenelerin nüfus cüzdanları vardır. Askere giderken davul-zurna ile uğurlanırlar; her toplumda iyiler de, kötüler de olabilir. Çingeneler evlilik öncesi

ilişkiyi de onaylamazlar, eşlerine sadıktırlar. Ben askerliğimi yedek subay olarak yaptım" dedim.

"Nüfus cüzdanını ver göreyim" demez mi! Gösterdim, fakat vermedim. O zaman kızdı, "Sen buraya nasıl girdin" deyince; cevabımı sakin bir ifadeyle vermeye çalıştım.

Başkan, başkan yardımcısı ve sekreter üye seyirci kaldılar. Sekreter üye kapıdan uğurlarken özür diledi.

Çok üzülmüştüm!... Ayrılırken odadakilere, "herşeye rağmen iyi günler, hayırlı işler diliyorum" dedim!..

Etlik'teki park arkadaşlarımın "anamı hırsızlıkla ve fuhuşla" suçlamalarını, yaşlı merkez valisinin "Çingenelerin dinleri, imanları var mı" sorusunu, Kültür Bakanlığı'nın ayırımcılık, bölücülük enjekte eden kitabı yayınlamasını ve satmasını içime sindiremedim.

Bu, sözde-hukuk adamının Çingeneler hakkındaki söyledikleri ve davranışı ise, konumu itibariyle daha önemli, daha da tehlikelidir!...

Bunları gördükçe, yaşadıkça hep büyük yazar Aziz Nesin'i hatırlatıyorum. Yaşanan bu anıları bilseydi; "yüzde 70'lik o meşhur oranını", sanırım çok daha yukarıya çekerdi!

Bunları düşündükçe, insanca yaşamak için önce eğitim, sonra da eğitim diyorum...

Çingenelerin Nüfus Cüzdanlarına "İslâm" Yazılır

Cehaletin yaygınlığından ve derinliğinden olsa gerek, gençlik yıllarımda ve araştırmalarım sırasında "Çingenelerin nüfus cüzdanları var mı? Varsa, din hanesine İslam/Kıptî şeklinde yazılıyor mu? Sorusuna çok muhatap oldum.

Onlara: Çingenelerin hanımlarının da hastanede doğum yaptıklarını, çocuklarını okuttuklarını, askere gittiklerini, evlendikleri zaman resmi nikâh yaptırdıklarını, onların da T.C. vatandaşı olduklarını anlattım.

> *"İslam/Kıptî" diye bir din olmadığını, Çingenelerin nüfus cüzdanlarına sadece "İslam" yazıldığını, etnik köken isminin nüfus cüzdanlarına yazılmadığını söyledim.*

Konuya daha da açıklık kazandırmak ve belgelendirmek üzere durumu, 08.09.1998 tarihli dilekçemle, İçişleri Bakanlığından sormuştum.

Bakanlığın 17.09.1998 gün ve 1447 sayılı cevap yazısında şu bilgi verilmişti:

"Bakanlığımıza göndermiş olduğunuz 08.09.1998 tarihli dilekçeniz incelendi. 1587 sayılı Nüfus Kanununun 43. maddesinde, nüfus kütüklerine sadece vatandaşın dininin yazılacağı hükme bağlanmıştır.

Bu nedenle; mezhep, ırk veya etnik bir azınlığı simgeleyen hiçbir kayıt, nüfus kütüklerine işlenmemektedir.

Dilekçenize cevaben duyurulur."

Amir ÇİÇEK
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

(Merakı ve tereddüdü olanların bilgilerine sunulur.)

Başkanlığın 25.06.2001 Tarih VE 221 Sayılı (Zılgıtlı) Cevap Yazısı!..

Cumhurbaşkanlığına arzettiğim 14.02.2000 ve 25.04.2001 tarihli şikayet dilekçelerim gereği için Başbakanlığa gönderilmiştir. Başbakanlıktan adresime gönderilen 25.06.2001 tarih ve 221 sayılı yazının son bölümünde şu bilgi (!) verilmiştir.

"Sorunlarınızla ilgili olarak, yukarıdaki ilgi yazılardan da anlaşılacağı üzere, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında çözüme yönelik gerekli çalışma ve hassasiyet gösterilmektedir. Aynı konularla ilgili olarak tekrar müracaatta bulunmamanız hususunda bilgilerinizi rica ederim."

Şu önemli hususu özellikle belirtmeliyim: Cumhurbaşkanlığına arzettiğim sorunların sadece Çingene toplumuna ait olduğunu düşünmek yanlış olur. İnsan haklarıyla ilgili olduğu için, Türkiye'nin sorunu sayılmalıdır. Yazıda bildirilen çözüme yönelik çalışma ve hassasiyeti kamu kurum ve kuruluşlarında henüz göremedim...

Evrensel Gazetesi'nin 13 Temmuz 2001 Tarihli Haber Yazısı

Bu zılgıtlı (azarlamalı) cevap yazısı 13 Temmuz 2001 tarihli Evrensel Gazetesi'nde, "Başbakanlığın ayrımcılığa karşı çıkan Çingenelere yanıtı: Bugün git, bir daha gelme!" ana-başlığı ile verildi. Çıt çıkmadı!..

Başbakan Sayın Bülent Ecevit'e Açık Mektup

Bu yazı üzerine Sayın Başbakan'a gönderdiğim 24.08.2001 tarihli "Açık Mektub"umda şunları yazdım:

"Sözkonusu sorunların çözümü için çalışmalarıma Diyanet İşleri Başkanlığı'nda 1996'da, MEB ile TDK Başkanlığı'nda 1998'de başladım. Bugüne kadar hiçbir sorun çözülmedi. Çözümle ilgili bir anlayışı halen göremedik. Diyanet işleri Başkanlığı'nın konumuzla ilgili emri, müftülüklerde hâlâ uygulanmadı.

Kamu kurum ve kuruluşlarında sorunların çözümüne yönelik anlayış gösterilmiş olsaydı, bu sorunlar şimdiye kadar çözülmüş olurdu. Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı hakkında dava açmaya gerek kalmazdı!..

Ayrıca, "Bugün git, yarın gelme! Denk durun, ayak altında dolaşmayın! Bir daha bize başvurmayın" anlamına gelen zılgıtlı (azarlamak) uyarınıza da muhatap olmazdım!..."

VI. Bölüm
İşte İki "Aydın" İnsan!..

Zaman zaman Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Merkezine gider, emekli arkadaşlarımla sohbet ederim. 2001 yılının Eylül ayının üçüncü haftasında gittiğimde, Derneğin Genel Sekreteri Sayın Ertuğrul Kazancı Bey beni odasına davet etti.

Çaylarımızı yudumlarken basın toplantısında söylediklerini gazete ve TV haberlerinden öğrendim. "Ceviz Kabuğu" programında konuşmalarını izledim ve beğendim. MEB'nin "Örnekleriyle Türkçe Sözlük"lerinde yapılması gereken düzeltme ve çıkartmaların gerçekleştirilmesi için, "Müsteşar Bey'e git durumu anlat. O gereğini yapar" dedi.

Özel Kalem aracılığıyla verilen randevu üzerine Sayın Müsteşarı ziyaret ederek durumu anlattım. Beni dinledikten sonra, "Ceviz Kabuğu programını Sayın Bakan'ın da izlediğini; konuyla ilgileneceğini ve sonucu telefonla bildireceğini söyledi.

Elimdeki yazışmalarla ilgili belgeleri kendisine verip ayrılırken tokalaşınca, şaka olsun diye kendisine, "Müsteşar Bey" dedim; "el sıkışmakla, öpmekle, öpüşmekle Çingenelik geçmez değil mi?" Kahkahayla güldü ve sımsıkı sarıldı, öpüştük...

Bir hafta geçmeden Müsteşar Bey telefonla aradı ve sevindirici haberi verdi: Bakan Beyle görüştüğünü; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı'na talimat verildiğini; yapılacak çalışmalara katılmam ge-

rektiğini söyledi... Düğüm çözülmüştü! Ertesi gün Talim ve Terbiye Kurulu'na giderek çalışmalara katıldım.

Milli Eğitim Bakanlığı Sözlüklerinde Gereken Düzeltmeler, Değiştirmeler, Çıkartmalar Yapıldı

Bakanlığın 1995 ve 2000 basımlı "Örnekleriyle Türkçe sözlük-"lerin Çingene maddesinde gereken düzeltmeler ve çıkartmalar tamamlandı ve Bakanlığın 1 Ekim 2001 tarih 11337 kayıtlı ve 2001/84 sayılı genelgesiyle Bakanlık teşkilatına, Valiliklere, Kültür Bakanlığı'na Türk Dil Kurumu Başkanlığı'na, Diyanet İşleri Başkanlığı'na ve YÖK Başkanlığı'na, duyuruldu. Konu, yazılı ve görsel basında haber yapılarak, kamuoyu bilgilendirildi!...

Bu önemli hizmetin gerçekleştirilmesine katkısı olan Sayın Ertuğrul Kazancı ile Müsteşar Sayın Bener Cordan Bey'e teşekkürlerimi buradan da arzetmeyi bir görev bildim.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın konuyla ilgili 2001/84 sayılı genelgesi aynen şöyledir.

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı: B. 08.0. TTK. 0.01.04.02/611 01.01.01 * 011337
Konu: İnsan Haklarına Saygı ve MEB Sözlüğündeki Çingene maddesinin değiştirilmesi
GENELGE
(2001/84)

İnsan hakları, insanın salt insan olması nedeniyle sahip olduğu, onun tüm yönleriyle kişiliğini, değerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan evrensel ilke ve kurallar bütünüdür. İnsan haklan, "insan onuru" nu güvence altına alan haklardır. Bir hakka, "insan hakkı" niteliği kazandıran değer, "insan onuru"dur. Bunu güvenceye alan tüm haklar, insan haklarıdır. Gerek insan haklarıyla ilgili uluslararası ve bölgesel kuruluşların kurucu/anayasal belgelerinde, gerekse ürettikleri değişik belgelerde yinelenen "insan haklarına ve temel özgürlüklere evrensel ve eylemsel saygı" ilkesi, aslında insana saygı anlamına gelmektedir.

İnsan haklarının ulusal hukukumuzdaki en önemli dayanağı Anayasamızdır. Anayasanın başlangıç bölümünde; "egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milleti'ne ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasa'da gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı" ve "Her Türk vatandaşının bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden, eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanacağı" belirtilmiştir.

Anayasa'mızın, Cumhuriyet'in niteliklerine ilişkin 2. maddesinde ise "insan haklarına saygılı" ve "demokratik devlet" ilkelerine yer verilmiştir.

Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve UNESCO ile Avrupa Birliği'nin yukarıda değini-

len kurucu belgelerinde yer alan bu ilkeler, 1961 ve 1982 Anayasalarında yinelenmiştir. Kaynağını Anayasamızdan alan Milli Eğitim Temel Yasa'sında da tüm bireylerin "insan haklarına saygılı" kişiler olarak yetiştirilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

Milli Eğitimdeki temel felsefemiz; insan onuru, özgürlük, eşitlik ve dayanışma değerleri üzerine kurulmuştur. Bakanlığımız eğitimin insan haklarına saygıyı, temel özgürlükleri, adaleti ve barışı güçlendirmesini; dostluk, hoşgörü ve anlayışı özendirmesini temel ilke olarak benimsemiştir.

Bu bağlamda eğitim, öğretim programları, ders kitapları ve öğretim materyallerinde, din, dil, ırk ve etnik köken ayrımı yapılmadan, bilimsellik ve eşitlik ilkesi ile Anayasal vatandaşlığın ön planda tutulması esas alınmaktadır.

Bu doğrultuda "Örnekleriyle Türkçe Sözlük" (MEB Yayınları) adlı eserin 1. cilt 544. sayfasında yer alan "Çingene" maddesinin;

a) "Çingene" sözcüğünün 1. anlamının, "ilk yurtları Hindistan'ın kuzey kesimi olan, bugün başta Avrupa olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinde yerleşik veya göç ederek yaşayan, yaşadıkları ülkenin ana dilini ve Çingene (Romanı) dilini konuşan topluluk" şeklinde yeniden düzenlenmesi,

b) Aynı sözcüğün (Çingene) 2. anlamı olarak belirtilen "esmer" 3. anlamı olarak verilen "cimri, eli sıkı" ve 4. anlamında yer alan "arsız, yüzsüz, çığırtkan" tanımlamalarının çıkarılması,

c) Aynı sayfada yer alan "Çingene" sözcüğünün 2. anlamını pekiştirmek amacıyla verilen H.R. Gürpınar' a ait örnek cümle ile "Çingenelik" sözcüğünün 1., 2., 3. anlamlarının çıkarılması,

Talim ve Terbiye Kurulu'nun 13.02.2001 tarihli görüşmesinde uygun görülmüştür.

Bu nedenle adı geçen eserin iliniz; okul, kütüphane vb. kurumlarında bulunan 1995 yılı ve sonraki baskılarında, ilgili madde ve bentlerinde yapılan değişikliğe uygun olarak düzeltmelerin yapılması hususunda,

Bilginizi ve gereğini rica ederim

DAĞITIM:
GEREĞİ :
A ve B Planı

Metin Bostancıoğlu
Milli Eğitim Bakanı"

Bakanlığın bu genelgesi, tüm kütüphanelerde ki mevcut Türkçe sözcükler üzerinde işlem yapılmak üzere Kültür Bakanlığı'na YÖK, TDK ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderilmiştir.

Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde de Değişiklik Yapıldı

Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu'na bağlı Türk Dil Kurumu Başkanlığının yayınladığı 1988 ve 1998 basımlı "Türkçe Sözlükleri" ile 2000 basımlı "Okul Sözlükleri"nde de Çingeneleri horlayan, dışlayan, aşağılayan tanımlar ve deyimler yazılı idi. 1998'de başladığım başvurularımdan olumlu sonuç alamamıştım.

MEB'nın 01 Ekim 2001/84 sayılı genelgesi TDK Başkanlığına

gönderilince ve kurul başkanı da değişince, kurumun konumuzla ilgili görüşlerinde de olumlu gelişmeler oldu. Yeniden yaptığım başvuru üzerine bu kurumun 1988, 1998, 2000 basımlı sözlüklerinin Çingene maddesinde de değişiklikler ve çıkartmalar yapıldı!..

TDK bu çalışmalarını 14.11.2001 tarihli basın bildirisiyle kamuoyuna duyurmuştu. 21.11.2001 gün ve 1726 sayılı yazıyla adresime bilgi verilmişti. Daha sonra, konuyla ilgili işlemlerin 06.05.2002 tarih ve 738 sayılı kararla tamamlandığı 31.05.2002 tarih 884 sayılı yazıyla adresime bildirildi.

Bu vesileyle Prof. Dr. Sn. Şükrü Haluk Akalın Bey'e de teşekkürlerimi sunuyorum.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nda Gerçekleştirilen 2. Hizmet

Kitabımın 2. bölümünde de bildirildiği üzere Çingenelerin; hurafelerle, batıl itikatlarla şartlanan ve şartlandırılan insanlar tarafından yanlış bilinmesinin ve tanıtılmasının yarattığı sıkıntıların ve olumsuzlukların önlenmesi için ilk başvuruma 1996'da başlamış, ilk hizmeti 2000 yılında almıştım. İkinci hizmet ise 2002 yılında gerçekleştirildi.

Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan valilikler aracılığıyla müftülüklere gönderilen 09.06.2000 tarih ve 658 sayılı genelge yazıda;

"**1.** Müftülüklerde yapılan aylık mutad toplantılarda zaman zaman bu konunun gündeme getirilerek, din görevlilerinin bilgilendirilmesine,

2. Vaaz ve hutbeler ile mahalli TV ve radyolarda yapılacak dini ve ahlaki sohbetlerde, Çingenelerle ilgili adı geçen inanç ve kanaatlerin doğru olmadığına dair halkımızı "Aydınlatıcı bilgilere yer verilmesine, önem verilecektir" denilmişti.

Bu genelgenin yayınlanmasından sonra 2000 ve 2001 yıllarında ziyaret ettiğim bazı müftülüklerde bu genelge doğrultusunda çalışma yapılmadığını öğrendim. Durumu, 17 Mayıs 2001, 18 Temmuz 2001, 14 Eylül 2001, 16 Ekim 2001 ve 31 Ocak 2002 tarihli dilekçelerimle Diyanet İşleri Başkanlığı'na arz ettim.

Bu başvurularım üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan tüm

müftülüklere gönderilen 21.11.2001 tarih ve 1117 sayılı yazıyla; "Çingenelerle ilgili hurafe niteliğinde olan batıl inanç ve davranışların İslam Dini ile bağdaştırılamayacağı hususunda din görevlilerimiz ile vatandaşlarımızın aydınlatılmasına dair ilgi yazımızla ilgili olarak yapılan çalışmaların 30 Kasım 2001 günü mesai bitimine kadar bildirilmesi" istenmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın adresime gönderdiği 15.03.2002 tarih, 234 sayılı cevap yazısı ve eki özet rapordan, 09.06.2000 gün ve 658 sayılı genelgeyle istenilen çalışmaların tüm müftülüklerde tamamlandığı anlaşılmıştır.

Bu nedenle, verilen bu çok yararlı hizmetleri için Sayın Diyanet İşleri Başkanımız Mehmet Nuri Yılmaz Bey'e ve tüm müftülüklerimize şükranlarımı arz ediyorum.

Bir Güzel Gelişme de Ankara Valiliği'nden!...

Mevcut sorunların çözümünü kolaylaştırmak; Çingene kültürünü araştırmak, geliştirmek için "dernekleşmeye" ihtiyacımız olduğunu biliyorum. Bu konuda projemi hazırladım. Bu amacı taşıyan derneğin ilk defa kurulacağını düşünerek, ön bilgi almak üzere, Ankara Emniyet Müdürlüğü Dernekler Masası yetkilileriyle görüştüm. Kendimi tanıttıktan sonra:

Ankara'da "Çingene Kültürünü Araştırma, Geliştirme, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği" adıyla bir dernek, "Çingene Kültür Dernekleri Federasyonu" adıyla bir federasyon kurmak istediğimi söyledim. Önce birbiriyle bakıştılar sonra "kuramazsınız" dediler. Nedenini sordum; 2908 sayılı Dernekler Yasası'na göre; "Çingene" ismini kullanamazsınız da ondan" dediler.

- Çingene ismi olunca, ne oluyor?
- Bölücülük yapılmış oluyor.
- Ama, ülkemizde Çingene toplumu var. Bu toplumun kendine özgü kültürleri de var.
- Evet var. Ama, dernek ismine konursa yasaya uygun olmaz.
- Yasada böyle bir şart yok ki. Derneğe ait tüzüğün amaçlar bölümünde bölücülük yapan dernek kurulamaz deniyor. Yazılı amaçlarımızda da ayrımcılığa ve bölücülüğe karşı olduğumuz yazılı.

- Bize göre, adında "Çingene" ismi olan derneğin kuruluşuna izin verilemez. Yasaya uygun değildir.

- Peki. Derneğin adında "Tatar" ya da "Çerkez" ismi olursa?...

Birisi son noktayı koydu:

- Siz dilekçeyle başvurun. Dilekçenizi Emniyet Genel Müdürlüğü'ne göndeririz. Alınacak cevaba göre işlem yaparız.

Başka bir gün Emniyet Genel Müdürlüğü'ne giderek durumu ilgililerle görüştüm. Onlar da benzer cevaplar verdiler. Bu çeşit taleple ilk kez karşılaştıklarını söylediler. "Başvurunuz bize gelince, durumu İçişleri Bakanlığı'na sorarız" dediler.

Aynı gün, bakanlığın hukuk başmüşaviri ile görüştüm. Beni dinledikten ve biraz düşündükten sonra, "bize sorulursa gereğini yaparız" dediler. Bu cevabı mantıklı ve olumlu buldum ve ümitlendim.

Aradan bir süre geçtikten sonra, Ankara Valiliği'ne verdiğim 11.10.2001 tarihli dilekçemle, Ankara'da, Çingene Kültürünü Araştırma Geliştirme, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği adıyla bir dernek; Çingene Kültür Dernekleri Federasoynu adıyla bir federasyon kurmak istediğimi arz ettim.

İşte Ankara Valiliği'nin 13.11.2001 tarih ve 295136 sayılı olumlu cevabı:

"Sayın Mustafa Aksu

İlgi: 11.10.2001 tarihli yazınız.

Genel Merkezi ilimizde olmak üzere şahsınız tarafından kurucular adına imzalanmış ekte örneği sunulan dilekçenizde "Türkiye vatandaşı olan Çingenelerin hurafelere dayanan nedenlerle resmi ve özel kurum ve kuruluşların kitaplarındaki horlayıcı, dışlayıcı, aşağılayıcı ve ağır şekilde suçlayıcı yazıları yüzünden büyük ölçüde yoksul ve eğitimsiz kaldıklarını belirterek, bu amaçla ilgili olarak Çingene Kültürünü Araştırma Geliştirme Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği adıyla bir dernek kurmak" istediğiniz ilgili dilekçeniz ile bildirilmiştir.

Kurulmak istenen derneğe "Çingene" isminin verilmesi ile ilgili olarak 2908 sayılı Demekler Kanunu'nun 6'ncı ve 65'inci maddeleri gereğine herhangi bir sakınca bulunmamaktadır; ay-

rica Dernekler Kanununun l'inci maddesinde ifade edildiği gibi, kazanç paylaşımı dışında olmak, kurulması yasak olan dernekler başlıklı 5'inci maddesinde belirtilen hükümlere uymak kaydı ile adı geçen derneğin kurulması ile ilgili yasal kısıtlama bulunmamaktadır. Ancak federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan ve kamu yararına çalışan en az üç derneğin amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle meydana geldiğinden, yasada belirtilen şartlar oluştuğunda kurulabileceğinin bilinmesini rica ederim.

Ramazan URGANCIOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Eki:
1 (1) adet dilekçe örneği"

Kitabın İncelenmesi Bitti mi?

Doç. Dr. Ali Rafet Özkan'ın yazdığı ve 2000 yılında Kültür Bakanlığınca yayınlanan "Türkiye Çingeneleri" kitabında Çingeneler özet olarak "inançsızlıkla, hırsızlıkla, fuhuşla" suçlandıkları için, 15.06.2001 tarihli şikayet dilekçemi bizzat Bakan'a vermiştim.

Aynı gün, Yayımlar Dairesi'nden DÖSİM Müdürlüğü'ne gönderilen 1079 sayılı yazıyla bu kitabın, "bazı düzeltmeler yapılacağı gerekçesiyle, tüm satış mağazalarından getirtilerek iadesi" istenmişti. Böylece 299 adet kitap merkez depoya çekilmişti.

Dilekçeme 20.06.2001 tarih ve 1600 sayılı yazıyla verilen cevapta ise bu husus gizlenmiş; sadece, "kitabın incelemeye alındığı; dilekçede belirtilen hususların, kitabın bundan sonraki işlemlerinde dikkate alınacağı" bildirilmişti.

Aradan 4 ay geçince, 11.10.2001 tarihli dilekçemle inceleme sonucunun bildirilmesini talep ettim. Gönderilen 17.10.2001 gün ve 2378 sayılı yazıda, "...Kitabın bilimsel olduğu, hiçbir şekilde hakaret ve benzeri unsurları taşımadığı" bildirildi!...

Hoppala!.. 125 sayfalık kitabın 25 ayrı sayfasında -üstelik 15 ilden ve 4 ilçeden mahalle isimleri de verilerek- Çingeneler "yankesicilik, dolandırıcılık, dilencilik, tefecilik, vurgunculuk, gaspçılık,

genelev işletmeciliği, gayri meşru işler, hırsızlık yaparlar; inançsızdırlar, karıları kocalarını aldatırlar" denecek; sonra da bu yazılanların hakaret unsurları taşımadığı, böyle bir kitabın bilimsel olduğu söylenebilecek!...

Olmaz böyle şey! Olamaz! Olmamalı!... Suç ve cezalar bireyseldir. İnsanları etnik köken farklılığı nedeniyle önyargılı olarak suçlu görmek ve göstermek bilimsellik değildir. Önyargılı olmamak, bilimselliğin ve "aydın" olmanın önkoşuludur. Siz de Çingene olsaydınız, bu küfürleri ağır suçlamaları, içinize sindirebilir miydiniz? Bu ayırımcılığa, bölücülüğe, tepki göstermek için Çingene mi olmalı? İnsan olarak, insanca düşünmek yetmez mi?...

Önyargısız Hukukçuların Destekleri...

"Türkiye Çingeneleri" kitabını yayımlayan ve satan Kültür Bakanlığı'na gönderdiğim 04.02.2002 tarihli 3. dilekçemde, şikayetimin hukukla ve insan haklarıyla ilgili olması nedeniyle konu hakkında Bakanlık Hukuk Müşavirliği'nin yazılı görüşünün alınmasını talep ettim. Alınmadı! Hukuk Müşaviri'nin görüşü istenseydi; sorun sanırım çözülürdü. Haksızlığı, yanlışı savunmak durumuna düşülmezdi.

Ne yazık ki, Yayımlar Dairesi Başkanlığından gönderilen Bakan adına imzalı 15.02.2002 tarihli yazıda aynı iddialar ileri sürülmüş, yapılacak başka bir işlem olmadığı bildirilmiştir. Halen Bakanlık kütüphanelerindeki okuyuculara bu kitapla ayrımcılık, bölücülük enjekte edilmektedir.

Çingenelerin hırsızlıkla, inançsızlıkla, fuhuşla suçlu gösterildiği bu kitabın basım giderleri, Çingenelerin de ödedikleri vergilerle Hazine'den karşılanmaktadır. Çingenelerin doğmadan önce ve yaşam boyu suçlu gösterildiği bu kitabın savunulması, demokrasi ve insanlık adına çok acı, çok tehlikelidir!..

Bu durumda, "Türkiye Çingeneleri" kitabında Çingeneleri aşağılayan, dışlayan, hakaret eden, yasalarda suç sayılan eylemlerle suçlayan yazıların listesini, "Çingene olmak suç mu?" başlıklı 17.02.2002 tarihli yazıma ekleyerek; görüşlerinin bildirilmesi ricasıyla Çağdaş Hukukçular Derneği Eski Başkanı Avukat Sayın Ali Ersin'e, İnsan Hakları Kurumu Vakfı'na, Türk Hukuk Kurumu

Başkanlığı'na, Ankara ve İstanbul Barosu başkanlıklarına ve Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına gönderdim.

"Çingene olmak suç mu?" başlıklı yazımda şunları anlattım:

Türkiye Çingenelerinin sorunlarıyla ilgili bu yazımı, hukuk biliminde otorite olanlara, hukuk ve insan haklarını savunan kurum ve kuruluşlara göndermeyi uygun buldum. Arz edeceğim şikayetlerimde -eğer haklıysam-, sorunlarımızın çözümü için görüşlerinizi ve desteğinizi öğrenmek istiyorum. Bilindiği üzere, insanların anasını, babasını seçme şansları bulunmadığından ve etnik köken farklılığı, yaşatılması gereken kültür zenginliği olduğundan, Çingene olmak elbette suç değildir. Ayrıca suç ve cezalar bireysel olduğu için; Çingenelerin potansiyel olarak suçlanması, hukukla ve insan haklarıyla bağdaşmaz.

Yazımda, "Çingenelerin hurafelere dayalı suçlanmalarından değil; kitaplarda kanıt ve belge gösterilmeden suçlanmalarından söz etmek istiyorum. Belge göstererek ve kanıtlayarak...

Bilimsellikte önyargının yeri yoktur. Ama bazı bilim adamları, eğitim kurumları ve kuruluşları yayınladıkları Türkçe sözlüklerinde, ansiklopedilerinde ve araştırma kitaplarında, şartlanmışlıklarından gelen önyargılarıyla Çingeneleri ağır şekilde suçlamışlardır! Araştırmalarım sırasında, diplomaları ve konumları itibariyle kendilerine yakıştıramadığımız çok sayıda insanların bile, Çingeneler hakkında önyargılı olduklarını gördüm, üzüldüm!...

İşte örnekleri:

1. Milli Eğitim Bakanlığı'mn Türk Dil Kurumu Başkanlığı'nın ve eğitimci kişi ve kuruluşların yayınladıkları Türkçe sözlüklerinde Çingene: "Cimri, eli sıkı, hasis, hayasız, arsız, yüzsüz, çığırtkan" olarak tanımlanmıştır!!!

2. MEB'nın yayınladığı Türk Ansiklopedisi'nde Çingeneler "Pis, ilkel, eğitimsiz, sosyal yaşamları düşük ve buçuk millet olarak tanıtılmış; cellatlık, çengilik, dilencilik yaptıkları; hayvan ve çocuk çalıp sattıkları; genç karılarına ve kızlarına gizli fuhuş yaptırdıkları için takibata uğradıkları" yazılmıştır!!!

Beş yıl önce başlattığım başvurularım sonunda MEB, 1995 ve 2000 basımlı Türkçe Sözlük'te, 2001/84 sayılı genelgeyle gerekli düzeltmeleri ve çıkartmaları yapmıştır. TDK, 1988, 1998 ve 2000

basımlı Türkçe Sözlüklerinde gereken düzeltmelerin ve çıkartmaların yapılacağını basın bildirisiyle kamuoyuna duyurmuştur. MEB'na 05.10.2001 tarihinde gönderdiğim dilekçeyle, Türk Ansiklopedisi'nde, bakanlıktan onaylı onaysız diğer sözlüklerde ve ansiklopedilerde de aynı işlemin yapılmasını istedim. Olumlu sonuç alacağımı umuyorum....

3. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi Anabilim Dalı Başkanı olan Doç, Dr. Ali Rafet Özkan'ın "Türkiye Çingeneleri" isimli kitabı, Kültür Bakanlığı tarafından 2000 yılında yayınlanarak satışa sunulmuştur.

Yazar, şartlanmışlığından kaynaklanan önyargılarıyla, kitabının 24 ayrı sayfasında -yer isimlerini de belirterek- Çingeneleri şöyle tanıtmıştır:

"Çingeneler nikâha itibar etmezler! Çok eşli ve çok çocuklu olurlar! Yaşamlarında abartılı ve kavgacıdırlar! Kadınları kocalarını aldatırlar! Dilencilik, dolandırıcılık, gaspçılık, tefecilik, vurgunculuk, genelev işletmeciliği, gayri meşru işler, hırsızlık ve fuhuş yaparlar!!!"

Müftü ve öğretmen adaylarını yetiştiren bu Doçent, Prof. olunca; doktor, doçent ve profesör seçiminde de yetkili olacaktır!... Kültür Bakanlığı'na başvurdum, ama olumlu bir sonuç alamadım!

4. Şimdilerde, bu karalamalara bir yenisi daha eklendi. "Kadınlar Dünyası Dergisi"nin Ocak 2002 basımlı 28. sayısının 11. sayfasında, Aydın İli'nin Acarlar Beldesi halkıyla ilgili röportajda: "... Çingene olsalardı, ne camileri ne de kiliseleri olurdu" denilmiş!.. Anlaşılan bu cümle ile; Çingenelerin inançsız bir toplum olduğu izlenimi verilmek istenmiştir!

Bütün bunları yazanlar da, onaylayanlar da, yayınlayanlar da bilimadamı ve eğitimci kişiler; Türkiye'nin eğitiminden sorumlu olanlardır. Çingeneler adeta doğmadan önce ve yaşamboyu suçlu gösterilmeye çalışılmıştır!... Büyük düşünür Albert Einstein; "İnsanları önyargılarından kurtarmak, bir atomu parçalamaktan zordur" demişti. Çok haklıymış!

Bu tehlikeli anlayış sosyal barış, hukuk ve insan haklan adına önlenmeli; Türkiye'miz bu insanlık ayıbından kurtarılmalıdır.

Şimdi, lütfen yanıtlamanız ricasiyle sormak istiyorum:

Çingene olmak Çingene ana-babadan doğmak gerçekten suç mudur? Değilse, yapılmak istenen nedir? Bu yazılarda küçümseme, aşağılama, horlama, dışlama, hakaret ve suçlama yok mu? yazılanlar hukuka ve insan haklarına uygun mu? Bu türlü tanıtımlarla, insanlar ayırımcılığa, bölücülüğe, ırkçılığa yönlendirilmiş olmazlar mı?

Yazılı yanıtlarınızı basın toplantısıyla kamuoyuna duyurmak ve yayınlanacak kitabımıza almak istiyorum. Bu "tarihi görevinizi" yapacağınızı umuyor ve bekliyorum."

Saygılarımla arz ederim. 27.01.2002

Dağıtım:

Hukuk ve insan haklarıyla ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara

Mustafa AKSU
(Araştırmacı-Yazar)
Çingene Kültür Dernekleri Federasyonu
Geçici Kurul Adına

Bu yazımı, okuyucuların değerlendireceklerini umuyorum. Yazılı uğraşlarıma rağmen gereken anlayış gösterilmediği için, sorunu çözebilmek amacıyla, kitabın yazarı ile Kültür Bakanlığı hakkında 30.04.2002 tarihinde dava açtım.

İlk duruşma 25.06.2002 tarihinde yapılacak. Eğer duruşma hakimi ön yargılı değilse, bu insanlık ayıbından milletçe kurtulacağımızı umuyorum. Gerekirse, konuyu Avrupa İnsan Haklan Mahkemesi'ne taşırım.

Şiirle Yapılan Irkçılık!

İnsan sevgisini, doğayı, aşkı, dürüstlüğü ve barışı işleyen şiirleri severim. Irkçılık aşılayan, insanı hayalci yapan dizeleri şiirden saymam. Şiir dediğin gönüllere sevgi doldurmalı, insanı düşündürmeli, geliştirmeli, "Aydın"latmalı; duyarlı ve tutarlı yapmalı...

İşte size, ünlü bir şairin şiiriyle yaptığı ırkçılık:

Arnavut'tan reis, Boşnak'tan vali
Ne idüğü besbelli bir Hasan Âli
Üstüne tüy dikti tasdik-i âli
Vazgeldim soyumdan ben Türk değilim.

Yokmuş Türk, Ermeni, Rum, Çıfıt farkı
Üstelik türedi bir de puşt ırkı
Çingenle bir oldu merd Türk'ün narkı
Vazgeldim soyumdan ben Türk değilim.

Bu şiiri 1945'lerde yazan ve yıllar önce yaşamdan ayrılmış olan şairin adını vermeyi uygun bulmadım. Irkçılığın, ayrımcılığın şiirle nasıl yapıldığını göstermek için aldım kitabıma.

İnsanlar iyiden, güzelden, doğrudan, barıştan yana olmalıdır. Tarih yakın geçmişte, ırkçılık anlayışıyla yüzbinlerce insanın işkenceyle, gaz odalarında toplu kıyımlarla öldürüldüğünü yazıyor!...

Değişen dünyada, gelişen insanlık anlayışı, kavga yaratan ırkçılıktan yana değil...

Başbakan Yardımcısı'nın Umut Veren Cevabı

"Çingene olmak suç mu?" başlıklı yazımı 06.02.2002 tarihinde siyasi partilerin grup başkan vekillerine de göndermiştim. Yakınmalarıma sadece AK Parti Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Ali Şahin Bey cevap verdi.

Halen Başbakan Yardımcısı olan Sayın Mehmet Ali Şahin Bey'in 13.02.2002 tarihli cevap mektubunda işte yazdıkları.

13.02.2002

"Sayın Mustafa AKSU,

06.02.2002 günü tarafıma göndermiş olduğunuz, "Çingene Olmak Suç mu?" başlıklı mektubunuzu aldım.

İnsanım diyen herkesin altına imza atabileceği değerlendirmenize katıldığımızı bilmenizi isterim.

Bizim de AK Parti olarak hedefimiz; Anayasamızda öngörülen, ırkından, soyundan, renginden, inancından, fikir ve düşün-

cesinden dolayı en ufak bir ayrımcılığın olmadığı, her ferdinin mensubu olmaktan onur duyduğu bir Türkiye oluşturmaktır.

Elbette hiçbirimiz kendi anne-babamızı, ırkımızı seçme hakkına sahip değiliz, kaldı ki, Çingene olmak bir suç da değildir.

Mektubunuzda bahsettiğiniz suçlara gelince, elbette bir toplumu genelleme yaparak suçlamak ne insani, ne İslâmi, ne de hukuki anlayışla bağdaşmamaktadır. Maalesef o tür gayri ahlaki işleri yapan insanlar her topluluktan çıkabilmektedir. Belki burada çözüm, eğitim ve gerekli ekonomik tedbirlerin alınmasındadır.

Her türlü ayrıma, aşağılama, horlama ve genellemeye, hele hele bilim adına bilim dışı subjektif değerlendirmeye karşı olduğumuzu bildirir çalışmalarınızda başarılar dilerim."

Mehmet Ali ŞAHİN,
İstanbul Milletvekili
AK Parti Grup Başkan Vekili

Halen Başbakan Yardımcısı olan Sayın Mehmet Ali Şahin Bey'in AK Parti Grup Başkan Vekili iken yazıp adresime gönderdiği bu cevabî için teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Sözünü Yerine Getirmek...

"Söz vermek" ve "sözünü yerine getirmek" kavramları, insanın kişiliğini yansıtan önemli kavramlardır. Verilen sözü yerine getirmek, "erdemli" olmaktır. Şimdilerde bu güzel ve değerli anlayışın azaldığını üzülerek görüyoruz.

04 Temmuz 2001 tarihli Basın Toplantısında milletvekilleri Sayın Süleyman Yağız ile Sayın Fethullah Erbaş'ın, çalışmalarıma destek vereceklerini söylemiştim.

İstanbul Milletvekili Sayın Süleyman Yağız, üyesi olduğu TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'na 08 Haziran 2001'de verdiği yazısıyla; insanları küçültücü, aşağılayıcı sözcüklerin ve deyimlerin kullanılmaması, kitaplara yazılmaması, yazılı olanların çıkartılması için çağrı yapılmasını ve çağrının da kampanyaya dönüştürülmesini talep etmiştir.

Van Milletvekili Sayın Fethullah Erbaş, 22 arkadaşının imzaları

bulunan önergesini 2001 yılında TBMM Başkanlığı'na vererek; ülkemizde Türk vatandaşı olan Çingenelerin sorunlarının araştırılmasını istemiştir.

Ne yazık ki, Sayın Yağız'ın talep yazısı komisyonda işlem görmemiş, Sayın Erbaş'ın önergesi ise ilgili komisyonda uykuya yatırılmış ve seçimlerden sonra da kadük olmuştur!..

İkisi de verdikleri sözü yerine getirdiler. Ben de onlara söz verdiğim için, bu destek çalışmalarını belgeleriyle birlikte kitabıma aldım..

Sayın Süleyman Yağız Bey'in TBMM Başkanlığı'na verdiği talep dilekçesi şöyle:

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

8 Haziran 2001

Ulusumuzu; birbirini son derece seven ve sayan çeşitli etnik köken, din ve mezhep mensupları oluşturmaktadır. Bu durum, kültürel ve öteki açılardan toplumsal zenginliğimizdir.

Ancak, bazı kesimlere yönelik gayri insanî değerlendirme ve dedikodular yapıldığı da bilinmektedir.

Örneğin, Çingene kökenli kardeşlerimiz için "açgözlü", "arsız", "cimri", "yüzsüz" gibi ifadeler kullanılmaktadır.

Ermeni kökenli kardeşlerimiz için "Madem ki Ermenisin,.....'den vermelisin" türünden aşağılayıcı sözler sarfedildiği gibi, "Kestiği yenmez" gibi, "Ana bacı dinlemez" gibi, en adi iftiralar, bilerek ya da bilmeyerek dillerde dolaştırılmaktadır.

Yahudi kökenli kardeşlerimiz, "dönme" gibi iftira, saldırı ve benzeri aşağılamaların muhatabı olmaktadır.

Kürt kökenli kardeşlerimiz için de, "Hanzo" ve "Kıro" gibi kötü ifadeler kullanılmaktadır.

Meselâ, "Çingene çalar, Kürt oynar" ve "Kürt ne bilir bayramı, hor hor içer ayranı" gibi sözler, çoğumuzun bildiği aşağılayıcı ifadelerdir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.

İşin üzücü yanı, Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşlarını, yâni "ulus"umuzu oluşturan insanlarımıza yönelik küçük düşürücü, aşağı-

layıcı, horlayıcı ifadelerin bazı sözlük ve ansiklopedilerde dahi yer almasıdır.

Hem sözlük ve ansiklopedilerimizin, hem de günlük konuşma ve sohbet dilimizin bunlardan arındırılması için etkili çaba gösterilmesinin, üyesi bulunduğum TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun en önemli görevleri arasında yer alması gerektiğine inanıyorum.

Bu nedenle konunun, komisyonumuzda ele alınması ve sevgili halkımıza, ulusumuza, köken farklılıkları olan insanlarımız hakkında olumsuz ifadeler kullanmamaları için çağrıda bulunulması ve bu çağrının bir kampanyaya dönüştürülmesi gerektiği inancını taşıyorum.

Talebimi, komisyonumuzun değerli üyelerinin takdirlerine sunuyorum.

Saygılarımla

Süleyman Yağız
DSP İstanbul Milletvekili -
Ve TBMM İnsan Hakları
İnceleme Komisyonu Üyesi

Sayın Fethullah Erbaş Bey'in TBMM Başkanlığı'na Meclis araştırması isteğiyle verdiği öneri yazısı, isim listesi ve teklife ait gerekçe yazısı aşağıya aynen alınmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ülkemizde yaşayan ve Türk vatandaşı olan Çingenelerin Sorunlarını araştırmak amacıyla Anayasanın 98'inci, içtüzüğün 104 ve 105 maddeleri uyarınca bir meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Fethullah ERBAŞ
Van Milletvekili

İSİM LİSTESİ

1. Fethullah ERBAŞ - Van Mv. (İmza)
2. Osman PEPE - Kocaeli Mv. "
3. Abdullah Velî ŞEYDA - Şırnak Mv. "
4. Nezir AYDIN - Sakarya Mv. "
5. Hüseyin KANSU - İstanbul Mv. "
6. Mustafa GEÇER - Hatay Mv. "
7. Yahya AKMAN - Şanlıurfa Mv. "
8. Mahfuz GÜLER - Bingöl Mv. "
9. Mehmet BATUK - Kocaeli Mv. "
10. MEHMET Bekaroğlu - Rize Mv. "
11. Ahmet SÜNNETÇİOĞLU - Bursa Mv. "
12. Yakup BUDAK - Adana "
13. Ahmet KARAVAR - Ş. Urfa Mv. "
14. Mehmet FIRAT - Adıyaman Mv. "
15. Nurettin AKTAŞ - Gaziantep Mv. "
16. İsmail ALPTEKİN - Bolu Mv. "
17. Mehmet ÖZYOL - Adıyaman Mv. "
18. Ali SEZAL - Kahramanmaraş Mv. "
19. Mehmet ÇİÇEK - Yozgat Mv. "
20. Yasin HATİBOĞLU - Çorum Mv. "
21. Osman ASLAN - Diyarbakır Mv. "
22. Altan KARAPAŞAOĞLU - Bursa Mv "
23. Ayşe Nazlı ILICAK - İstanbul Mv. "
24. Kamer GENÇ - Tunceli Mv. "

GEREKÇE

Bilindiği gibi ülkemizin hemen her yerinde Çingenelere rastlamak mümkündür. Türk Vatandaşı olan bu insanlar Türk toplumu içerisinde asırlardır yaşamalarına rağmen büyük ölçüde toplum dışına itilmişliğin psikolojik ızdırabını çekmektedirler. Çingeneler başka ülkelerde soykırıma uğramışlar, ezilmişler, itilmişler, toplum dışına atılmışlar. Ancak bizim ecdadımız Çingenelerin kimliklerini tanımış, Rumeli topraklarında yaşayan Çingeneler idari,

mali ve askeri işlerini düzenlemek amacıyla kurulan Rumeli eyaletine bağlı bir Sancak Osmanlı devletinde yerini almış, Çingene beyi veya Mîr-i Kıptiyan olarak isimlendirilen ve sancak beyi yetkilerine sahip bir bey tarafından yönetilmişlerdir. Ülkemizde Çingenelere bölgelere göre çeşitli isimler verilmiştir. Ülkemizin çeşitli bölgelerinde Çingene asıllılar Roman, Dom, Mutrip, Poşa veya Boşa, Karaçi, Abdal, Esmer vatandaş, Beyzade adıyla bilinmektedirler. Yaşantılarına gelince, büyük bir bölümü şehirlere yerleşmiş, iş güç sahibi olmuşlardır. Sanata yatkın olduklarından dolayı da çoğu sanatkar olmuş ve yaşantılarını sürdürmektedirler. Diğer bir bölümü ise göçebe geleneklerini terk etmeyerek kışları sıcak bölgelerde, yazları ise şehirlerin dış semtlerinde hayatlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Eskiden yaylı at arabaları kullanırken şimdi bu arabaların yerlerini motorlu araçlar almıştır. Kamyon, minibüs, taksi gibi araçlarla gezginliklerini sürdürmektedirler.

Anayasamızın dördüncü bölümünün 66'ncı maddesinde; Türk Devleti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür. Buna göre Çingene asıllı vatandaşlarımızın hepsi Türk'tür. Kanun önünde Türk olan Çingenelerin toplum içindeki yaşantılarına baktığımız zaman daima Çingene olduklarını gizlemek zorunda kalmaları, birbirleri dışında kız alıp vermelerinin adeta imkansız olması, kimliklerini açıklamaları halinde devlet dairesine girmeden tutun da komşuluk münasebetlerine kadar bir sürü güçlükle karşılaştıkları da bir gerçektir. Resmi mercilerin de Çingenelere bakış açısı hep önyargıların gölgesi altında olmuştur. Mesela 1995 yılında basılan MEB'na ait "Örnekleriyle Türkçe Sözlük" ve TDK'ya ait 1998 yılında basılan "Türkçe Sözlük"te Çingenece, Çingenelik, Çingeneleşme sözcükleri için; cimri, hasis, açgözlü, arsız, yüzsüz, hayasız, çığırtkan, alçak gibi sıfatlarla vasıflandırılmışlardır. Türk Ansiklopedisi'nin 54 ve 55. sayfalarında "Çingenelerin yaşamları, sosyal ve kültürel seviyeleri düşüktür. 72.5 millet olarak bilinirler. Pis insanlardır, çocuk ve hayvan çalıp satarlar. Gizli fuhuş yaparlar." Bunların dışındaki ansiklopedi ve sözlüklerde daha ağır cümleler kullanılmaktadır.

Ülkemizde resmi rakamlara göre 500 bin civarında, ama Çingenelere göre de 2,5 milyon civarında Çingene asıllı olduğu ve bun-

ları yeterince bilmediğimiz bir vakıadır. Toplumun bazı kesimleri Çingeneleri inançsız, nikahsız, sünnetsiz olduklarını sanmış, bu nedenlerle de Çingenelere kız alıp vermemişler ve onları İslam dışı saymışlardır. Din adına birçok hurafeler üretilmiştir. Kur'an ile, hadis ile ilgisi olmayan birçok hikaye ve hurafe Çingeneler için üretilmiştir. İslam için tüm insanların Adem ve Havva anamızın çocukları olduğu, bütün müminlerin kardeş olduğu ilkesi göz ardı edilmeye çalışılmıştır. Çingenelerin Türkiye'de yaşayanları Müslüman'dır ve büyük bir bölümü de dinlerine bağlı mütedeyyin insanlar olarak hayatlarını sürdürmektedirler. Çingenelerin toplum içinde karşılaştıkları zorluklar ve önyargılı davranışların yıkılması için bu araştırma önergesini vermek mecburiyetinde kaldım. Atomu parçalayan Albert Einstein "Önyargılardan kurtulmak bir atomu parçalamaktan daha zordur" demiş. Biz toplumumuzu bu önyargılardan kurtarmak için bilginin ışığında toplumumuzu aydınlatırsak bu sorunlar çözümlenmiş olur. Bu görev herkesten önce yüce Parlamentomuza düşer inancındayız.

Değerli dostum Fethullah Erbaş'ın Türk vatandaşı olan Çingenelerin sorularını araştırmak amacıyla Meclis başkanlığına verdiği önergesi Meclis Genel Kurulu'nda görüşülmüş, siyasi partiler görüşlerini bildirmişler, oylama sonunda Meclis Araştırma Komisyonu kurulması kabul edilmiştir.

Ancak, erken seçimin gündeme getirilmesiyle çalışmalar sonuçlanamamış, seçim sonrasında önerge işlemden kaldırılmıştır.

Partilerin güçleri oranında teşekkül edecek Araştırma Komisyonu kurulabilseydi; yapılacak araştırma sonunda düzenlenecek çalışma raporu Başbakanlığa gönderilecek ve tüm sorunlar çözülmüş olacaktı.

Bu nedenle Sayın Fethullah Erbaş'a ve 23 arkadaşına teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum."

VII. Bölüm
M.E.B. Ansiklopedisindeki Ayrımcılık!...

Milli Eğitim Bakanlığı, 01 Ekim 2001 tarihli ve 2001/84 sayılı genelgesiyle, 1995 ve 2000 basımlı Türkçe Sözlük'lerinin Çingene maddesinde gereken düzeltmeleri yapmış; Çingeneleri aşağılayıcı, dışlayıcı niteliğindeki "arsız, yüzsüz, çığırtkan vb." tanımları çıkartmıştı... Biz de Çingene toplumu adına şükran borcumuzu yazılı olarak arz etmiştik...

Ansiklopediler üzerinde yaptığım araştırmalarım sırasında, Milli Eğitim Bakanlığının 1961 basımlı İslâm Ansiklopedisi ile 1964 basımlı Türk Ansiklopedisi'nde, Çingenelere akıl almaz derecede hakaret edildiğini; kabul edilemez ağır suçlamalar yapıldığını gördüm!...

Bu ansiklopedilerde ve özellikle Türk Ansiklopedisi'nde Çingeneler için yazılanlardan işte örnekler:

- Çingenelerin sosyal ve kültürel seviyeleri düşüktür.
- Buçuk millet olarak bilinirler!!
- İnançları zayıftır, nikâh yapmazlar, sünnet olmazlar!...
- Aile mahremiyetleri yoktur; genç karılarına ve kızlarına fuhuş yaptırdıkları için takibata uğramışlardır!!!
- Pis ve ilkeldirler, dilenirler, cellatlık yaparlar!
- Çadırlarda göçebe hayatı yaşarlar, yerleşik olanlar derme-çatma evlerde otururlar!

• Hırsızlık yaparlar, çocuk ve hayvan çalıp satarlar.

Bunlar, Türk Milletinin eğitiminden sorumlu olan; okuyan, düşünen, soran, eleştiren bir gençlik yetiştirmekle görevli MEB'nın ansiklopedilerinde yazılmış!... Doç. Dr. Ali Rafet Özkan'ın yazdığı ve Kültür Bakanlığı'nm, 2000 yılında yayınlayıp sattığı, kütüphanelerinde okuyucuların hizmetine sunduğu "Türkiye Çingeneleri" kitabında da yazılı bunlar!... Bunların herbirisi, Çingenelere yapılan manevi baskıdır!... Ne yazık ki, bu yanlışları yazanlar, önyargılarından kurtulamayan -sözde- eğitimcilerdir! Çingeneleri âdeta doğmadan önce ve yaşam boyu "kötü" tanıtırken; Çingenelerin onurlarının kırılacağını, suç ve cezaların bireysel olduğunu, kendilerinin de Çingene olabileceklerini, insanlara ayrımcılık-bölücülük enjekte ettiklerini, ileride "vahim" olaylara zemin hazırladıklarını hiç düşünmemişler... İnsanlık adına çok yazık! Çok üzücü! Çok düşündürücü!...

Size Sormak İstiyorum

Kitaplardaki bu yazılarla Çingenelere yapılan haksız hakaret ve ağır suçlamalar nedeniyle gelişigüzel seçtiğim şu basit soruları sormak istiyorum.

Bir tanıdığımız kişi size şakayla "sırık gibisin, yerkabuğu gibi cücesin" ya da "eşek gibisin" derse; sevinir misiniz? İşlemediğiniz bir suçla yargılanırsanız üzülmez misiniz? Gözünüzün önünde birisine eziyet edilirse seyirci kalır mısınız? Siz de Çingene olsaydınız, kitaplardaki bu ilkel ırkçılık anlayışına tepki göstermez miydiniz?

Vereceğiniz cevaplar duyarlılığınızın ve insan olma sorumluluğunuzun göstergesidir. Kitaplardaki bu yazılarla Çingenelere yapılan manevi baskılara tepki göstermek için "insan olmanın" yeterli olduğunu hatırlatmalıyım. Kendimize yapılmasını istemediğimiz bir kötülüğü biz de başkalarına yapmayalım...

Dostoyevski'nin, "her insan, herkes karşısında her şeyden sorumludur" sözünü; Peygamberimizin, "İnsanların en iyisi, insanlığa en yararlı olandır" buyruğunu unutmamalıyız. Bu özelliklere sahip olmak için, şartlanmışlıktan ve ön yargılardan kendimizi de başkalarını da kurtarmaya çalışmalıyız...

Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Olumlu Sonuç Alamadım!...

01 Ekim 2001 tarih ve 2001/84 sayılı genelgeyle Türkçe Sözlükleri'nin Çingene maddesinde değiştirme ve çıkartmalar yapan Milli Eğitim Bakanlığı, Türk ve İslâm Ansiklopedilerinde Çingeneleri "inançsız, hırsız, fuhuş yapan, buçuk millet" olarak tanıtan yazıların bulunduğu Çingene maddesinde de değişiklik yapmalıydı...

Çünkü, bu ansiklopedilerden sorumlu olan Yayımlar Dairesi Başkanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın sözlükler üzerinde çalışma yaptığını ve genelgenin hazırlanacağını önceden biliyordu. Önce unutulmuş olacağını düşündüm!...

Bakan ve Müsteşarı değişmişti. Yenilerine de ulaşamadım. Bakanlık genelgeleri, o Bakanlığın tüm teşkilatını bağlayıcıdır. Bu genelgeye göre ansiklopedilerde yapılması gereken işlem, Yayımlar Dairesi'ne ait olduğu için, hatırlatmak üzere Daire Başkanı'nı ziyaret ettim.

Başvurumu yazılı yapmam önerildiği için 05 Kasım 2001 tarihli ilk dilekçemi Bakanlığa arz ettim. Cevap verilmedi! İkincisini 11.02.2002 tarihinde Yayımlar Dairesi Başkanlığı'na; 18 Şubat, 15 Temmuz ve 19 Ağustos 2002 tarihli dilekçelerimi Bakanlığa, ayrıca da Bakan adına gönderdim.

Uzun süre yazılı cevap verilmedi. Bakan adına imza yetkisi olan Daire Başkanı'nı ziyaretlerimde, gereğinin yapılacağı, söyleniyor; gecikme konusunda, kabul edilemez mazeretler ileri sürülüyordu! "İpe un sermek, savsaklanmak" istendiğini anlamıştım!...

Aradan 5 ay geçtikten sonra, Yayımlar Dairesi Başkanlığı'ndan gönderilen 05 Nisan 2002 gün ve 2642 sayılı yazıda, çalışmalara başlanacağı bildirildi. Aslında, yapılması gereken işlem için bir günlük çalışma bile yeterliydi!...

15.07.2002 tarihli dilekçemde, 15 Ekim'e kadar işlem tamamlanmazsa, dava açmam gerektiğini yazmıştım. 07 Ağustos 2002 gün ve 5799 sayılı yazıda, dava açma hakkımı kullanabileceğim bildirildi!... Davayı 30 Ekim 2002 tarihinde açtım. Gerekirse, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne de başvuracağım...

Dil Derneği Cevap Bile Vermedi

Dil Derneği'nin kurucuları Türk Dil Kurumu'nun eski dilbilimci üyeleridir. Dil Derneği'ne ait Türkçe Sözlük, aralarında doçentlerin ve profesörlerin de bulunduğu 12 kişilik ekip tarafından hazırlanmış; Kültür Bakanlığı'nın desteğiyle, 1998 yılında yayınlanmıştır. Basım giderleri Çingenelerin de ödedikleri vergilerle Hazineden karşılanan bu Türkçe Sözlüklerde Çingene ismi "cimri, arsız, yüzsüz, açgözlü" (!) olarak tanımlanmıştır. Çingene parası, Çingene cergesi, Çingene düğünü, Çingene kavgası, Çingene çalar- Kürt oynar deyimleri ve olumsuz açıklamaları yazılmıştır.

Böylece, Çingenelerin aşağılanmalarına, horlanıp dışlanmalarına, onurlarının kırılmasına sebep olunmuş; insanlar bu şekilde şartlandırılıp önyargılı yapılarak, toplumsal ilişkilerin ve sosyal barışın bozulmasına zemin hazırlanmıştır!..

Anlaşılan, insanlar doçent de, profesör de olsalar; beyinlerine çakılan önyargılarından kurtulamıyorlar,""aydın" kişi" olamıyorlar; insanlık suçu işleyebiliyorlar!... 21. yüzyılda ülkemiz bu insanlık ayıbından mutlaka kurtarılmalıdır.

Sözlüğü okuduğum gün Dil Derneği'ne giderek, yetkililerle görüştüm. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1995 ve 2000 basımlı, Türk Dil Kurumu Başkanlığı'nın 1988, 1998 ve 2000 basımlı Türkçe Sözlük'lerinin Çingene maddesinde istediğim düzeltmelerin ve çıkartmaların yapıldığını söyledim. Konunun insan hakları ve barış açısından değerlendirilmesini; aynı işlemin kendilerinin Türkçe Sözlüklerinde de yapılmasını rica ettim. Yapılan işlemi bildiklerini, kendi sözlüklerinde yapılacak işlem olmadığını ifade ettiler.

Aynı gün, 30.04.2002 tarihli dilekçemi vererek yazılı başvurumu yaptım. Cevap verilmediği için, ikinci dilekçemi 15.07.2002 tarihinde verdim. Yine cevap alamadım. Bu durumda, bir yıllık zamanaşımı süresini geçirmeden, yargıda dava açma hakkımı kullanmam gerekecek!...

İskân Yasası'nın 4. Maddesi Değiştirilmeli!...

14.06.1934 tarihli ve 2510 sayılı İskân Yasası'nın 4. maddesinde:

A. Türk kültürüne bağlı olmayanlar,

B. Anarşistler,

C. Casuslar,

Ç. Göçebe Çingeneler;

D. Memleket dışına çıkarılmış olanlar, Türkiye'ye muhacir olarak alınmazlar" hükmü bulunmaktadır!...

Çağımızın şartlarına ve gereklerine uygun olmayan bu madde ile Çingeneler, diğerleriyle "eş anlamlı" sayılmıştır!... Bu ayıbı bazı gazete ve dergi yazılarımda ve 13 Temmuz 2001 tarihinde konuk olduğum ATV'nin "Ceviz Kabuğu Programı"nda anlattım ve değiştirilmesi gerektiğini söyledim.

Bilindiği gibi, yasanın çıkarıldığı tarihten buyana 69 yıl geçmiştir. İnsanların ve toplumların değer yargılarında, kültürlerinde ve yaşamlarında büyük değişmeler, gelişmeler oldu. Türkiye'mizde ve başka ülkelerdeki Çingenelerin, devletine zarar verdikleri tarihte görülmedi. Ama ülkemizdeki sıkıntıları belli:

Özkimliklerini hala gizliyorlar!... Çingene anadan, babadan doğmak, bu kimlikten olmak sanki ayıpmış, suçmuş gibi!... Asıl ayıp, asıl suç bu anlayışta olmak, insanları bu duruma düşürmektir.

Halk arasında Çingeneler ile ilgili ilkel söylemler, kitaplarda yazılı olan aşağılayıcı, hakaret edici ve suçlayıcı unsurlar taşıyan yazılar, Çingenelerin sorunlarının somut örnekleridir...

Yasalar insanlar için, toplumların, ülkenin yararı için çıkarılır ya da değiştirilir. Zamana ve şartlara uygun hale getirilir. 1934 yılının şartlarına göre yazılan bu madde, çoktan değiştirilmeliydi.

Bu konuda İçişleri Bakanlığı'na gönderdiğim 02.10.1998 tarihli dilekçemi aşağıya alıyorum.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NA

02.10.1998

12.01.1993 tarihli Milliyet Gazetesinde yayınlanan "Çingeneler İçin Yasa önerisi" başlıklı haber yazısında, 1989 yılında, Sırbistan'da yaşadıkları sıkıntılar nedeniyle ülkemize göçmen olarak gelmek isteyen Çingenelerin kabul edilmedikleri bildirilmektedir.

Bugünün Avrupa'sında ve Türkiyemizdeki Çingeneler yerleşik du-

rumda yaşıyorlar. Balkanlardaki Çingenelerin Türkiye'de akrabaları vardır.

Çingene kökenli kişi olarak şu iki hususu öğrenmek istiyorum.

1) Bu gazete haberi doğru mudur?

2) Bugünün şartlarına uygun olmayan 1934 tarihli ve 2510 sayılı yasanın 4. maddesinin değiştirilmesi için Bakanlığınızca yapılan bir çalışma var mıdır?

Bilgi verilmesini emirlerinize saygılarımla arz ederim.

Mustafa AKSU
Araştırmacı-Yazar"

Bu dilekçeme cevap verilmedi.

Edirne Eski Milletvekili Erdal Kesebir'in İskan Yasasıyla İlgili Değişklik Önergesi ve Gerekçe Yazısı

Bu gerçeği gündeme ilk getiren Edirne eski milletvekili Sayın Erdal Kesebir, hazırladığı değişiklik önerisini 1993 yılında TBMM Başkanlığına vermiştir. Kendilerine şükranlarımı sunuyorum. Ancak, o tarihte Başbakan olan Sayın Süleyman Demirel, TBMM Başkanlığına gönderdiği 13.04.1993 tarih ve 03329 sayılı yazıyla, teklifin uygun görülmediğini bildirmiştir!...

Sayın Erdal Kesebir'in 07.01.1993 kanun teklifi yazısı yasa metni ve gerekçe yazısı ile, eski başbakan Sayın Süleyman Demirel'in olumsuz görüş yazıları aşağıya alınmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

14.06.1934 Tarihli ve 2510 Sayılı İskân Kanunun Dördüncü Maddesinde Değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla,

07.01.1993
Erdal KESEBİR
Edirne Milletvekili

14.06.1934 TARİHLİ VE 2510 SAYILI İSKAN KANUNUNUN DÖRDÜNCÜ MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1–14.06.1934 Tarihli ve 2510 Sayılı İskân Kanu'nun dördüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilişitir.

Madde 4.-A-. Türk kültürüne bağlı olmayanlar,

B: Anarşistler

C: Casuslar

D: Memleket dışına çıkarılmış olanlar Türkiye'ye muhacir olarak alınmazlar.

Bulaşıcı hastalıklılar doğrudan doğruya hükümet hastanelerine gönderilip orada parasız tedavi olunurlar.

MADDE 2.- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GEREKÇE

Anadolu bir göçmen ülkesidir. Kırım Savaşı yenilgisinden sonra başlayan göçler günümüze kadar süregelmiştir.

Çerkezler, Gürcüler, Abhazlar, Dağıstanlılar, Tatarlar, Çeçenler, İnguşlar, Balkarlar, Ahıskalılar, Azeriler, Türkmenler, Pomaklar, Arnavutlar, Boşnaklar, Araplar, Kürtler, Bulgaristan ve Batı Trakya Türkleri çeşitli dönemlerde göç ederek Anadolu'da Türk mozayiğini oluşturmuşlardır.

Yakında Bosna-Hersek'ten de Boşnak kardeşlerimizin büyük bir göçü beklenmektedir.

Ulu Önderimizin "Ne mutlu Türk'üm diyene" özdeyişinden hareket ederek Türk mozayiğinin içinde ikibuçuk milyon gibi önemli bir sayıya sahip Çingene kökenli yurttaşlarımız da vardır.

Fakat maalesef diğer etnik kökenli yurttaşlarımıza gösterilen yakınlık, Çingene kökenli yurttaşlarımıza gösterilmemekte ve 14.06.1934 tarihli ve 2510 sayılı İskan Kanununun 4. maddesi "ç" bendinde de "Göçebe Çingeneler" terimi ile göçmen olarak Türkiye'ye girmeleri engellenmektedir.

Türkiye'de akrabaları yaşadığı halde Çingene kökenli yurt-

taşlarımızın ülkemize göçmen "muhacir" olarak girmelerini engellemek önce Atatürk Milliyetçiliğine aykırıdır. Bu ülkede yaşayan herkesi Türk kabul eden anlayış, bu kanun ile zedelenmekte, yara almaktadır.

'Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetmeksizin kanun önünde eşittir" diyen Anayasa'nın 10. maddesine de İskan Kanunu'nun 4. maddesine de aykırıdır.

Yüzlerce yıldır, aynı topraklarda; keder ve neşe paylaşan, eğlendiren, güldüren, oynatan bu insanlar 16 Aralık 1942'de SS Şefi Heinrich Himmer tarafından yayınlanan bir genelge ile toplu imhaya uğramış; 20 Mayıs 1991'de Romanya'da köyleri ve evleri yakılmış; şimdi de Sırbistan'da toplu katliama ve toplu göçe zorunlu bırakılmışlardır.

Türkiye'de akrabaları olduğu halde göç istekleri reddedilecek; 1989 Bulgaristan göçündeki gibi sınır kapatılacak, istenmeyen kişi ilan edilip geri gönderilecek, dolayısıyla Sırp katliamına bilinçsizce destek vermiş olacağız.

Bu insanlar, bu ülkenin güzelliklerinden bir parçadır. İskan Kanunu'nun 4. maddesi onurlarını kırmaktadır. Üzülmektedirler. Kendilerini ikinci sınıf yurttaş hissetmektedirler.

Yüce Parlamentomuzun görevi toplumumuza güç veren tüm insanları eşit kabul edip, sorunlarına çözümler üretmektir.

Onlar işten önce, aştan önce yurttaşlık onurlarının korunmasını istemektedirler. Saygılarımla,

(İmza)
Erdal KESEBİR
Edirne Milletvekili"

Vermiş olduğu bu değerli kanun teklifi nedeniyle sevgili dostum Sayın Erdal Kesebir'e bu vesileyle teşekkürlerimi sunuyorum.

Eski Başbakan Sayın Süleyman Demirel'in Bu Yasa Değişikliğiyle İlgili Olumsuz Görüş Yazısı

Eski Başbakan Sayın Süleyman Demirel'in bu yasa değişikliğiyle ilgili olumsuz görüş yazısı aşağıya alınmıştır.

T.C
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
(İçişleri Kom. 2/752)
Sayı: B.02.0.KKG/103.873/03329 Ankara 13/4/1993
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
İlgi: 19/1/1993 tarihli ve Gen. Sek. Kan, ve Kor. Dai. Bşk, 02/16115/3424–2/572 sayılı yazınız.

Edirne Milletvekili Erdal Kesebir'in "14/6/1934 Tarihli ve 2510 Sayılı İskan Kanunu'nun, Dördüncü Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi" incelendi.

Teklifte, 2510 sayılı Kanunun göçmen olarak kabul edilmeyecek kişileri düzenleyen dördüncü maddelerinin kapsamından göçebe Çingeneler ibaresinin çıkartılması ve bu kişilerin yurdumuza göçmen olarak alınmaları öngörülmektedir.

Teklifin kabulü, diğer milletlerden Çingenelerin yurdumuza göçmen olarak alınabileceği konusunda kamuoyu oluşturabilecek ve sınırlarımızda göç tazyikine yol açacaktır. Diğer taraftan, Türk kültürüne bağlı olan Çingenelerin Bakanlar Kurulu kararı ve göçmen statüsü ile kabullerinde yasal herhangi bir engel bulunmadığından Hükümetimizce Teklif uygun görülmemiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Süleyman DEMİREL
Başbakan"

Sayın Demirel böyle istemiş, böyle uygun görmüşler. Olsun. Yinede ben gaspedilen bu insanlık haklarımızın kazanılacağı inancımı koruyorum. Çünkü kendilerinin de vaktiyle buyurdukları gibi "... çareler tükenmez; yollar yürümekle aşınmaz!'..."

Siyasi Partilerin Konuya Bakışı

Bu yasanın 4. Maddesinin mutlaka değiştirilmesi gerektiğini düşünerek, 2002 yılında konuyu siyasi partilere taşımak istedim.

"Siyasi Partilere Açık Mektup" başlığıyla yazdığım 27 Kasım 2001 tarihli mektubumu, Meclis'te Milletvekili bulunan partilerin genel başkanlarına, yardımcılarına, genel sekreterlerine ve meclis

grup başkan vekillerine kayıtlı ve imzalı olarak verdim.

Mektubumda, 14.06.1934 tarih ve 2510 sayılı yasanın 4. maddesinin değiştirilmesinin önemini anlatmaya çalıştım. Değişiklik önergesinin ya da tasarısının verilmesini talep ettim.

Ne yazık ki, DYP Grup Başkanvekili olan Aydın Milletvekili Sayın Ali Rıza Gönül Bey'den başka kimse ilgilenmedi!...

DYP Eski Milletvekillerinin İskan Yasası'nın 4. Maddesinde Değişiklik Yapılması İçin Verdikleri Önerge Yazısı

DYP Grup Başkanvekili Ali Rıza Bey'in desteğiyle; İzmir Milletvekili Sayın Yıldırım Ulupınar, Tekirdağ, Milletvekili Sayın Nihan İlgün ile Sayın Enis Sülün, Antalya Milletvekilleri Sayın Mehmet Baysan ile Sayın Salih Çelen'in imzalarını taşıyan önerge ve gerekçe yazı, 29.03.2002 tarihinde TBMM Başkanlığına verildi. Bu vesileyle, teşekkürlerimi tekraren sunuyorum.

Bu Sayın Milletvekillerinin TBMM Başkanlığına verdikleri 29.03.2002 tarihli yazı, 14.06.1934 tarih ve 2510 sayılı İskan Kanunu'nun 4. maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi yazısı ve bu kanun değişikliğiyle ilgili gerekçe yazısı kitabıma aynen alınmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

14.06.1934 Tarihli ve 2510 Sayılı İskan Kanunun Dördüncü Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.
Gereğini arz ederiz.

Yıldırım ULUPINAR İzmir Mv.
Nihan İLGÜN Tekirdağ Mv.
Salih ÇELEN Antalya Mv.
Mehmet BAYSARI Antalya Mv.
Enis SÜLÜN Tekirdağ Mv.

14.6.1934 TARİHLİ VE 2510 SAYILI İSKAN KANUNUNUN DÖRDÜNCÜ MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 14.06.1934 tarihli ve 2510 sayılı İskan Kanunun dördüncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

MADDE 4-

A: Türk Kültürüne bağlı olmayanlar

B: Anarşistler

C: Casuslar

D: Memleket dışına çıkarılmış olanlar Türkiye'ye muhacir olarak alınmazlar.

Bulaşıcı hastalıklılar doğrudan doğruya devlet hastanelerine gönderilip orada parasız tedavi olunurlar."

MADDE 2- Bu kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GEREKÇE

Türkiye, coğrafi konumu itibariyle komşu ülkelerden sürekli göç almış ve bu durumu ülkemizin bir zenginliği olarak kabul etmiştir.

Ancak aynı hoşgörü Çingene kökenli yurttaşlarımıza gösterilmemekte, 2510 Sayılı Kanunun 4'üncü maddesi ile göçebe Çingenelerinin ülkemize girmeleri engellenmektedir.

Halen yurt dışında yaşayan ve Türkiye'de akrabaları bulunan Çingene kökenli insanların ülkemize göçmen 'muhacir" olarak kabul edilmesi en doğal hak olarak görülmelidir.

Zira; sadece Çingene olması nedeniyle muhacir olarak ülkemize gelmelerinin engellenmesi çağın değer yargılarına ve bizatihi insanın en büyük değer olduğu anlayışına ters düşmektedir.

Yıllarca bizimle birlikte yaşayan aynı sevinci ve tasayı paylaştığımız Çingene kökenli vatandaşlarımız bugüne kadar devletten herhangi bir beklentide bulunmaksızın kendi imkanlarını ve potansiyellerini değerlendirerek yaşamlarını sürdürmektedirler.

Bu insanlar, ülkemizin güzelliklerinden bir parçadır.

Bu itibarla; Anayasamızın 10'uncu maddesi ile çelişen İskan

Kanunu'nun dördüncü maddesinde gerekli değişikliğin yapılması gerekmektedir.

Kanun Teklifi bu amaçla verilmiştir."

Bu yasa değişikliği önerisi ne yazık ki, Anayasa Komisyonunda bekletildi; Başbakanlığın görüşü istenmedi!... 3 Kasım 2002'de seçime gidildi ve böylece yasa önerisi TBMM'inde görüşülemeden kadük oldu.

VIII. Bölüm
Yargıda Hak Arama Çabalarım

1. "Türkiye Çingeneleri" İsimli Kitapla İlgili Dava

"Önyargısız Hukukçuların Destekleri" başlıklı yazımın sonunda, "Türkiye 'Çingeneleri" isimli kitabın yazarı Doç. Dr. Ali Rafet Özkan ile kitabı yayımlayan ve satan Kültür Bakanlığı hakkında dava açtığımı ve ilk duruşmanın 25.06.2002 tarihinde yapılacağını yazmıştım.

İlk duruşmada hakim, beni ve davalıların 3 avukatını dinledikten sonra ikinci duruşmanın 24.09.2002 tarihinde yapılacağını bildirdi.

Hatırlanacağı üzere, 125 sayfalık kitabın 25 sayfası, Çingenelerin" hırsızlık, yankesicilik, dolandırıcılık, vurgunculuk, gaspçılık, gayrimeşru işler ve fuhuş yaptıkları; karılarının kocalarını aldattıkları!" suçlamasıyla doluydu!!!

İkinci duruşmada hakim bu kitabın "bilimsel(!)" olduğuna, Kültür Bakanlığı hakkındaki davanın idari yargıda açılabileceğine karar vererek, davamı reddetti...

Böylece, Albert Einstein'in, "İnsanları önyargılarından kurtarmak, bir atomu parçalamaktan daha zordur" sözünün önemi bu önyargılı karar vesilesiyle bir kez daha doğrulanmış oldu. Hangi yaşta, işte ve konumda olursak olalım; şartlanmışlıklarımızdan ve

önyargılarımızdan kurtulamamışsak; doğru düşünmemiz, doğru karar vermemiz zorlaşır... Verilecek karar hukukla ve insan haklarıyla ilgili olursa, bu durum daha da önem kazanır.

Ancak, ülkemizde önyargılarından arınmış hakimlerin de bulunduğuna inanarak, 25.10.2002 tarihinde bu karara itiraz ettim. Kültür Bakanlığı hakkında idari mahkemede dava açtım. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmama ihtiyaç kalmayacağını umuyorum.

2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Ansiklopedileriyle İlgili Dava:

Milli Eğitim Başkanlığına ait 1945 basımlı İslâm Ansiklopedisi ile 1964 basımlı Türk Ansiklopedisinde Çingeneler özetle; "İmansız, hırsız, fuhuş yapan, buçuk millet" olarak tanıtılmıştı. Bir yıl boyunca başvurularıma gereken ilgi gösterilmediği için, 30.12.2002 tarihinde idari yargıda dava açtığımı; kitabımın, "Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Olumlu Sonuç Alamadım" başlıklı yazımın 6. bölümünde belirtmiştim.

Ocak 2003 ayında ilgili mahkeme Milli Eğitim Bakanlığı'nın savunmasını isteyince; 14 aydır savsaklanan işlem bir günde tamamlandı: Çingeneler için yazılan hakaret ve suçlayıcı tanımların hepsi ansiklopedilerden çıkartıldı. 8 sayfalık Çingene maddesi değiştirilerek yeniden düzenlendi.

Bakanlık, bu işleme ait 22 Ocak 2003 tarih ve 552–2003–01 sayılı genelgesini, savunma yazısına ekleyerek ilgili mahkemeye gönderdi. Bakanlık talebim üzerine, sözlüklerle ilgili 01 ekim 2001 tarih ve 2001/84 sayılı genelgede yapıldığı gibi; 2003/01 sayılı genelgesini de Kültür Bakanlığı'na ve YÖK, TDK ve Diyanet İşleri Başkanlıklarına da gönderdi.

14 aylık gecikmeyle de olsa, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu olumlu kararına ait 2003/01 sayılı genelgesini, dikkate alınması amacıyla mahkemelerdeki diğer dava dosyalarına koydurdum.

Söz konusu genelge yazı ve adresime gönderilen cevap yazıları okuyucuların bilgisine sunulmak üzere aşağıya çıkarılmıştır.

"T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
SAYI: B. 08.0.YDB.0.24.05.00.613.1/A
22 Ocak 2003
KONU: Milli Eğitim Bakanlığı Türk ve İslam ansiklopedilerindeki Çingene maddelerinin değiştirilmesi
GENELGE
2003/01

İnsan hakları; dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemez özelliği ile çağımız değerler sisteminin en başında yer almaktadır.

İnsan haklarının ve temel özgürlüklerinin çağımızda kazandığı anlam ve değer açısından ülkemizde de kullanılması, korunması, geliştirilerek yaygınlaştırılması için toplumumuzda ve insan hakları bilinç ve kültürünün yerleştirilmesine yönelik Bakanlığımız çalışmaları sürdürülmektedir.

Anayasamızın başlangıç bölümünde; "... Egemenliğin Kayıtsız Şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı", "Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerinden yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu", "...Birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu" belirtilmiştir.

Anayasamızın 10. maddesinde ise "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir" hükmü yer almaktadır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde; "Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; 4. maddesinde; "Eğitim kurumlan dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz

tanınamaz", 5. maddesinde ise "Milli Eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir" hükümleri yer almaktadır.

Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, aileden başlayarak, okulda, iş yaşamında ve sosyal ilişkilerde anlayış, işbirliği, dostluk, kardeşlik, özgürlük, dayanışma ve insan onuru temel değerleri yönünden, insan haklarına dayalı ulusal ve evrensel kültürü özümsemiş bireyler yetiştirilmesi benimsenmiştir.

İnsan kişiliğinin tam geliştirilmesi sürecini destekleyen her türlü eğitim ve öğretim materyalinde, Anayasamızda ve Milli Eğitim Temel Kanunu'nda açıkça belirtildiği üzere hiçbir ayırım yapılmaksızın bilimsellik ilkesi ön plana alınmaktadır.

Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanmış bulunan Türk Ansiklopedisinin Çingene maddesinde (EK-1) ve İslam Ansiklopedisi'nin "Çingene" maddesinde (EK-2) değişikliklerin yapılması Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Kültür Değerleri Yayın Kurulu'nun 11/10/2002 tarih ve 363 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.

Bu sebeple Bakanlığımızın tüm kurumlarında bulunan söz konusu ansiklopedilerdeki Çingene maddelerinin çıkarılarak ekte yer alan yeni maddelerin yerlerine konulması için gereğini önemle rica ederim.

Erkan MUMCU
Milli Eğitim Bakanı

EKLER
EK-1. Türk Ansiklopedisi Çingene maddesi (1 adet- 2 sayfa)
EK-2. İslam Ansiklopedisi Çingene, maddeleri (1 adet-6 sayfa)
DAĞITIM:
Gereği
A ve B Planı"

T.C
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
SAYI: B. 08.0.YDB.0.24.05.00.613.1/A
04 Şubat 2003
KONU: Çingene maddesi
(00000978)
Mustafa AKSU

İLGİ: a) 15/02/2002 tarihli dilekçeniz b) Milli Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığının 22/01/2003 tarih ve B. 08.0.YDB.0.24. 05.00.613.1/A-552 sayılı yazısı. (Genelge No:2003/01)

Bakanlığımız yayınlarından olan Türk ve İslam Ansiklopedilerindeki Çingene maddelerine ilişkin ilgi (b) Genelge ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Ali Çakıroğlu
Bakan a.
Yayımlar Dairesi Başkan V.

EKLER
EK–1. Genelge (1 adet - Isayfa)
EK–1, Türk Ansiklopedisi Çingene maddesi (1 adet–2 sayfa)
EK–2. İslam Ansiklopedisi Çingene maddesi (1 adet--6 sayfa)

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
SAYI: B. 08.0.YDB.0.24.05.00.613. *05 Şubat 2003*
KONU: Milli Eğitim Bakanlığı Türk ve İslam Ansiklopedilerindeki Çingene maddelerinin değiştirilmesi
Sayın Mustafa AKSU

İLGİ: Milli Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığının 22.01.2003 tarih ve B. 08.0.YDB.0.24.05.00. 613.1/52 sayılı genelgesi,

Bakanlığımız yayınlarından "Türk Ansiklopedisi" ve "İslam Ansiklopedisi"ndeki Çingene Maddeleri değişikliğini içeren İlgi Genelge ve ekleri:

- Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı'na 04/02/2003 tarih ve 983,
- Kültür Bakanlığına 04/02/2003 tarih ve 984,

- Türk Dil Kurum Başkanlığı'na 04/02/2003 tarih ve 982,
- Diyanet İşleri Başkanlığı'na 04/02/2003 tarih ve 985.
sayılı yazılar ekinde gönderilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.
(İmza)
Ali Çakıroğlu
Bakan a.
Yayımlar Dairesi Başkan V."

3. Dil Derneği Sözlükleriyle İlgili Dava

"Dil Derneği cevap bile vermedi" başlıklı yazımda; Dil Derneği'ne yaptığım başvurularıma cevap alamadığımı ifade etmiştim.

Kültür Bakanlığının desteğiyle hazırlanan ve 1998 yılında yayınlanan Dil Derneğine ait Türkçe sözlüklerde Çingeneleri küçültücü, dışlayıcı, aşağılayıcı, tanımların, deyimlerin ve anlamlarının sözlüklerden çıkartılması için, 30.04.2002 ve 15.07.2002 tarihli dilekçelerime 15.04.2003 tarihine kadar cevap verilmedi.

MEB'nın 1995, 2000 basımlı; TDK'nın 1988, 2000 basımlı sözlüklerinde, talebime uygun düzeltme ve çıkartmaların yapıldığı bilindiği halde; Dil Derneği yetkililerinin başvurularıma ilgi göstermemeleri ve dilekçelerimi cevaplandırmamaları düşündürücüdür!... Dil Derneği'nin başkan ve üyeleri TDK'nun eski üyeleridir. Sözlük, 7 bilim adamı tarafından hazırlanmıştır. Ama bilime ters düşen önyargılarından kurtulamadıkları için, sosyal barışa ve insan haklarına uymayan anlayışlarını sürdürmektedirler.

Bu durumda, bir yıllık zaman aşımı süresini geçirmeden, 16 Nisan 2003 tarihinde adli mahkemede dava açtım. 2002 ve 2003 yıllarında 4 ayrı mahkemede açtığım davalardan olumlu kararlar çıkacağına inanıyorum.

Genelgelerin Uygulanması Denetlenmeli

Milli Eğitim Bakanlığı'na gönderdiğim 06.03.2003 tarihli dilekçemde şöyle dedim:

06.03.2003

1. Başvurularım üzerine, Bakanlığınıza ait 1995 ve 2000 basımlı örnekleriyle Türkçe Sözlüklerin Çingene maddesinde 2001 /84 sayılı genelgeyle dü-

zeltme yapılmış, "Arsız, yüzsüz, cimri, hasis ve benzeri tanımlar ile olumsuzluk içeren deyimler ve anlamlar çıkartılmıştır.

2. 1946 basımlı İslam Ansiklopediniz ile 1964 basımlı Türk Ansiklopedinizde Çingeneleri "inançsızlıkla, hırsızlıkla, fuhuşla" suçlayan yazılar 2003/01 sayılı genelgeyle çıkartılmış; 8 sayfalık Çingene maddesi değiştirilerek yeniden düzenlenmiştir.

Her iki genelge, sözlüklerinizde ve ansiklopedilerinizde karara uygun işlem yapılması için Kültür Bakanlığı'na ve ilgili kurumlara da gönderilmiştir. Bu nedenle teşekkürlerimi ve şükranlarımı arz ediyorum.

Ancak bu genelgelerin amacına ulaşmasını teminen, Bakanlık müfettişlerinin ve ilköğretim müfettişlerinin teftişleri sırasında, genelgelerin uygulanmasını takibe almalarının yararlı olacağına inanıyorum.

Bu nedenle gereği hususunu takdir ve tasviplerinize; dilekçemin cevaplandırılmasını emirlerinize saygılarımla arz ederim.

Mustafa AKSU
Araştırmacı Yazar

(Dilekçem 06.03.2003 tarih 2015 sayılı kayıtla Müsteşarlık Dairesi Başkanlığına verildi, umarım değerlendirilir.)

Üç Güzel Dosttan Üç Güzel Mektup

Yeni dostlarım Prof Dr. Ali Arayıcı ve Eğitimci Bayram Kolsuz ile eski dostum felsefeci Cafer Gündoğdu'nun çalışmalarımla ilgili düşüncelerini yansıtan mektuplarını kitabıma almayı uygun buldum. Kitabımla ilgili görüşlerini yazılı olarak bildirecek okuyucularımın mektuplarını, ikinci kitabımda yayımlamak istiyorum.

1. Ali Arayıcı'nın Paris'ten gönderdiği mektubu Paris, 20 Kasım 2002

Sayın Aksu,

Sizinle tanıştığıma çok sevindim. Genelde duygu ve düşünlerinize katılıyorum.

Bu amaçla, "Türkiye Çingeneleri" başlığını taşıyan Ali Rafet Özkan'ın yazdığı kitabı aldım. Zahmetleriniz için çok teşekkür ediyorum.

Kitabı tamamen inceledim. Sadece, bazı bölümlere ve kay-

naklara bir göz attım. Son derece yanlış, ön yargılı ve hoşgörüsüz bilgilerle dolu. Bunları bir bilim adamı yazmamalı. Özünde tamamen ırkçılık ve ayrımcılık yaratan bir kitaptır.

Kitabın bilimsel içeriği ve yanı yok denecek kadar azdır. Bazı bilgiler kaynak gösterilmeden kopya edilmiş. Bu kopya ya da çalmalar bir bilimadamına yakışmaz.

Bu vesileyle, resmi girişimlerinizde haklısınız. Destekliyorum. Anlamadığım ve kınadığım bir durum var burada. Bu da, Kültür Bakanı Talay, nasıl olur da bu kitaba önsöz yazar ve kitabı bakanlık olarak yayınlayabilir? Bakanın zamanı olmasa bile, danışmanlarına verip gözden geçirir çalışmayı. İşte bu utanç verici durum, ülkemizin nasıl yöneltildiğinin ve ne durumda olduğunun bir göstergesidir.

Ama, ülkemizde bu türden olumsuzluklara karşın umutsuz olmamak, örgütlenmek ve mücadele vermek gerekir. Birlikten, örgütlülükten güç doğar. Bu olumsuzlukları, ön yargılı düşünceleri, dışlanmayı ve horlanmayı yıkmak için çalışmak, araştırma yapmak ve bir şeyler üretmek gerekir.

Yani, olumsuz ve önyargılı yazılara karşı; alternatifini ve doğrusunu bulmalıyız. Bu da, çalışmakla olur, örgütlenmeyle olur.

Yine, haberleşelim, görüşelim. Çalışmalarınızdan her zaman yararlanmak istiyorum. Aynı şekilde, ben de sizlere yeni çalışmalarımdan ulaştırmaya çalışacağım.

Yazımı sonlarken, sağlık, esenlik ve başarı dolu günleri diliyorum. Selam ve sevgiler sunuyorum. Gönüller bir olsun, iyi çalışmalar. Dostlukla kalınız.

Prof. Dr. Ali Arayıcı

2. Bayram Kolsuz'un mektubu

Tarih, 2002 yılının 15 Temmuz'u. Unutamadığım bu tarih, değerli insan Mustafa Aksu ile tanıştığım tarihtir.

Onu, Ankara'da "Ozanlar Vakfı"nda tanıdım. Kürsüde yaptığı kısa konuşması ilgimi çekti. Yanına gidip oturdum.

Sohbetine doyamadım. Anlattıklarını dinleyince Çingenelere karşı önyargılarımdan utandım. Çağdaşlık çemberinin genişle-

diğini, ufkumun açıldığını hissettim. İnsan sevgisiyle, hizmet aşkıyla olduğunu gördüm.

Zaman zaman buluşarak sohbetlerimizi sürdürdük. Kendisine olan sevgim ve saygım daha da arttı. Onunla dost olduğum için mutluyum.

Sağlığını, başarılarının devamını ve dostluğumuzun mezara kadar sürmesini diliyorum. Sevgilerimle.

Eğitimci
Bayram Kolsuz

3. Cafer Gündoğdu'nun Mektubu

23 Nisan 2003

Çalışma Arkadaşım Mustafa Aksu TCDD Genel Müdürlüğü Personel Dairesi Başkanlığı'nda çalıştığımız yıllarda tanıdım Mustafa Aksu'yu. Dairede ayrı birimlerde görevliydik. Arkadaşımız istasyon ve garlarda yıllarca başarılı çalışmaları sonrasında dairedeki görevine getirilmişti. Yeni görevi ile eski görevleri arasında yakın bir ilişki vardı. İstasyon, tren, yol, cer ve ambar çalışanlarını yakından tanıyor, sorunlarını biliyordu. Bu bilgili tavrıyla iğne ile kuyu kazar gibi işini yapıyor, kendisine has gür sesiyle zaman zaman sesini yükseltiyordu.

Sesini yükseltmesi, genellikle ilgi duyduğu bir konuda bilgi vermesinden ileri geliyordu. Demiryollarında çalışan personelin sorunlarına duyarlı olduğu gibi memleket sorunlarına karşı da duyarlıydı. Hele "gariban" diye adlandırılabilecek kişilerin sorunları işin içine girince duyarlılığı daha da artıyor, sesi son perdesine kadar yükseliyordu.

Aynı iş yerinde görev yapmanın sağladığı olanakla sonraki yıllarda kendisini daha yakından tanıdım. Açık sözlüydü. Düşüncelerini açık seçik ifade ediyordu. Tavırları olumlu, insanlara ve sorunlara yaklaşımları ılımlıydı.

Kamu kesiminde yıllarca çalışanların yasalara karşı kusurlu halleri olmadığı gibi, yasal çerçeve içinde özgür oldukları söylenebilir. Aynı statü Mustafa Aksu için de geçerliydi. Özgürlüğü belli ölçüde sınırlıydı. Memur olması ve toplumun alt gelir gruplarından gelmesi nedeniyle ekonomik yönden de özgür olması

düşünülemezdi. Yasal ve ekonomik koşulların yanında diğer koşullar da insanları bağlıyordu. Bu yüzden insanlar koşulların emredici hükümlerine göre yaşayıp gidiyordu.

Bu kısıtlamalara koşut olarak bireyin sosyal yaşantısında da dilediği kadar özgür olduğu söylenemez. Bireyin üzerinde toplumsal bir baskının izleri mutlaka bulunacaktır. Toplumsal baskının izleri yaşadığımız süreçte daha katıydı. Önyargının dayanılmaz ağırlığı insanları korkutmaya yetiyordu. Sayın Aksu'nun böyle bir baskı altında ezildiğini sezinliyordum. Önyargılar kendisine kabus gibi geliyor, patlama noktasını yaşıyordu.

Nihayet patladı. "Çingeneyim" dedi. Meğerse kendisini rahatsız, huzursuz eden, isteyip de dile getiremediği husus buymuş. Bu yüzden tedirginlik yaşıyor, ürküntü duyuyormuş. Bu yüzden neler neler yaşamış, çekmedikleri kalmamış. Çekilmeden olmuyordu. Çekilecek, çekildikten, yaşanıldıktan sonra ancak bir noktaya gelinecekti. Çekilmeden, yaşanılmadan bir noktaya gelinmiyor, önyargılar delinmiyordu.

Arkadaşımız emeklilik yaşantısında kendisini bağlayan kısıtlamalardan arındıktan sonra daha özgür oldu. "Ne olursa olsun", "ip nereden incelirse oradan kopsun" demenin tam zamanıydı. Bir taraftan kaybetmeyi, diğer taraftan kazanmayı düşünerek, "bu bana düşen sorumluluktur", "o insanların yaşadıklarına daha fazla seyirci kalamam" düşüncesiyle bir Çingene olarak kendisini Çingenelere ve onların sorunlarına adamış oldu. Ortaya koyduğu bu çalışması bunun en büyük kanıtıdır. Sabırla, titizlikle, incelikle bu konuda yılmadan, bıkmadan, usanmadan çalıştı. Bu çalışmalarının sonucu sözcüklerden, ansiklopedilerden Çingenelere ilişkin yılların yanlışlıkları çıkarılarak, düzeltildi. Diyanet İşleri Başkanlığı'na "Ne yapıyorsunuz?", "Bu duruma nasıl seyirci kalabilirsiniz, yazık değil mi bu insanlara? Yapılan bunca haksızlık karşısında nasıl sessiz kalabilirsiniz?" diyerek fetva çıkarılmasını sağladı. Daha ne yapsın desem bu noktada konuyu bağlamış olurum, oysa bu konuda arkadaşımızın "daha işin başındayım" dediğini biliyorum.

Çingenelere ilişkin düşüncelerinin ve tasarılarının birer birer uygulamada yerini alması kendisine mutluluk verecektir. Bu

mutluluktan payını almasını tüm kalbimle dilerim.
Gönlüm her zaman seninle, her geçen gün çoğalan sevginle....
Cafer GÜNDOĞDU

Bu değerli dostlarımın övgü dolu mektupları için kendilerine teşekkür ediyorum.

Cafer Gündoğdu dostumun "Çingeneler" başlığını taşıyan bir yazısını okuyucularımın bilgilerine sunmak üzere aşağıya almayı uygun buldum.

Çingeneler

"İnsanlık tarihi bir bakıma ezenler ile ezilenler arasındaki mücadelenin tarihidir. Ezenlerin insafı ölçüsünde ezilenler hayatta kalabilmiş, mücadele güçlerini kullanarak, yaşamlarını devam ettirebilmişlerdir. Çingeneler de bu topluluklardan birisidir.

Çingeneler bilinçli olarak toplumsal yaşamın kıyısında, köşesinde bırakıldılar, toplumsal yaşamdan dışlandılar. Çok olumsuz koşullarda bile varlıklarını, kültürlerini, onurlarını yine de koruduular.

Yoksulların yaşantılarına yön veren yoksulluklarıdır. Aç olurlar, sefil olurlar. Toplum bilgi toplumu da olsa, bu insanların haline seyirci kalmaktadır. Kurum ve kuruluşlar bu insanlara ilgisiz kalmaktadır. Bu insanların yoksullukları, içinde bulundukları yaşam koşulları itibariyle korunmaya, gözetilmeye gereksinimleri vardır. Belediyeler kendilerine iş olanağı sağlayabilir, sosyal yardımda bulunabilir, vakıflar kendilerine el uzatabilir, yardımcı olunarak insanca yaşam sürdürebilmelerine olanak hazırlayabilirler.

Çingenelerin sosyal yaşamlarının kendilerine hiçbir olumlu getirisi yoktur. Yoksullukları onları çaresiz bırakmıştır. Karınlarını doyurmak isterler. Bunun dışında başka bir kaygıları yoktur. Yaşam onlar için yaşam tarzını değiştirmek, fantezileri geliştirmek değildir.

Bu insanlara bugüne değin ilgisiz kalınması insanlık suçudur. Evlerinde suları akmıyorsa "suyumuz aksa, su alabilsem ve banyo yapabilsem", "banyo yapmanın keyfini çıkarabilsem" diyen bir Çingene için söylenecek başka ne söz olabilir?

Toplum onlara karşı acımasız ve önyargılıdır. Oysa Türklük'te mertlik, Müslümanlık'ta yardımseverlik vardır. Gönül kazanmak, elden tutmak sevaptır. Bu sefil insanlar korunup gözetilmeyecek, bu insanlara yardım edilmeyecek de, kimler korunup gözetilecek, kimlere yardım edilecektir?

Onlar da Allah'ın kullarıdır. Diğer kullardan farklı yanları yoksul oluşlarıdır. Yoksulluk çaresizliği beraberinde getirir. Çaresizliği yaşar onlar.

Varlıkları var oldukları için kabul edilir. Varlıkları görünmezden gelinmeye çalışılır. Oysa onlar da diğer canlıların taşıdıkları özellikleri taşırlar. Giyinme, barınma, yeme, içme, eğlenme, öğrenme onlar için de gereksinimdir.

Okullara gitmek isteyenler olacak, okumalarını yarıda bırakmak istemeyenler bulunacaktır. Yaşamın her dalında kendilerini göstermek isteyenler çıkacaktır. Müziğe karşı özel yeteneklerinin olduğu düşünülürse, müzikle ilgili diğer ülkelerden yansıyan örneklerin, bunlar için de geçerli olduğu gerçeği yaşanacaktır.

İş bulma, meslek edinme, diğer sosyal gereksinmelerini karşılama, onlar içinde yaşamın vazgeçilmez yanlarıdır. Onlar da yaşadıkları ülkelere ve yaşadıkları toplumlara aittirler. Görmezlikten gelinmesi, onların yaşamadıklarını göstermez.

Onlar geçimlerini ve hayatlarını devam ettirmek için basit işler yaparak günlerini geçirmek zorundadırlar. Kendilerine has dilleri olmasına karşın hangi toplumda yaşıyorlarsa o toplumun dilini konuşmayı yeğ tutarlar.

Çingeneleri yakından tanıyanların kişisel kanaat ve düşünceleri dürüst, uysal ve cana yakın insanlar oldukları şeklindedir. Kendilerine olanak sağlandığında, güvenilir oldukları da anlaşılacaktır.

Öteden beri kendilerine haksızlık yapılmaktadır. Toplumun diğer kesimleri kendilerini umursamazlar. Çingenelerle diğer insanların yaşam çizgileri arasındaki fark, farklı olanakların yaşanmasından ileri gelir. Çingenelerin olanakları diğer kesimlerin olanakları ile eşit seviyede olsaydı daha doğurucu, daha güzel, daha ileri düzeyde bir yaşam kurmaları, daha uygar seviyeye gelmeleri mümkün olabilirdi.

Her iş kolunda çalışabilmeleri için kendilerine fırsat tanınmalı, yaşam çizgileri değiştirilmeli; doğru dürüst insan onuruna uygun düşen bir yaşam kurabilmeleri için toplumsal destek sağlanmalıdır. Kendi yaşamlarını değiştirmeleri ve geliştirmeleri için sosyal ve ekonomik anlamda dayanışma örgütleri kurulmalı, kurulu örgütlerle bütünleşmelerine olanak sağlanmalıdır."

Bir Hatırlatma ve Bir Not!

Bugüne kadar "Türkiye Çingeneleri" hakkında yayınlanan araştırma kitapları şartlanmışlıkla, önyargılı duyumlarla, para ve unvan kazanmak amacıyla yazıldığı için yanlışlıklarla dolu! Ansiklopedilerin çoğunda ve bazı araştırma kitaplarında yazılan haksız ve ağır suçlamalar insanların beyinlerinde nasır haline gelmiştir!... İnsanlar önyargılı yapılmış; Çingenelerin horlanıp, dışlanmasına, aşağılanmasına sebep olunmuş; ayrımcılık yapılmasına zemin hazırlanmıştır.

Bürokrasiden 65 yaşında emekli olunca, geç de olsa, bu anlayış çemberini kırmaya, kalıplaşan tabuları yıkmaya karar verdim. Devlet katındaki ilk başvurumu 1996'da yaptım. Sürekli uğraşlarımın sonunda, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan 2000 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan 2001 ve 2003 yıllarında, Türk Dil Kurumu Başkanlığı'ndan 2002 yılında olumlu sonuçlar aldım.

Çingene alt kimliğimin rahatlığıyla, çeşitli yörelerdeki Çingene kardeşlerimize konuk olarak, onların düne ve bugüne ait örf ve adetlerini, gelenek ve göreneklerini, felsefi düşüncelerini, inançlarını, günlük uğraşlarını ve sosyal yaşamlarını inceledim. Yayınlanacak "İşte Çingene Gerçeği" isimli kitabımı okuyanlar, Türkiye Çingenelerini yakından ve gerçek yönleriyle tanımış olacaklardır.

İnsan olma sorumluluğumun gereği olarak sürdürdüğüm bu hizmetlerimi karşılık beklemeden yaptığım için mutluyum. Kitap satış gelirlerini, dernek ve federasyon örgütlenmesi çalışmalarında kullanmaya kararlıyım.

Bu yılın sonuna kadar sağlanacak olumlu gelişmelerin, "İşte Kazanç Belgelerim" isimli kitabımda, aşağıda belirttiğim yazı başlıklarıyla yayınlanacaktır.

1. Açtığım 5 davayla ilgili mahkeme kararları.

2. Derneklerin ve federasyonun mektup adresleri.

3. Araştırma kitabında Çingenelerin suçlu gösterildiği köylerde ve mahallelerinde yapılan röportajlar.

4. 1934 tarihli 2510 sayılı İskân Yasasının 4. maddesinin değiştirilmesi için yapılan çalışmalar ve sonuçları.

5. TBMM'nde, Çingene Sorunlarını Araştırma Komisyonu" kurulması için yapılan çalışmalar ve sonuçları.

6. Eğitimle ilgili yapılan konferans ve panel konuşmaları.

7. Bu kitabımla ilgili bildirilen görüş mektupları.

8. 13 Temmuz 2001'de ATV "Ceviz Kabuğu" Programında, Çingene Sorunları konusunda yapılan konuşmalar...

Sonsöz
"İnsan" ve "Aydın" Olmanın Sorumluluğu

İlkel ve kötü niyetli kişilerin ülkemiz Çingeneleri için yarattığı toplumsal sorunların nedenleri ve çözümleri için yaptığım çalışmalar, yaşanılan sıkıntılar ve kazanımlar "Türkiye'de Çingene Olmak" isimli kitabımla ilk kez gündeme getirilmiştir.

Kitabımda belirttiğim gibi toplumların Çingenelere karşı olumsuz davranışları, kitaplardaki aşağılayıcı hakaret edici ve ağır suçlayıcı yazılar şartlanmışlığın ve önyargılı olmanın ürünleridir.

Türkiye Çingeneleri için yaratılan sorunlar geniş kapsamlı olup, insan haklarıyla, demokrasiyle ve hukukla ilgili olduğu için tüm insanlığı ilgilendirmektedir. O nedenle "insan olma bilincine" aydın olma yüceliğine" sahip olan herkese seslenmek istiyorum.

İnsanların yaşam hakkı doğuştan gelen, vazgeçilmeyen, devredilmeyen, dokunulmayan, korunması gereken "kutsal" bir haktır. İnsan hakları korunmazsa, toplumlar arasındaki huzurun sağlanması ve korunması zorlaşır.

İnsan olma şuurunu taşıyan kişi yaşamını güzelleştirmek, toplum yararına düşünce üretmek, düşüncesini açıklamak, yaymak, insanlığa yararlı olmak ister. Düşünce üretemeyen, ürettiklerini rahat ifade edemeyen toplumlar sıkıntılı yaşarlar ve gelişemezler.

İnsanları diğer canlılardan ayıran üstünlüğü düşünen, konuşan ve üreten olmasıdır. Bu kadar değerli olan insanın topluma ve ül-

kesine olan sorumluluğu da büyüktür. Kişilere "insanca" yaklaşması, insan haklarına saygılı davranması ve barışçı olması gerekir.

"Aydın kişi olmak" daha geniş kapsamlı bir kavram, sorumlulukları daha ağır olan ve erişilmesi güç bir yüceliktir. Kişide "İnsanlık bilinci" gelişmemişse, "aydın olma" yüceliğine ulaşması mümkün değildir.

"Aydın" olmanın ilk şartı önyargılardan arınmış olmak, evrensel düşünmek, insanları aydınlatıcı çalışmalar yapmak, olaylara ve tepkilere "insanca" ve "sevgiyle" yaklaşmak, üretken ve paylaşımcı olmaktır.

"Aydın" olmanın sınırı yoktur. İşi evrensel düşünebildiği ölçüde, toplumları aydınlığa çekebildiği oranda, karşılıksız verdiği hizmetlerden mutluluk duyabildiği ölçüde "aydın" sayılır.

"Aydın olmak" yüceliğini korumak daha da zordur. Kendisini "aydın" sanan nice okumuşların, "insan olma" bilincine bile varamadıkları meydanda!.. Diplomalı olmak "aydın olmak" demek değildir. Öyle olsaydı, böyle olmazdı!... Çalışmalarım sırasında "böylelerinden" çok çektim!...

Bunları anlatmamın nedenlerini bu yazımda da açıklamak istiyorum:

• 40 asır önceye dayalı söylencelerle halk arasında Çingenelerin inançsız oldukları sanılmaktadır. İslam'ın, Çingenelerle evliliği yasakladığını söyleyenler az değildir!.. Çingenelerle sosyal ilişkiler bu ilkel ve tehlikeli anlayışa göre biçimlendirilmektedir!..

• Yarım asırdan beri yayımlanan Türkçe sözlüklerde Çingeneler "..cimri, eli sıkı, hasis, arsız, yüzsüz, çığırtkan" olarak tanıtılmış; hakaret unsurları taşıyan deyimler ve açıklamaları yazılmıştır!...

• Milli Eğitim Bakanlığının Türk ve İslam Ansiklopedilerinde Çingeneler ".. pis, ilkel, eğitimsiz, buçuk millet, çocuk çalıp satan, genç karılarına ve kızlarına gizli fuhuş yaptıranlar" şeklinde tanıtılmıştır!..

• Doç. Dr. Ali Rafet Özkan, Türkiye Çingeneleri isimli kitabında Çingeneler için "inançları zayıftır, nikaha itibar etmezler, kavgacı olurlar, karanlıktan korkarlar, kuzu eti yemezler, kadınlarının kalçaları geniştir, dilenirler. Hırsızlık, dolandırıcılık, gaspçılık,

tefecilik, vurgunculuk yaparlar. Karıları kocalarını aldatırlar" şeklinde yazmıştır!.. Ne yazık ki bu kitap, 2000 yılında Kültür Bakanlığı'nca yayınlanmış ve satılmıştır!..

Bu söylencelerle ve yazılanlarla Çingene toplumu, doğmadan önce ve yaşam boyu suçlu gösterilmiş; ırkçılık, ayrımcılık ve bölücülük yapılmıştır!..

İnsanların ilk atası Adem ile Havva'dır. Kişilerin anasını ve babasını seçme şansları yoktur. Suç ve cezalar bireyseldir. Etnik köken farklılığını kötü görmek ve göstermek ilkel anlayışın göstergesidir!...

Bu tehlikeli anlayışı gazete ve dergilerdeki yazılarımda, radyo ve televizyon konferans ve panel konuşmalarımda yıllardır anlatıyorum. Fakat ne yazık ki, şimdiye kadar hiçbir aydın, eğitimci, sosyal bilimci, yazar-çizer, din adamı ve araştırmacı hiç kimse, Çingenelerin bu denli horlanıp dışlanmasıyla, aşağılanmasıyla hakaret edilmesiyle ve suçlanmasıyla ilgilenmedi! Ama ben gene de onların bu durumu bilmediklerini görmediklerini, duymadıklarını düşünmek, öyle kabul etmek istiyorum...

Amacım insanları adamsendeci ve duyarsız olmaktan, ırkçılık anlayışından, öz kimliğini gizleme ayıbından kurtarmak, sevgiye, saygıya, birleştiriciliğe taşımak, demokrasinin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Uzun süren uğraşlarımın sonunda, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 09 Haziran 2000 tarihli 658 sayılı genelgesiyle, din görevlilerinin bu konuda bilgilendirilmesi, vaazlarda, radyo ve televizyon konuşmalarında halkı aydınlatıcı bilgiler verilmesi sağlandı... Milli Eğitim Bakanlığı 01 Ekim 2001 tarih ve 2001/84 sayılı genelgesiyle Türkçe sözlüklerinde; 22 Ocak 2003 tarih 2003/01 sayılı genelgesiyle Türk ve İslam Ansiklopedilerinde gereken düzeltmeleri ve çıkartmaları yapmış, ilgili kurum ve kuruluşlara duyurmuştur...

"Türkiye Çingeneleri" isimli kitapta yazılan haksız hakaret ve ağır suçlamalarla ilgili dava devam etmektedir!..

Bu yazımı okuyan "duyarlı insan olma" sorumluluğunu taşıyanların ve "aydın olma yüceliğine" ulaşanların, sürdürmekte olduğum uzun soluklu ve karşılıksız bu eğitim çalışmalarıma katkıda bulunacaklarını umuyorum...

Açıklamalar

Bu kitabımda bu yılın sonuna kadar alınacak gelişmelerin, "İşte Kazanç Belgelerim" isimli kitapta yayınlanacağını belirtmiştim. Ancak daha sonra, söz konusu gelişmeleri ve diğer çalışmalarımın olumlu-olumsuz sonuçlarını kitabımın bu ikinci baskısına almayı uygun buldum....

1. AÇILAN DAVALAR

a. "Türkiye Çingeneleri" isimli kitabıyla ilgili olarak, yazar Doç. Dr. Ali Rafet Özkan ile kitabı yayınlayan, satan ve kütüphanelerine dağıtan Kültür Bakanlığı hakkında açtığım dava, "...Şikâyet konusu yazıların hakaret ve benzeri unsurlar taşımadığı" (!) gerekçesiyle reddedildi!...

b. Türkçe sözlüklerinde düzeltme yapmayan Dil Derneği Başkanlığı hakkında açtığım dava ise; aynı hakim tarafından, "...Sözkonusu Çingene maddesindeki tanıtım yazılarının, herhangi bir kavmi ve kişiyi hedef almadığı" (!) gerekçesiyle reddedildi!...

Bir araştırmacı yazar olarak yaşamımda edindiğim izlenimlere göre; yasalara ve insan haklarına uygun bulmadığım bu kararların, yılların birikimiyle oluşan önyargıların ürünü olduğunu düşünüyorum!...

Şu gerçek unutulmamalıdır.. Kişilerin diplomaları ve görev ko-

numları ne olursa olsun; önyargılarından kurtulamamışsa, kendisini yenileyememiş, geliştirememişse, bu gibi sonuçlar kaçınılmaz olur!.. Hukuka gölge düşürülürse, toplumda güven azalır, sıkıntılar artar!.. İnsanlar duyarlı olmalı, "Ben de Çingene olabilirdim" diyebilmelidirler...

İki davamın da olumsuz sonuçlanması üzerine, 23 Ocak 2004 ve 08 Ağustos 2004 tarihlerinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde dava açmak zorunda kaldım... Demokraside çare tükenmeyeceğine göre, demokratik yoldan, başka çözüm bulma çalışmalarımı sürdüreceğim,

2. DERNEK VE FEDERASYON ADRESLERİ

Çingene Kültürünü Araştırma, Geliştirme; Dayanışma ve Yardımlaşma isimli ilk derneğimiz 2002 yılında Samsun'da, 2003 yılında Edirne'de, 2005 yılında İzmir'de, Mersin'de Bursa'da ve Balıkesir'de kuruldu. Çingene Kültür Dernekleri Federasyonu'nun kurulabilmesi için çalışmalarımı sürdürüyorum.

3. RÖPORTAJ ÇALIŞMALARI

"Türkiye Çingeneleri" kitabında Çingeneleri yaşam boyu "kötü" tanıtan yazar, 15 il 4 ilçe merkezinde oturan Çingenelerin mahalle isimlerini de yazarak hedef göstermiş, insanları suç işlemeye tahrik ve teşvik etmiştir!..Bu mahallelere gidip, Çingene kardeşlerimizle röportaj yapmayı düşünüyordum. Ancak, mevcut huzursuzluğumun daha da artmaması için bu çalışmayı şimdilik ertelemeyi uygun buldum.

4. İSKÂN YASASI

1934 tarihli ve 2510 Sayılı İskân Yasası'nın 4. maddesinde Çingeneler casuslar ve anarşistlerle bir tutulmuş, Türkiye'ye göçmen olarak kabul edilmeyecekleri bildirilmiştir!..

Bu yasanın değiştirilmesi için hazırlanan ve 2003 yılı Şubat ayında TBMM Başkanlığına gönderilen yasa tasarısında ise; "Türk soyundan olmayanların", Türkiye'ye göçmen olarak alınmayacakları hükme bağlanmıştır!..

5. TBMM'DE ARAŞTIRMA KOMİSYONU KURULMASI

Eski Van Milletvekili Sayın Fethullah Erbaş'ın ve 23 arkadaşının imzaladığı (Çingene Sorunlarını Araştırma Komisyonu) kurulması önergesi 13 Eylül 2001 tarihinde TBMM Başkanlığına verilmişti. 2002 yılının Kasım ayında yapılan erken seçim öncesinde komisyonun kurulması mümkün olamamıştı!..

Bu konuda görüştüğüm milletvekilleri ise, sözkonusu Araştırma Komisyonu'nun kurulması için girişimde bulunmak istemediler!...

6. EĞİTİM ÇALIŞMALARIM

Bilindiği üzere eğitim, insanların fikri gelişmesini sağlar, insanı sevme ve insan haklarına saygılı olma duygusunu geliştirir. Zamanı değerlendirme ve yaşamı güzelleştirme yeteneğini artırır, "Duyarlı" yapar. Bu nedenle, "düzgün eğitimin" düzenli sürdürülmesinin insan ve toplum hayatındaki önemi çok büyüktür.

1998'den bu yana yazılı, görsel ve işitsel basında, konferans, panel ve sempozyum konuşmalarımda bu konuyla ilgili eğitim çalışmalarımı sürdürmekteyim. Dört ayrı derneğin katılımıyla 05 Ocak 2005 tarihinde yapılan panel konuşmaları ile 06 Mart 2005'te Gazi Üniversitesi'nin İletişim Fakültesi'nde, çeşitli derneklerde ve vakıflarda verdiğim konferanslar büyük ilgi gördü,. 6, 7, 8 Mayıs 2005 tarihlerinde Edirne'de yapılan Uluslararası Çingene Sempozyumu'na Türkiye Çingeneleri adına konuşmacı olarak katıldım. Yararlı sonuçların alınacağını umuyorum...

7. KİTABIMIN TANITIMI YAPILDI

2003 yılı Kasım'ında yayımlanan kitabımın tanıtımı bazı yazılı basın organlarında yapıldı. Kitabımı okuyan bazı duyarlı insanlar takdirlerini bizzat ve telefonla bildirdiler.. Gazetelerdeki köşe yazılarında kitabımı olumlu yönde değerlendirenler oldu.. Kendilerine teşekkürlerimi bildirdim.

8. TELEVİZYON KASETLERİ

Bazı mahalli ve ulusal radyo ve televizyon kanallarında konuşmalarıma ait kasetler arşivimde. 2001 yılında Doç. Dr. Ali Rafet

Özkan'ın özür dilediği "ATV Ceviz Kabuğu" programına ait kaset, bir kitap oluşturacak boyuttadır.

Altı Saat süren bu programla ilgili olarak yurt içinden ve yurt dışından çok arayan oldu. Takdirlerini ve teşekkürlerini bildirdiler!.. İstanbul'dan evimi telefonla arayan imam-hatipli bir öğretmenin tehdidiyle karşılaştım!.. Yayımlanan kitabımı okursa, düşüncelerini değiştirebileceğini umuyorum.

Çingenelere Vatandaşlık Hakkı Neden Verilmesin?

12 Aralık 2003 tarihli gazetelerde, "dilencilikle ve Çingenelikle ilişkisi bulunan yabancıların Türk vatandaşlığına alınmayacakları" haberi yayımlanmıştı!..

İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün 5005/3516 Sayılı Genelgesi, tahkikat formu ve uygulama emri nüfus ve vatandaşlık işleri müdürlüklerine ve emniyet müdürlüklerine gönderilmişti!..

Anayasaya ve İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun olmayan bu uygulamanın, İskân Yasası'nın 4. maddesinden ve bu yasanın değiştirilmesine ilişkin yasa tasarısının ilgili maddesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Sayın Yusuf Alataş'la birlikte bu konudaki görüşlerimiz 14.12.2003 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin birinci sayfasında yayımlanmıştı!.. İnsanlar elbette doğdukları ve yaşadıkları ülkenin vatandaşıdırlar. Herhangi bir nedenle başka bir ülkeye yerleşenlerin vatandaş olma istekleri, o ülkenin yasalarına uygun olarak kabul edilir.

Dünyanın hiçbir ülkesinde ve tarihin hiçbir döneminde devletine sıkıntı yaratmayan Çingenelerin vatandaşlık isteklerinin kabul edilmemesi ne ile ve nasıl açıklanabilir? Bu, ırkçılık, ayrımcılık, insan hakları ihlali değil midir?..

Durumu araştırdım. Görüştüğüm Bakanlık ilgilileri ve yetkilileri gazete haberlerinin doğru olmadığını söylediler!.. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün 22.04.2004 gün ve 74784 sayılı yazısında; böyle bir uygulamanın yapılmadığı, sözkonusu genelgenin hazırlanmadığı, gazete haberlerinin doğru olmadığı bildirilmişti. Verilen cevaptan tatmin olmadığım için araştırma çalışma-

larıma devam ettim. Gazete haberinin doğru olduğu, ilgililerin olayı gizlemeye çalıştıkları anlaşıldı!..

İçişleri Bakanlığı'nın Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığının Bakan adına imzaladığı 23.08.2004 tarih ve 304 sayılı cevap yazısı aşağıya aynen alınmıştır.

T.C
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon
Daire Bakanlığı

Sayı : B.05.0.DİB.04.01.06/2004/304
Konu : Çingenelere Yönelik Ayrımcılık İddiaları 23.08.2004

Sayın Mustafa Aksu
Araştırmacı Yazar
Kent koop. Mh. 5. cad. Umutyolu Sitesi
06370 Batıkent/Ankara
İlgi: a. Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin
29 Nisan 2004 tarih ve B.06.1.ABG.0.06.00./5633 sayılı yazısı.
b. 16.08.2004 tarihli dilekçeniz.

Bakanlığımıza ilgi (a) kayıtlı yazı ekinde ve ilgi (b) dilekçeniz ile yöneltilen ayrımcılık iddiaları hakkındaki değerlendirmelerimiz aşağıda sunulmaktadır.

Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin yönetmelikte, "Çingenelikle ve dilencilikle ilişkisi bulunanların vatandaşlığa kabul edilmeyeceği" hükmünün bulunduğu iddia edilmektedir.

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ve bu kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte, Çingenelere yönelik her hangi bir hüküm bulunmamaktadır. Uygulamada Çingeneler, diğer yabancılarla eşit şartlarda Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığına alınmaktadırlar.

Bilindiği üzere, vatandaşlığımıza alınma başvurusunda bulunan yabancı uyruklu şahısların tahkikatlarının yapılmasına ilişkin 5005-3516 sayılı Genelge ile Vatandaşlık Tahkikat Formu oluşturulmuştur. Söz konusu formda önceden "Dilenci ve Çingenelikle ilişkisinin bulunup bulunmadığı" sorusu mevcut iken, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 25 Aralık 2003 gün ve 41777 sayılı yazısı ile gönderilen son Vatandaşlık Tahkikat Formunda bu hüküm kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi rica ederim

(İMZA)
M.ERCAN ASLANTAŞ
Bakan a.
Dış İlişkiler ve AB.
Koordinasyon Dairesi Başkanı

MEB Genelgelerinin Uygulanması Müfettişlerce Takip Edilecek

Kitabımda belirtildiği üzere, Milli Eğitim Bakanlığına gönderdiğim 06.03.2003 tarihli dilekçemde; Bakanlığın "Örnekleriyle Türkçe Sözlük" ile Türk ve İslâm Ansiklopedilerinin Çingene maddelerinde yapılan değişikliklerle ilgili 2001/84 ve 2003/01 sayılı genelgelerin uygulanmasının müfettişlerce takibini talep etmiştim. Milli Eğitim Bakanlığı'nm Teftiş Kurulu Başkanlığı ile Personel Genel Müdürlüğünün bu konudaki cevap yazıları aşağıya alınmıştır.

T.C
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Teftiş Kurulu Başkanlığı

Sayı: B.08.0.TKB.0.02.01.00/3366 05.05.2003
KONU:
Sn. Mustafa Aksu
Kent Koop. Mah. 5. Cad. Umutyolu Sitesi D-2/5 06370 Batıkent /ANKARA
İLGİ: a) 06/03/2003 tarihli dilekçeniz.
b) Teftiş Kurulu Başkanlığının 02/04/2003 tarih ve 2061 sayılı yazısı.

İlgi (a) dilekçenizde bahsedilen konu hakkında gerekli çalışma için, ilgi (b) yazımızla Bakanlık müfettişlerine ve çalışma merkezi koordinatörlüklerine duyuru yapılmıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

(İMZA) Metin ÇİFTÇİ
Teftiş Kurulu Başkan Yrd.

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

SAYI:B.08.0.PGM.0.23.06.05.-(59)-57569
KONU:İnsan Haklarına Saygı ANKARA
11/07/2003

.....VALİLİĞİNE

İLGİ: a) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 01/01/2001 tarih, B.08.0.TTK.0.01.04.02./611 sayılı ve 2001/84 no'lu genelgesi.

b) Millî Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığının 22/01/2003 tarih, B.08.0.YDB.0.24.05.00.613.1/552 sayılı ve 2003/01 no'lu genelgesi.

İlgi (a) ve (b) genelgelerin dikkate alınarak; ilköğretim müfettişlerine ve ilköğretim müfettiş yardımcılarının rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme ve soruşturma hizmetleri sırasında gerekli titizliği göstermelerini rica ederim.

(İMZA)
Genel Müdür V.
Bakan a.
Remzi KAYA

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
Personel Genel Müdürlüğü

SAYI : B.08. 0. PGM: 0. 23 . 06. 04. /58880
KONU : İnsan Haklarına Saygı
16/07/2003
Sayın Mustafa AKSU
Kent Koop. Mah. 5. Cad. Umut Yolu Sitesi D.2
Blok No: 5 06370 Batıkent/ANKARA

İLGİ: a) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 01/ 10 / 2001 tarih, B.08. 0. TTK. 0. 01. 04. 02. /611 sayılı ve 2001 /84 no'lu Genelgesi

b) Milli Eğitim Bakanlığı Yayımlar Dairesi Başkanlığı'nın 22/01/2003 tarih, B. 08. 0. YDB. 0. 24. 05. 00. 613. 1 / 552 sayılı ve 2003 / 01 no'lu genelgesi

c) Personel Genel Müdürlüğü'nün 11/ 07/ 2003 gün ve 57569 sayılı genelgesi.

İlgi (a) ve (b) genelgelerin dikkate alınarak; ilköğretim müfettişlerinin ve ilköğretim müfettiş yardımcılarının rehberlik ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme ve soruşturma hizmetleri sırasında gerekli titizliği göstermelerine ilişkin ilgi (c) Genel Müdürlük emri fotokopisi ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

(İMZA)
Bekir ERDOĞAN
Bakan a. Daire Başkanı

Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde İkinci Kez Yapılan Değişiklik

Kitabımın 87. sayfasında, Türk Dil Kurumu Başkanlığı'nın Türkçe sözlüklerinin Çingene maddesinde 2002 yılında talebim üzerine bazı düzeltmelerin yapıldığını ifade etmiştim. Yapılanları yeterli bulmadığım için başvurularımı yinelemek ihtiyacını duydum. 22.12.2003 tarihli dilekçem üzerine aynı gün yapılan Türkçe Sözlük Çalışma Grubu toplantısına davet edildim.

TDK Başkanlığının 1988, 1998 ve 2000 baskılarında Türkçe Sözlüklerinin Çingene maddelerinde ikinci kez yapılan değişikliğe ilişkin cevap yazıları aşağıda sunulmuştur.

T.C.
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU BAŞKANLIĞI

Sayı : Sözl. Kl. 522. 1064-3659
Konu : 23 Aralık 2003

Sayın Mustafa AKSU
İlgi: 22. 12. 2003 tarihli yazınız.
Güncel Türkçe Sözlükte yer alan "Çingene" maddesi ve bu maddeyle ilgili olan diğer sözlükler Güncel Türkçe Sözlük Çalışma Grubunun 22.12. 2003 tarihli toplantısında yeniden gözden geçirilmiştir. "Çingene" maddesi ve bu maddeyle ilgili diğer sözcüklerin son biçimi ilişikte sunulmuştur. Bilgi edinmenizi rica ederim.
(İMZA)
Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN
Türk Dil Kurumu Başkam

Ek: " Çingene" ve ilgili diğer maddelerin çıktısı
Aralık 2003 Uzman Belgin AKSU (İmza)

T.C.
ATATÜRK KÜLTÜR DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU BAŞKANLIĞI

Sayı : Sözl. Kl. 522.577-2215 08 Temmuz 2004
Konu : 17 Mayıs 2004

Sayın Mustafa AKSU

Güncel Türkçe Sözlükteki "Çingene" maddesiyle ilgili çeşitli tarihlerdeki başvurularınız Kurumumuz Güncel Türkçe Sözlük Çalışma Grubunda değerlendirilmiştir. Haklı olduğunuz noktalarda düzeltmeler yapılmıştır. Davet edildiğiniz 22.12.2003 tarihli Güncel Türkçe Sözlük Çalışma Grubu toplantısında "Çingene" maddesi ile ilgili dile getirdiğiniz düşünceleriniz Güncel Türkçe Sözlük Çalışma Grubu üyelerince değerlendirilmiş ve ilgili maddeler düzeltilmiştir. Bu değişiklikler kurumumuzun Genel Ağ (internet)'daki sözlük veri tabanına aynen işlenmiştir. Türkçe Sözlük'ün yeni baskısında da bu düzeltme ve değişiklikler yer alacaktır. Sözlükte yapılan değişiklikler ekte sunduğumuz yazı ile 19.02.2004 ve 10.03.2004 tarihlerinde Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kuruluna, 17 Mayıs 2004 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığına, 9 Haziran 2004 tarihinde de Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığına bildirilmiştir.

Bilgilerinize sunarım.

(İMZA)
Prof. Dr. Şükrü Halük AKALIN
Türk Dil Kurumu Başkanı

Ek: Çingene maddesi ile ilgili yazı
Haziran 2004 Uzman Belgin AKSU

Yapılan bu ikinci değişiklik için TDK Başkanlığı'na teşekkürlerimi sunuyorum.

İçişleri Bakanı Çingenelerden Özür Diledi!...

28/ 29 Mart 2005 tarihli bazı gazeteler, İçişleri Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu'nun Çingenelerden özür dilediğini, yukarıdaki başlık altında duyurdular..

Bakanlığın, Türk vatandaşlığına geçmek isteyen yabancıların, "Çingenelikle ilişkisinin bulunmaması" gerekliğine dair 5005/ 3516 sayılı genelgesinin ve uygulama emrinin yürürlükten kaldırıldığı 23.08.2004 gün ve 304 sayılı cevap yazısıyla adresime bildirilmişti. Bu yazıyı ve konuyla ilgili belgeleri, olaya duyarlılık gösteren Balıkesir Milletvekili Sayın Sedat Peker'e vermiştim. Pe-

ker'in bu konuda TBMM Başkanlığına verdiği soru önergesi, İçişleri Bakanı Sayın Abdülkadir Aksu tarafından cevaplandırılmamıştı..

Aradan 18 ay kadar geçti. Balıkesir Milletvekili Sayın Sedat Peker 22 Mart 2005 tarihli Genel Kurul'da yaptığı konuşmasında olayı yineledi ve soru önergesinin hala cevaplandırılmadığını söyledi. Sayın Bakan ise, gazete haberlerinin doğru olmadığını ve böyle bir genelgenin hazırlanmadığını ifade etti. Ancak belgeler kendisine verilince, milletvekilinden ve Çingenelerden özür diledi; genelgenin ve uygulama emrinin yürürlükten kaldırıldığını söyledi!...

Sayın İçişleri Bakam Abdülkadir AKSU'nun, özür dileme durumuna düşmemesi, düşürülmemesi, yanlış uygulama yapanları uyarması gerekirdi...

Anlaşılan, tepki göstermeseydim ve takip etmeseydim; AB ölçülerine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ve Anayasa'nın 10. maddesine uymayan insanlık ayıbı bu uygulama devam edecekti!...

Sayın Başbakan'ın Net ve Cömert Daveti(!)

Sayın Başbakan'a faksladığım, Türkiye Çingenelerinin sorunlarıyla ilgili olan 27 Şubat 2004 ve 29 Mart 2004 tarihli dilekçelerime bugüne kadar cevap verilmedi!...

03 Ekim 2004 tarihli gazetelerde, Sayın Başbakan'ın bir sempozyum konuşmasında, "Bugün kimse Türkiye'de sistematik bir işkence olduğunu söyleyememektedir. İnsan hakları mücadelesi veren herkese kapım açıktır. Ülkemle ilgili bir eleştiri varsa, doğrudan bana haber verin" sözleri yayımlanmıştı..

Türkiye Çingenelerinin sorunlarını arzetmek üzere, 06 Ekim 2004 tarihli dilekçemle randevu talebinde bulundum. Ama bugüne kadar arayan, soran, ilgilenen olmadı!...İzlenimlerime göre, dilekçelerimin ve randevu isteğimin, yerine özellikle ulaştırılmadığını sanıyorum!...

Duyarsızlıktan, idraksizlikten, önyargılı olmaktan kaynaklanan bu türlü engeller, demokratik usuller çerçevesinde önlenmelidir.. Kitabımın birinci baskısının son yazısı "İnsan ve Aydın Olmanın

Sorumluluğu" başlığını taşıyordu. Bu ikinci baskının son iki yazısını ise, dernekleşme ihtiyacına ve kimlik sorununa ayırmak istedim.

Türkiye Çingeneleri Neden Örgütlenmeli?

Dernekler, belli bir hedefin çevresinde toplanan insanların oluşturdukları kuruluşlardır. Aynı amacı taşıyan derneklerin bağlı oldukları üst kuruluşa federasyon denir. İkisi de üyelerinin ekonomik, kültürel, sosyal ve toplumsal sorunlarını çözmeye çalışırlar.

Ülkemizde, toplumların en yoksulu ve en yoksunu olan Çingenelerin, nasırlaşan sorunlarının çözümü amacıyla dernekleşmesi ve federasyonlaşması yasal haklarıdır... Bu nedenle, başlık yazımdaki "Türkiye Çingeneleri Örgütlenmeli" sözümden kimse alınmamalı, kuşkulanmamak, art niyetli ve yanlış yorumlar yapmamalıdır...

1998'de yaptığım tespitlerime göre, Türkiye Çingenelerinin sayısı sanılandan, söylenenlerden ve yazılanlardan çok daha fazladır. Tarihin hiçbir döneminde devletine sıkıntı yaratmamışlardır. Ama, yapılan ilkel ve çağdışı, sözlü ve yazılı "karalamalarla" yaşam boyu suçlanmışlardır, suçlanmaktadırlar!...

1. 4500 yıl önceye dayanan hurafe söylencelere göre; İbrahim Peygamber'in Nemrut tarafından ateşe atılabilmesi için -sözde- Cin ile Gen adındaki kardeşlere olay yerinde zina yaptırılmış! Çingeneler bu soydan gelmişler! Zina nedeniyle Allah tarafından lanetlenmişler!... inançsızlarmış!... İslâmiyet Çingenelerle evliliği yasaklamışmış!!!. Bir Çingeneyle cinsel ilişki yapılırsa, cünüplüğün (kirliliğin) temizlenmesi için 40 kiremitin yada 40 tuğlanın erimesine kadar kaynatılacak suyla yıkanmalıymış!...Bütün bunlar Kuran'da da yazılıymış !!!

İşte bu yüzden ülkemizde Çingenelerle bilerek evlilik yapılmamakta; bilmeden yapılan evliliklerde sonradan önemli sıkıntılar yaşanmaktadır!... Bu konuda benim de ciddi sıkıntılarım oldu! Evliliğimizin 43. yılında bile, bazı yakınlarımızın ailece tepkileriyle karşılaştık!...

2. 1934 tarihli ve 2510 Sayılı İskân Yasası'nın 4. maddesinde,

Çingeneler casuslarla ve anarşistlerle eşdeğer tutulmuştur!... Bu yasanın değiştirilmesine ilişkin yasa tasarısında ise "Türk soyundan olmayanların göçmenliğe kabul edilmeyecekleri" bildirilmiştir!...

3. 2510 Sayılı Yasa'nın 4. maddesinden esinlenerek, 2003 yılında nüfus müdürlüklerine ve emniyet müdürlüklerine gönderilen genelgede ve uygulama emrinde,

"Türk vatandaşlığına geçmek isteyen yabancıların, Çingenelikle ilişkisinin bulunmaması ve bu hususun titizlikle takibi" istenmiştir!...

4. 20'den fazla Türkçe sözlüğün hepsinde Çingeneler "cimri, elisıkı, hasis, arsız, yüzsüz, çığırtkan" olarak tanımlanmıştır!!! Aşağılayıcı, dışlayıcı, onur kırıcı unsurlar taşıyan "Çingene parası, Çingene borcu, Çingene düğünü, Çingene kavgası" vb. deyimler ve anlamları yazılmıştır!...

5. Mevcut 10'dan fazla ansiklopedilerde Çingeneler özetle "... İnançsız, hırsız, çocuk ve hayvan çalıp satanlar, süflî işlerde çalışanlar, göçebe olarak yaşayanlar, buçuk millet olarak bilinenler" şeklinde tanıtılmıştır!!!

6. Bir üniversitede dinbilimci ve bölüm başkanı olan bir doçentin kitabının 26 ayrı sayfasında, Çingeneler özetle "... İnançsız, nikahsız, hırsız, kavgacı, dilenci, tefeci, gaspçı, vurguncu" olarak suçlanmışlardır!!! "Kadınları kocalarını aldatırlar" şeklinde yazılmıştır!!! Bir bakanlık tarafından yayımlanan bu kitapta, 15 il ve 4 ilçe merkezinde oturan Çingenelerin, mahalle isimleri de yazılarak hedef gösterilmiştir!...

Otuzbeş yıllık araştırmacıyım. Hayali ihracatlar, hazine ve banka soyguncuları, mafya, teröristler, yurt dışına kaçanlar ve kaçakçılar arasında kaç tane Çingene olduğunu merak ettim, öğrenemedim! Ama yapılan sözlü ve yazılı suçlamalar yüzünden; siyasette, ticarette, bilimde, bürokraside ve sanatta ünlü olan Çingenelerin bile, özkimliklerini hala gizlemeye çalıştıklarını biliyorum!.. İşte bunun için dernekleşmeye, federasyonlaşmaya, örgütlenmeye ihtiyacımız vardır...

Türkiye Çingenelerinin hurafelerle suçlandıklarını din görevlileri de biliyorlar. Ama -nedense -, "özrü kabahatinden büyük" ge-

rekçelerle görevlerini "geçiştiriyorlar"!.. Dinbilimci olan Doçent, suç ve cezaların bireysel olduğunu, Çingenelerin potansiyel olarak suçlanmalarının doğru olmadığını bilmiyor mu? Yazdıklarından etkilenen öğrenci durumundaki müftü ve öğretmen adaylarını önyargılı yapması doğru olur mu? Bu anlayış insana ihanet değil midir?...

Çingeneleri yaşamboyu "kötü" tanıtan Türkçe sözlükleri ve ansiklopedileri hazırlayanlar öğretmen, eğitimci, dinbilimci değil mi? İnsanların analarını, babalarını, kardeşlerini seçme şanslarının bulunmadığını bilmezler mi?. Hatta kendilerinin de Çingene olabileceklerini neden düşünemezler!... Neden ? Neden? Neden? Türkiye Çingeneleri işte bunun için dernekleşmeli, bu nedenle federasyonlaşmalı..

Türkiye Çingenelerinin ömür boyu suçlu gösterildiği kitabın yazarı ile yayıncı bakanlık hakkında açtığım dava "...Sözkonusu tanıtım yazılarının hakaret ve benzeri unsurlar taşımadığı" (!) gerekçesiyle reddedildi!!!

Türkçe sözlüklerinin Çingene maddesinde değişiklik yapmayan Dil Derneği Başkanlığı hakkında açtığım dava ise; "...Sözlükteki tanımların, herhangi bir kavmi veya kişiyi hedef almadığı" (!) gerekçesiyle aynı hakim tarafından reddedildi!!!

Mahkeme kararları Yargıtay'ın aynı dairesince onaylandığı için konuyu AİHM'ne taşıdım..Bu hususları basında çok seslendirdim. Sayın Başbakan 1 yıl önceki konuşmasında, "İnsan hakları mücadelesine destek veren herkese kapım açıktır. İhlâl varsa beni arayın" demişti. Randevu için imzalı teslim ettiğim dilekçeme bugüne kadar cevap bile verilmedi. İşte bu yüzden dernekleşmemiz, federasyonlaşmamız gerekmektedir...

10 yıl önce başlattığım sorun çözme çalışmalarım sırasında çeşitli engellerle karşılaştım; önemli sıkıntılar yaşadım! Ama "olacak o kadar" deyip, en sert ağaçtan yonga kopartırcasına dirençli ve özverili çalışmalarımı sürdürdüm...

a. Diyanet İşleri Başkanlığı 2000 yılında, müftülüklere gönderdiği fetva genelgesiyle,

Çingenelerin hurafelerle suçlanmaması için halka aydınlatıcı bilgiler verilmesini istedi. Ne yazık ki, hurafelerle beslenenler ve

şartlanmışlıktan kurtulamayanlar bu görevlerini yeterince yapmadılar!..."savsaklamaya" çalıştılar!...

b. Sadece MEB ve TDK'nın Türkçe sözlüklerinde gerekli görülen değişiklikler yapıldı. Açılan dava nedeniyle savunma istenince, MEB'e ait iki ayrı ansiklopedide Çingene maddelerinde değişiklik yapılması mümkün oldu..

c. Türk vatandaşlığına geçmek isteyenlerle ilgili genelge ve uygulama emri yürürlükten kaldırıldı. İçişleri Bakanı TBMM'de Türkiye Çingenelerinden özür diledi.

ç. Şimdilik 7 ilde dernek kuruluşu tamamlandı.

Tek başıma sağlanan bu hizmetler elbette önemli. Ama eskimiş sorunların, beyinlere çivilenmiş önyargıların çözümlenmesi, ancak dernekleşmekle ve örgütsel çalışmalarla mümkündür. Bunun için; Çingene Kültürünü Araştırma, Geliştirme, Dayanışma ve Yardımlaşma isimli derneklerimizin sayısını çoğaltmalıyız... Çingene Kültür Dernekleri Federasyonumuzun kuruluşunu bir an önce gerçekleştirmeliyiz.

Bu nedenle, ihtiyacımız olan maddi kaynak yaratma çalışmalarımızı başlatmak ve başarmak zorundayız. Çalışmalarımıza katılanlara ve katılacaklara teşekkürler.

Kimlik Sorunu ve Çingeneler

Etnik gruplar, aynı soydan gelen, kültürleri aynı olan ve aynı dili konuşan insanların oluşturduğu toplumlardır. Kimlik farklılıkları kültür zenginliğidir; birbirlerine üstünlükleri yoktur.

İnsanların özkimliklerini kötü görmek ve göstermek ilkel bir anlayıştır. İnsan hakları ve toplumsal barış korunmalı kimlik sorunu yaratılmamalı, ayrımcılık yapılmamalıdır...

Ülkemizde 26 ayrı etnik kökene mensup toplum vardır. Bunlardan biri de Çingene toplumudur. Türkiye Çingeneleri tarihin hiçbir döneminde devlete sıkıntı yaratmamışlardır.. Hazine, soyguncuları, banka hortumcuları ve hayali ihracatçılar arasında Çingene yoktur insanların önyargıları nedeniyle, toplumsal zararın en fazlasını Çingeneler yaşamaktadırlar!... Örnekler meydanda...

Osmanlı döneminde, 1500'lü yıllarda Müslüman Çingenelerle

Hristiyan Çingenelerin evlilikleri yasaklanmıştır. Almanya'da Hitler döneminde 500.000 Çingene ırkçılık anlayışıyla imha edilmiştir!.. Türkiye Çingenelerinin horlanmalarıyla, dışlanmalarıyla, haksız suçlanmalarıyla ilgilenen olmamıştır...

İşte bu yüzden bazı Çingene kardeşlerimiz son yıllarda, "Çingene" ismi yerine "Roman" ismini kullanıyorlar. Bunun psikolojik ve sosyolojik nedenlerini biliyorum. İsteyen Çingeneyim desin, isteyen Romanım desin; fark, etmez. Ben Çingeneyim, üst kimliğim Türk'tür diyorum. Asıl olan Çingene ismidir. Roman ismi Çingene isminin ikinci anlamıdır. İnsanların değeri kimlik isimleriyle ölçülmez. İnsanlar kişilikleriyle, insancıl davranmalarıyla ve yaptıkları hizmetleriyle değer kazanırlar. Önemli olan duyarlı ve erdemli insan olmaktır...

Ülkemizde bilim adamı ve devlet adamı olan Çingeneleri tanıyanlar azdır. Çingene etnik kökenli araştırmacı olarak onları ben tanıtayım:

Türkiye'nin ilk kadın valisi Ayla Ataman, Prof. İsmet Giritli, Prof. Hikmet Şimşek Çingene'dir. Bakanlık yapan Prof. Turan Güneş, başbakan yardımcılığı yapan Atilla Karaosmanoğlu, başbakanlık yapan Prof. Nihat Erim, cumhurbaşkanlığına aday olan Sadi Somuncuoğlu da Çingenedir...

Sinema, tiyatro, müzik sanatında ve müzisyenlikte zirveye ulaşan, ünü yurt dışına taşan Çingeneler de vardır. Şimdilik onların birkaçının isimlerini vermekle yetineceğim:

Sadri Alışık, Türkan Şoray, Safiye Ayla, Kibariye, Ebru Gündeş, Muazzez Ersoy, Sibel Turnagöl, Sibel Can, Nalan Altınörs, Orhan Gencebay; Köse Kardeşler. Kadri Şençalar, Mustafa Kandıralı ve daha niceleri...

Ben onlarla iftihar ediyorum. Aralarında yakınlarımın da bulunduğu bu kişilerin ve diğerlerinin isimlerini panel ve konferans konuşmalarımda ve gazete yazılarımda övgü ile açıklıyorum. Bugüne kadar tekzip eden de olmadı...

Türkiye Çingenelerinin illere göre nüfus sayısını biliyorum. Dudaklarınızı uçuklatacak gerçek Çingene sayısını, hazırlamakta olduğum yeni kitabımda belgeleriyle açıklayacağım...

Şu gerçek özellikle bilinmelidir:

Çingene ırkı, en saf, en katkısız, en arı bir ırktır. Ama Çingene olmak, Roman olmak veya olmamak üstünlük değildir. İnsanlar etnik kimliklerine göre değil, kişiliklerine göre değerlendirilmelidir. Çünkü her toplumda iyiler de vardır kötüler de... Irkçılık yapılmamalıdır...

Kimlik isimleri iyilik ya da kötülük simgesi değildir. Kişilerin etnik köken isimlerinin yanlış ifade edilmesi, o kişiye hakaret edildiği anlamına gelmez. Çünkü Çingene ismi, Çingenelerin soy İsmidir. Bu isimden rahatsızlık duyulmamalıdır...

Türkiye Çingenelerinin sorunlarının çözümü çalışmalarımda Çingene özkimliğimi gizlemedim, Roman'ım demedim, başka isimlerin altına sığınmadım. Yararını da gördüm, zararını da...

1. Diyanet İşleri Başkanlığının 17.06.2000 tarih ve 658. sayılı fetva genelgesinde; Türkiye Çingenelerinin Müslüman olduğu, Çingenlerle evlilik yapılmasının İslam'a uygun bulunduğu bildirildi. Vaaz ve hutbeler ile radyo ve televizyon sohbetleri ile halka aydınlatıcı bilgiler verilmesi istendi..

2. MEB'in Türkçe sözlüklerinin Çingene maddelerinde 2001/84 sayılı Bakanlık Genelgesiyle; Türk ve İslam ansiklopedilerinin toplam 10 sayfasında, 2003/1 sayılı bakanlık genelgesiyle önemli değişiklikler yapıldı..

3. Türk Dil Kurumu'nun Türkçe sözlüklerinin Çingene maddelerindeki değişiklikler, 22.12.2004 tarihinde Kurul Kararı'yla gerçekleştirildi..

4. 1934 tarihli İskan Yasası'nın 4. maddesinde göçebe Çingeneler anarşistlerle ve casuslarla bir tutulmuşlardır. Başvurularımla, bu maddenin değiştirilmesiyle ilgili yasa tasarısı 2003 yılında TBMM'ne verildi..

5. Türkiye Çingenelerini "çok eşli, kavgacı, dilenci, tefeci, gaspçı, vurguncu, hırsız, inançsız, karıları kocaları aldatan bir toplum olarak tanıtan ilahiyatçı Doc.Dr. Ali Rafet Özkan'ın kitabının satışı durduruldu. Bu yazar ile yayıncı Kültür Bakanlığı hakkında AİHM'de dava açtım..

6. İçişleri Bakanlığı'nın nüfus müdürlükleri ile emniyet müdürlüklerine gizli bir emirle gönderdiği 23.10.2003 tarih ve 5005-3516 sayılı genelgesinde; "Türk vatandaşlığına geçmek isteyenle-

rin - Çingenelikle ve dilencilikle ilişkilerinin bulunmaması; müracaat edenlerin Çingene olup-olmadıklarının titizlikle incelenmesi istenmiştir!!! Başvurularım üzerine söz konusu uygulama emrinin, 25 Aralık 2003 gün ve 41777 sayılı emirle uygulamadan kaldırıldığı, bir yıl sonra adresime yazılı olarak bildirildi...

Bu hizmetlerimi gerçekleştirirken kişisel bir çıkar düşünmedim, kimseden destek almadım. Çalışmalarım sırasında önemli sıkıntılar yaşadım ama başardım. Mutluyum...

-Türkiye Çingenelerinin sorunlarını, nedenlerini ve çözümle ilgili çalışmalarımı, "Türkiye'de Çingene olmak" isimli kitabımda açıkladım. 2004 yılında yayımlanan bu kitabımın genişletilmiş 2. baskısı 2006'da yapıldı.

-Örgütlenme çalışmalarıma 2000 yılında başladım. Derneklerimizin ve federasyonumuzun isimlerinde " Çingene" isminin bulunması iznini, İçişleri Bakanlığı'ndan 2001'de aldım. Aynı yıl içinde dernek tüzüğünü de hazırladım."Çingeneler Neden Örgütlenmeli?" konulu yazım yayımlandı. AB'ye de gönderildi...

-10 yıldan beri, radyo ve TV programlarına konuk oluyorum. Panellere katılıyorum. Çeşitli üniversitelerde, kurum ve kuruluşlarda eğitim amacıyla konferanslar veriyorum. Bu çalışmalarımı tüm illerde gerçekleştireceğim...

Önerilerimi destekleyen değerli arkadaşlarımın gayretleriyle 12 yerde derneğimiz kuruldu, federasyonumuzun kuruluşu tamamlandı. Hayallerimiz büyük ölçüde gerçekleşti ama işimiz bitmedi. Yılların biriktirdiği önyargıları temizlemek için uzun zamana, ve yoğun eğitim çalışmalarına ihtiyacımız var. Zoru başarmak kolay değil; elimizi taşın altına koymadan başarmak mümkün değil.. Yeni projeler geliştirilmelidir...

Şimdilerde bazı siyasiler, yeni bir insanlık sorunu yaratmışlardır: Bir milletvekili, "Çingene" isminin "Roman" olarak değiştirilmesi için TBMM'ne yasa teklifi vermiştir!!! Toplumların özkimliklerinin yasa ile değiştirilmesi mümkün değildir. Bunun dünyada örneği yoktur. İnsan hakları ve toplumsal barış açısından çok tehlikelidir!... İnsanlar aslını inkâr etmeye zorlanamazlar...

Ben 75 yaşımda erdemli ve duyarlı bir kişi olarak bu milletvekili ile görüştüm. Bu yanlıştan dönmesini ve yasa önergesini geri

çekmesini istedim. Teklif geri alınmazsa, önergeyi veren ve imzalayan milletvekilleri hakkında dava açacağımı söyledim...

Benim ekonomik ve siyasal anlamda kimseden beklentim yok. Ben insan olma sorumluluğumun gereğini yapıyorum...

Ulaşılabilir Yaşam Derneği farklı amaçlarla kurulmuştur. Adı ve tüzüğü de Çingene (Roman) derneklerine uygun değildir. Yönetiminde Çingene (Roman) etnik kimliğinde kimse yoktur. Aynı amacı taşımayan bu derneğin AB'den sağladığı maddi destekle, 2005 ve 2006 da gerçekleştirdiği "Uluslararası Roman Sempozyumu"nun toplumsal bir yararı olmamıştır.

Bu nedenle AB ile ilişkilerin, federasyonumuz tarafından düzenlenmesinin; alınacak yardımların tespit edilecek gerçek ihtiyaçlara göre kullanılmasının yararına inanıyorum...

Eylül 2004

Mustafa Aksu
Araştırmacı Yazar

Belgeler

Mustafa Aksu

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.08.0.TTK.0.01.04.02/611
KONU : İnsan Haklarına Saygı ve MEB Sözlüğündeki Çingene maddesinin değiştirilmesi

12.10.01•011916

KÜLTÜR BAKANLIĞINA

İLGİ: Milli Eğitim Bakanlığının 2001/84 sayılı genelgesi.

Öğretim programları, ders kitapları ve öğretim materyallerinde; din, dil, ırk ve etnik köken ayrımı yapılmadan, bilimsellik ve eşitlik ilkesi ile Anayasal vatandaşlığın ön planda tutulması esas alınmaktadır.

Bu bağlamda, Bakanlığınız tarafından yayınlanan sözlükte yer alan "Çingene" maddesinin değiştirilmesi hususunda hazırlanan ilgi genelge ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Nurettin BAŞER
Bakan a
Talim ve Terbiye Kurulu Başkan V.

EK: Genelge (2 Sayfa)

22.10.01 00951

Teknikokullar
06560 ANKARA

Tel : (0312) 212 66 60
Faks : (0312) 213 86 62
(0312) 213 08 36

e-posta: Bilgi@meb.gov.tr
Internet Adresi: www.meb.gov.tr

T. C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : B.30.0.EÖH.0.00.00.03-08.05-- 2383 - 23326 -
Konu ; MEB sözlüğündeki Çingene maddesinin değiştirilmesi

Bilkent / ANKARA
-27-11-2001-

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İLGİ: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 30/10/2001 tarih ve B.08.0.TTK.0.01.04/611-12708 sayılı yazısı.

Milli Eğitim Bakanlığından alınan öğretim programları, ders kitapları, öğretim materyalleri ile eğitim ve öğretim hizmetlerinde; din, dil, ırk ve etnik köken ayrımı yapılmadan, bilimsellik ve eşitlik ilkesi ile Anayasal vatandaşlığın ön planda tutulmasının esas alınması, bu bağlamda Bakanlıkları tarafından yayımlanan sözlükte yer alan "Çingene" maddesinin değiştirilmesi ve insan haklarına saygı hususunda hazırlanan genelge ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Aybar ERTEPINAR
Başkan Vekili

EKLER
EK-1: Genelge örneği (2 sayfa)

DAĞITIM
- Üniv. Rek.ne
- Yük. Tek. Enst. Rek.ne

P.K. 958 Ulus - Ankara Tel : 298 70 00 Telex : 42839 – iyk – tr Telefax : 256 47 59 - 256 48 19

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

01.10.01-011337

SAYI : B.08.0.TTK.0.01.04.02/611
KONU : İnsan Haklarına Saygı ve MEB Sözlüğündeki Çingene maddesinin değiştirilmesi

GENELGE
(2001/84)

İnsan hakları, insanın salt insan olması nedeniyle sahip olduğu, onun tüm yönleriyle kişiliğini, değerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlayan evrensel ilke ve kurallar bütünüdür. İnsan hakları, "insan onuru"nu güvence altına alan haklardır. Bir hakka "insan hakkı" niteliği kazandıran değer, "insan onuru" dur. Bunu güvenceye alan tüm haklar, insan haklarıdır. Gerek insan haklarıyla ilgili uluslar arası ve bölgesel kuruluşların kurucu/anayasal belgelerinde, gerekse ürettikleri değişik belgelerde yinelenen "insan haklarına ve temel özgürlüklere evrensel ve eylemsel saygı" ilkesi, aslında insana saygı anlamına gelmektedir.

İnsan haklarının ulusal hukukumuzdaki en önemli dayanağı Anayasa'mızdır. Anayasa'nın başlangıç bölümünde; "egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu Millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasa'da gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı"nı ve "Her Türk vatandaşının bu Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerden, eşitlik ve sosyal adalet gerekleriyle yararlanacağı" belirtilmiştir.

Anayasa'mızın, Cumhuriyetin niteliklerine ilişkin 2. maddesinde ise "insan haklarına saygılı" ve "demokratik devlet" ilkelerine yer verilmiştir.

Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve UNESCO ile Avrupa Birliğinin yukarıda değinilen kurucu belgelerinde yer alan bu ilkeler, 1961 ve 1982 Anayasalarında yinelenmiştir. Kaynağını Anayasamızdan alan Millî Eğitim Temel Yasa'sında da tüm bireylerin "İnsan haklarına saygılı" kişiler olarak yetiştirilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir.

Millî Eğitimdeki temel felsefemiz: insan onuru, özgürlük, eşitlik ve dayanışma değerleri üzerine kurulmuştur. Bakanlığımız eğitimin insan haklarına saygıyı, temel özgürlükleri, adaleti ve barışı güçlendirmesini; dostluk, hoşgörü ve anlayışı özendirmesini temel ilke olarak benimsemiştir.

Bu bağlamda eğitim, öğretim programları, ders kitapları ve öğretim materyallerinde, din, dil, ırk ve etnik köken ayrımı yapılmadan, bilimsellik ve eşitlik ilkesi ile Anayasal vatandaşlığın ön planda tutulması esas alınmaktadır.

Teknikokullar
06330 ANKARA
Tel : (0312) 2126530
Faks : (0312) 2133962
(0312) 213 78 36
e-posta : ttkb@meb.gov.tr
İnternet Adresi : www.meb.gov.tr/ttkb

Mustafa Aksu

T.C.
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU

Sayı : Sözl. Kl. 5197/12-1/738
Konu :

ANKARA
02.05.2002

06 MAYIS 2002

İLGİLİ MAKAMA

Anayasamızın başlangıç bölümünde "Her Türk vatandaşının, bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirmek hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu" belirtilmektedir. Anayasamızın 2. maddesinde de Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına saygılı bir hukuk devleti olduğu vurgulanmaktadır.

144

İnsan haklarına saygının yanı sıra, toplumumuzda kardeşlik, barışın ve bütünlüğün sağlanmasına katkıda bulunmak amacıyla Kurumumuzun yayını olan Türkçe Sözlük ve Okul Sözlüğü'nde Çingeneleri küçük düşürücü ifadeler aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

"Çingene" kelimesinin anlamı, "Hindistan'dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde yerleşik veya göçebe olarak yaşayan bir topluluk veya bu topluluktan olan kimse" şeklinde değiştirilmiş ve "cimri" anlamındaki ikinci tanım sözlükten çıkarılmıştır. Çingenelerle ilgili diğer madde başlarındaki "cimri, pis vb" anlamlar da sözlükten çıkarılmıştır.

Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim

Prof. Dr. Nükte Halûk AKALIN
Türk Dil Kurumu Başkanı

Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere, Ankara
Tel: 0 312 428 71 00 (5 Hat) Santral Telefonu: 0 312 428 82 88
İnternet: http://www.tdk.gov.tr
Elektronik-mail: bilgi@tdk.gov.tr

T. C.
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : B.30.0.EÖB.0.00.00.03-08.05- 2383 - 27326 -
Konu : MEB sözlüğündeki Çingene maddesinin değiştirilmesi

Bilkent / ANKARA
-27-11-2001-

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İLGİ: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 30/10/2001 tarih ve B.08.0.TTK.0.01.04/611-12708 sayılı yazısı.

Milli Eğitim Bakanlığından alınan öğretim programları, ders kitapları, öğretim materyalleri ile eğitim ve öğretim hizmetlerinde; din, dil, ırk ve etnik köken ayrımı yapılmadan, bilimsellik ve eşitlik ilkesi ile Anayasal vatandaşlığın ön planda tutulmasının esas alınması, bu bağlamda Bakanlıkları tarafından yayınlanan sözlükte yer alan "Çingene" maddesinin değiştirilmesi ve insan haklarına saygı hususunda hazırlanan genelge ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Aybar ERTEPINAR
Başkan Vekili

EKLER
EK-1: Genelge örneği (2 sayfa)

DAĞITIM
- Üniv. Rek.ne
- Yük. Tek. Enst. Rek.ne

P.K. 958 Ulus - Ankara Tel : 298 70 00 Telex : 42639 – icyk – tr Teletax : 266 47 59 - 266 48 18

Türkiye'nin ilk çingene başbakanı kimdi?

Cumhurbaşkanlığına adaylığını koyan ilk çingene kökenli siyasetçi kimdi?

Türkiye'nin ilk kadın valisi çingene kökenli bürokrat kimdi?

Türkiye'de mizahın üstadlarından sayılan ve çevirdiği filmlerle milyonların gönlüne taht kurmuş çingene artist kim olabilir?

Türk Sanat Müziği'nin usta yorumcularından çingene kökenli meşhur kadın şarkıcının kim olduğunu tahmin edebilecek misiniz?

Türkiye'de Çingene Olmak

MUSTAFA AKSU

Türkiye'de yüksek bürokrasiden tutun da tanınmış sanatçı ve siyasetçiye kadar geniş bir yelpaze içerisinde üyeleri bulunan çingeneler, tam anlamıyla sahipsizliği yaşıyor. Roman'ım diyerek Çingene kimliğini gizlemeye çalışan bu insanlar, kendi öz kimliklerini açıkça savunmanın önemini anlayana kadar bu mağduriyetin devam edeceği kesin.

Yazar, sorunun gerçek anlamda bilinmesi için, bürokrasi ve siyasetin dar koridorlarında yaptığı kavgaları anlatıyor. Kitapta, eğitiminin ve çalışma hayatının bütün aşamalarında sorunlarla karşılaşan bir Çingene'nin önyargılara karşı mücadelelerle dolu hayatını okuyacaksınız.

KESİT

ISBN 994432106-0

9 789944 321068